

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

NUR İÇÖZÜ'NÜN ESERLERİNDE EĞİTSEL İLETİLER

Yüksek Lisans Tezi

Murat GÜL

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ruhi KARA

Erzincan 2019

TEZ BİLDİRİMİ

“Nur İçözü’nün Eserlerinde Eğİtsel İletiler” adlı “Yüksek Lisans” tezim tarafımca intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Murat GÜL

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Murat GÜL'e ait **Nur İözü'nün Eserlerinde Eğİtsel İletiler** adlı çalışma jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğİtimi Anabilim Dalının Türkçe Eğİtimi Bilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Ruhi KARA

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan ULUDAĞ

NUR İÇÖZÜ'NÜN ESERLERİNDE EĞİTSEL İLETİLER

Murat GÜL

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**

Ağustos, 2019

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ruhi KARA

ÖZET

Çocuklar için yazılan kitapların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum kitapların niteliğinin ve çocuğa uygunluğunun incelenmesini gerekli kılmaktadır. Çocuk kitapları çeşitli yönlerden incelenmektedir. Bu araştırmada, Nur İçözü'nün eserlerinin eğitsel iletiler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nur İçözü'nün öykülerinde ve masallarında yer alan eğitsel iletiler doküman incelemesi yöntemi ile belirlenmiş ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışma kapsamında, Nur İçözü'nün 53 kitabı incelenmiştir. Toplam 94 eğitsel ileti saptanmış ve yorumlanmıştır. Yazarın eserlerinin eğitsel iletiler bakımından oldukça zengin olduğu ve en çok doğa ve çevreye karşı duyarlılık, hayvan sevgisi, hayvanları korumak, yardımseverlik gibi iletilere yer verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Nur İçözü, Çocuk Kitapları, Eğitsel İleti.

EDUCATIONAL MESSAGES IN THE WORKS OF NUR İÇÖZÜ

Murat GÜL

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences, Department of
Turkish Education**

Master's Thesis, August, 2019

Thesis Supervisor: Dr. Lectural Ruhi KARA

ABSTRACT

The number of books for children is increasing day by day. This situation necessitates the examination of the quality and suitability of the books for child. Children's books are examined in various aspects. In this research, it is aimed to examine the works of Nur İçözü in terms of educational messages.

In this research, document analysis method was used. Educational messages in the tales and the stories of Nur İçözü determined by document analysis method and analyzed by content analysis. Within the scope of the research 53 books of Nur İçözü were examined. A total of 94 educational messages were identified and interpreted. It is seen that the author's works are very rich in terms of educational messages and it is seen that she mostly includes messages such as sensitivity to nature and environment, love of animals, protection of animals, benevolence.

Key Words: Nur İçözü, Children's Books, Educational Message.

ÖN SÖZ

“Nur İözü’nün Eserlerinde Eğitsel İletiler” adlı bu alışmada Nur İÖZÜ’nün ocuk kitapları eğitsel iletiler bakımından incelenmiştir. Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş, araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmayla ilgili tanımlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde kuramsal çerçeve açıklanmıştır. Üçüncü bölümde yazarla ilgili bilgiler ve ilgili araştırmalar yer almaktadır. Dördüncü bölümde araştırmanın modeli, yöntemi ve araştırma verilerinin özömlenmesiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Beşinci bölümde bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Altıncı bölümde ise araştırmanın bulgularından hareketle elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve araştırma sonuçlarına bağlı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Yazdığı kitaplarla bu çalışmanın ortaya çıkmasında en büyük etken olan yazar Nur İÇÖZÜ’ne kitaplarına ulaşmamda sağladığı katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Çalışmanın hazırlanma sürecinde yardımını ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr.Üyesi Ruhi KARA’ya; jüri üyelerime ve bölüm hocalarıma; hayatım boyunca bana maddi ve manevi olarak destek olan anneme, babama ve ablama; tezimin hazırlanma sürecinde manevi olarak desteklerini gördüğüm eşimin ailesine; ilk günden beri çalışmamı tamamlamam konusunda beni cesaretlendiren ve çalışma süresince desteğini esirgemeyen değerli eşim Arzu TÖREN GÜL’e ve varlığıyla ailemize sonsuz mutluluk katan biricik kızım Umay Öykü GÜL’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Murat GÜL

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR.....	IX
TABLO LİSTESİ.....	X

I. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
A. Problem Durumu.....	1
B. Araştırmanın Amacı.....	2
C. Problem Cümlesi.....	2
D. Sınırlılıklar.....	2
E. Araştırmanın Önemi.....	2
F. Tanımlar.....	3

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
A. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı.....	4
B. Çocuk Kitapları.....	5
1. Nitelikli Çocuk Kitaplarının Özellikleri.....	6
C. İleti ve Eğitsel İleti.....	7
1. Doğrudan Aktarılan İletiler.....	8
2. Dolaylı Aktarılan İletiler.....	8
D. Çocuk Kitaplarında Eğitsel İleti	9

E. Nur İçözü'nün Hayatı ve Eserleri.....	10
1. Nur İçözü'nün Hayatı.....	10
2. Nur İçözü'nün Eserleri.....	11

III. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	13
A. Nur İçözü ile İlgili Araştırmalar	13
B. Eğitsel İletiler ile İlgili Araştırmalar.....	14

IV. BÖLÜM

YÖNTEM.....	19
A. Araştırmanın Modeli.....	19
B. Evren ve Örneklem	19
C. Veri Toplama Araçları	20
D. Verilerin Analizi.....	20
E. Verilerin Sınıflandırılması.....	21
F. İnanırcılık ve Tutarlık	25

V. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	25
A. Kişisel Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler.....	25
B. Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler.....	65
C. Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler.....	102
D. Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler.....	107
E. Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler.....	112
F. Diğer Eğitsel İletiler	144

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	146
A. SONUÇ.....	146
B. ÖNERİLER.....	147
YAZARIN İNCELENEN ESERLERİ.....	148
KAYNAKLAR.....	150

KISALTMALAR

Ed. : Editör

Dr. : Doktor

Doç. : Doçent

Öğr. : Öğretim

s.: Sayfa

bs. : Baskı

TDK: Türk Dil Kurumu

vb. : ve benzeri

Yay. Haz.: Yayına Hazırlayan

İAÜ: İstanbul Aydın Üniversitesi

GÜ: Gaziantep Üniversitesi

AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi

AİBÜ: Abant İzzet Baysal Üniversitesi

MÜ: Marmara Üniversitesi

DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi

RTEÜ: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

UÜ: Uludağ Üniversitesi

YTÜ: Yıldız Teknik Üniversitesi

İYÜ: İstanbul Yeditepe Üniversitesi

AÜ: Atatürk Üniversitesi

MAEÜ: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

ÇOMÜ: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

SÜ: Sakarya Üniversitesi

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1	Kişisel Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdellik Oranları	22
Tablo 2	Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdellik Oranları	23
Tablo 3	Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdellik Oranları	23
Tablo 4	Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdellik Oranları	24
Tablo 5	Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdellik Oranları	24
Tablo 6	Diğer Eğitsel İletiler ve Yüzdellik Oranları	24

I. BÖLÜM

GİRİŞ

A. Problem Durumu

Çocukluk dönemi insanın her açıdan gelişime ve değişime en açık olduğu dönemdir. Çocuk edebiyatı da çocuğun gelişimine çeşitli yönlerden katkı sağlar. “Yaşama, insana, doğaya, hayvanlara sevgi ile yaklaşan; kendisi ve çevresiyle barışık, hoşgörülü, demokratik kültürü içselleştirmiş insanlar yetiştirmede çocuk edebiyatına önemli sorumluluklar düştüğü bilinmelidir.” (Sever, 2012)

“Çocuk edebiyatı ürünleri, genellikle çocuğa doğru davranış kalıplarını ve toplum içinde uyulması gerekli kuralları öğretmek; sevgi, saygı, iyilik, dürüstlük, yardımlaşma gibi bir takım değerleri kazandırmak; özetle çocuğu hayata karşı hazırlamak amacı gütmektedir.” (Arseven, 2005) Bu nedenle iletiler, edebiyat yapıtlarının içine iyi bir biçimde sindirilmeli ve yapıtlar hazırlanırken öğüt vericilikten uzak, verilmek istenen iletiyi sezdirmeye yönelik bir yaklaşım sergilenmelidir. Burada sorumluluk çocuk edebiyatı yazar ve şairlerine düşmektedir.

Günümüzde çocuklara yönelik yazınsal nitelikli eserler veren pek çok yazar vardır. Onlardan biri de Nur İçözü'dür. İçözü'nün çocuk kitapları son dönemlerde dikkat çeken değerli çocuk kitapları arasında yerini almayı başarmıştır. Bu çalışmada, Nur İçözü'nün çocuklara yönelik kitapları eğitsel iletiler yönünden incelenecektir.

B. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada çocuk edebiyatının gözde yazarlarından Nur İçözü'nün çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki probleme yanıt aranmıştır.

C. Problem Cümlesi

Nur İçözü'nün 7-14 yaş arası çocuklara yönelik kitaplarında verilmek istenen eğitsel iletiler nelerdir?

D. Sınırlılıklar

Bu araştırma, çocuk edebiyatı yazarlarımızdan Nur İçözü'nün 7-14 yaş arası çocuklara yönelik 53 kitabı ile sınırlı tutulmuştur.

E. Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun eğitiminde önemli bir yere sahiptir ve onları çeşitli yönlerden etkiler. Çocuk, edebiyat ürünlerindeki kahramanlar ile özdeşim kurarak onlar gibi düşünmeye ve davranmaya çalışır. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünlerinin nitelikli olması ve çocuğun gereksinimlerini karşılaması gerekir.

Bu araştırmada, Nur İçözü'nün çocuk kitapları eğitsel iletiler bakımından incelenmiş ve bu iletilerin çocuk eğitimi açısından önemi vurgulanmıştır. Araştırma, çocuklar için kitap seçiminde ailelere ve öğretmenlere yol gösterebilir. Elde edilen

bulgular açısından ise araştırmacılara yol gösterebileceği düşünölmektedir. Bu çalışma, Nur İçözü'nün çocuk kitaplarını eğitsel iletiler bakımından inceleyen ilk çalışma olması yönüyle de özgündür.

F. Tanımlar

Çocuk: “Küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan ya da kız, uşak” (Türkçe Sözlük, 2005)

Eğitsel İleti: “Eğitsel ileti, bireylerin yaşamları boyunca kazanması gereken değerlerin bireyde olumlu yönde davranış değişikliği getirmek amacıyla hedef kitleye vermek istediği mesajdır.” (Sever, 2012)

Çocuk Edebiyatı: “Çocukluk çağında bulunan insan yavrusunun düşünce, duygu ve hayallerini söz ya da yazı ile güzel ve etkili biçimde işleme sanatıdır.” (Yardımcı ve Tuncer, 2002)

“Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine, katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır.” (şirin, 1994)

Çocuk Kitapları: “Çocuk kitapları, okulöncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır.” (Sever, 2013)

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

A. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının temel ögesi çocuktur. Bu nedenle çocuk edebiyatının tanımını yapmadan önce çocuğu tanımlamak gerekir. TDK (2005) sözlüğünde çocuk “küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan ya da kız, uşak” biçiminde tanımlanmaktadır.

Çocuk, “iki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu” dur. (Aytaş ve Yalçın, 2008) Çocuğun bir başka tanımı ise şöyledir: “Çocuk, gelişme ve büyüme çağlarının özelliklerini taşıyan ve yetişmekte olan bireydir.” (Şirin, 2006)

Çocuk edebiyatı ise “genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye; öğüt verici, ahlak dersi veren alegorik eser” (Türkçe Sözlük, 2005) olarak tanımlanmaktadır. Çocuk edebiyatının farklı tanımları da yapılmaktadır:

Şirin (1994)’e göre çocuk edebiyatı “çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine, katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat”tır.

Çocuk edebiyatı, “çocukluk çağında bulunan insan yavrusunun düşünce, duygu ve hayallerini söz ya da yazı ile güzel ve etkili biçimde işleme sanatı” olarak da tanımlanmaktadır. (Yardımcı ve Tuncer, 2002)

Sever (2012)’e göre çocuk edebiyatı “erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlam

düzelelerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzelelerini yükselten ürünlerin genel adı”dır.

“Edebiyat çocuğun zekâ, hayal gücü, muhakeme yeteneği, problem çözme becerisi gibi beyin faaliyetlerini geliştirecek bir unsurdur. Çocuğun zihinsel gelişimini hızlandıran edebiyat, çocuğun somut düşünceden soyut düşünceye geçişinde anlattığı sembollerle ona yardımcı olur.” (Yılar ve Turan, 2010) Edebiyat, insanların duygu ve düşüncelerini devindirerek onlara sanatsal deneyimler kazandırır. Onların dünyasına renk katar ve çeşitli yönlerden gelişmelerini sağlar. Aynı şey çocuklar için de geçerlidir. Çocuk edebiyatının da çocukların bu türden gereksinimlerini karşılaması beklenir. Oğuzkan (2013) çocukların edebiyata neden gereksinim duyduklarını şöyle sıralamaktadır:

- ❖ “Edebiyat hoş vakit geçirtir, çocukları eğlendirir.
- ❖ Edebiyat ruha canlılık vererek yaşama gücünü arttırır.
- ❖ Edebiyat hayatın keşfine yardımcı olur.
- ❖ Edebiyat bir rehber görevi görür.
- ❖ Edebiyat yaratıcı etkinlikleri yapma konusunda yol gösterici olur.
- ❖ Edebiyat çocukların dillerini geliştirir.”

B. Çocuk Kitapları

“Çocuk kitapları, okulöncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır.” (Sever, 2013) Çocuk kitapları, gelişim döneminde olan çocuğun yaşamında önemli bir yere sahiptir. Çocuğun kitapla kurduğu iletişim onun gelişimini farklı yönlerden destekler. “Yazınsal iletişim süreci, çocukların dil gelişimini destekler; onlara, anadilinin kullanılışını, olanaklarını, yaratıcı gücünü sezdirir. Çocukların kavramsal

yeterliği onların; anlama, yorumlama ve yeni anlamlar yaratma becerilerini kullanarak yaşamı ve insanı anlama deneyimleri edinmelerini sağlar.” (Sever, 2013)

1. Nitelikli Çocuk Kitaplarının Özellikleri

Çocuk kitaplarının çocuklara uygun olması ve onların gereksinimlerini karşılaması, çocuğun kitapla iletişiminin iyi olmasını sağlar. Bu nedenle çocukların nitelikli yapıtlarla buluşturulması gerekmektedir. “Bir kitap ancak çocuklar ondan zevk alıyorsa iyi bir kitaptır; yetişkinlerin gözünde klâsik de olsa eğer çocuklarca okunmuyorsa veya içeriği onların canını sıkıyorsa böyle bir eser, kötü bir kitaptır. Kendileri için kitap yazılan çocukların ilgilerinin ve ihtiyaçlarının iyi bilinmesi gerekir.” (Oğuzkan, 2013)

Çocuk kitaplarının nitelikli olabilmesi için taşıması gereken bazı özellikler vardır. Sever (2012), çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikleri şöyle sıralamaktadır:

- a. Kitaplarda, çocuğun kendine özgü içtenliği ile anlatım dilinin doğallığı buluşturulmalıdır.
- b. Yazar, anlattığı ve kurguladığı olaylarda, çocuklarla arkadaşlık – dostluk kurabilmeyi başarmalıdır.
- c. Kitaplar, çocuklara anlamlandıramayacağı ya da yaşama geçiremeyeceği sorumluluklar yüklememelidir.
- d. Kitaplarda çocukların kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım yeğlenmeli, çocuklara Türkçemizin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir.
- e. Kitaplardaki resimler, çocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletisine görsel bir zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici özellikler taşımalıdır.

f. Kitaplar, dilsel ve görsel özellikleriyle çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir.

g. Kitaplar, çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak insan ve yaşam gerçekliğini anlamasına katkı sağlamalı, her şeyden önemlisi de çocuk ile yaşam arasında güçlü bir bağ oluşturmalıdır.

h. Kitaplarda yazar tarafından kurgulanan gerçeklik, çocuklar tarafından, okuma eğilimi sonrası kendi gerçekliklerine dönüştürülebilmeli; başka bir söyleyişle yazarın paylaşmak istedikleri çocukların yaşam - anlam gerçeğinden kopuk olmamalıdır.

i. Kitaplar, çocukları okumaya isteklendirecek bir tasarım anlayışını yansıtmalı; çocuklar kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı, kitabın dış yapı (biçimsel) özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelidir.

j. Kitaplarda, yaşamın bir gerçeği olduğu düşüncesiyle, şiddet olgusuna da yer verilebilir. Ancak, olay kurgusunda, çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak yer verilen şiddet öğeleri, çocukları şiddete karşı neler yapılması gerektiği konusunda duyarlı kılmalı, onlarda şiddet ve kaba güce karşı bir anlayış oluşturabilmelidir.

k. Çocuk edebiyatının temel sorumluluğu, çocuklara, dilin ve resmin olanaklarıyla kurgulanmış yeni yaşantılar sunmak olmalı, sunulan yaşantılardan çıkarsamalar yapma sorumluluğu ise çocuğa bırakılmalıdır.

C. İleti ve Eğitsel İleti

İleti, kısaca iletişim sürecinde karşıya aktarılmak istenen duygu ve düşünce olarak tanımlanabilir. Daha geniş bir ifadeyle ileti “bir ya da birden fazla kişinin bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla

düzenlenen işaretler örüntüsüdür.” (Ergin ve Birol, 2005) “Edebiyat yapıtlarında ileti dendiğinde, sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir.” (Sever, 2012)

İletileri doğrudan ve dolaylı aktarılan iletiler olmak üzere iki grupta ele alabiliriz:

1. Doğrudan Aktarılan İletiler

Doğrudan iletiler, öğretici nitelikli metinlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu tür metinlerde yazarın amacı açık ve net bir biçimde bilgi vermektir. “Öğretici metinlerdeki amaç okuyucuya bilgi vermek, öğretmektir. Bu metinlerde amaç, yazının içinde bir önerme biçiminde yer alır.” (Sever, 2013) Yani verilmek istenen iletinin öğüt niteliğinde olduğu iletilerdir. Bu tür iletilerle davranış değişikliği sağlanamadığı bilinen bir gerçektir.

2. Dolaylı Aktarılan İletiler

Dolaylı olarak aktarılan iletiler, metnin içine gizlenmiştir ve okurun algılaması ve içselleştirmesi beklenmektedir. Yazınsal metinler aracılığıyla verilmek istenen iletiler doğrudan sunulmayıp dolaylı olarak okura sezdirilmektedir. “Çocuk okurun ilgisini çekebilecek bir konu etrafında şekillenen bir kurmaca metinde iletinin metnin içine serpiştirilmiş olması gerekir. Bu tür metinlerde ‘okurun, ipuçlarından yararlanarak kendi duygu ve düşünce gücünün birikimiyle iletiye ya da iletilere ulaşması’ beklenir.” (Sever, 2013)

Çocuklara istendik davranışlar kazandırma sürecinde çocuk kitaplarının ve bu kitapların eğitsel nitelikli iletilerinin oldukça önemli olduğu bilinmektedir. “Eğitsel ileti, bireylerin yaşamları boyunca kazanması gereken değerlerin bireyde olumlu yönde davranış değişikliği getirmek amacıyla hedef kitleye vermek istediği

mesajdır.” (Sever, 2012)

Yazınsal metinlerde iletilerin aktarım biçimine ve çocuğa uygunluğuna özen gösterilmelidir. “Yazınsal metinler, çocukların duygu ve düşünce dünyasında güzel duyuusal etkiler uyandırarak onlara yaşantılar edindirme sorumluluğu taşır. Bu sorumluluğunu, öğretmekten çok, anlamın oluşturulmasına okurunu da ortak kılarak gerçekleştirir.” (Sever, 2013)

D. Çocuk Kitaplarında Eğitsel İleti

Çocuğa doğru davranışı kazandırmada çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanmak etkili bir yöntem olacaktır. “Edebi eserler, hem bireysel yaşamla hem de sosyal yaşamla ilgili olarak, insanı iyiye, güzele ve doğruya yöneltme yolunda telkinlerde bulunur. İnsanları bunlar doğrultusunda eğitir.” (Kavcar, 1994)

“Okuduğu roman ve öykülerdeki farklı yaşam durumlarının tanığı olan çocuk yaşam deneyimini zenginleştirir; yapıt aracılığıyla bir eylemin, bir sözün başkalarının duygularını, yaşamlarını nasıl etkilediğini görür. Metindeki kahramanlarla özdeşim kurar; kendini onların yerine koyarak duygularına ortak olur. Başkalarının acısına, sevincine katılmayı öğrenir.” (Kaya, 2007)

Çocuk okuduğu kitabın kahramanlarıyla özdeşim kurarak onlar gibi düşünmeye ve davranmaya çalışır. “Kahramanların yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözmedeki kararlılığı, amaca ulaşmada izlediğı yöntemlerin niteliğı ve bu eylemler bileşkesinin söz ve davranışlarla somutlanması, çocukları da kahramanlar gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye yöneltir.” (Sever, 2013)

“Çocuk kitaplarında yer alan konu, olaylar, karakterler, duygular ve bunların özellikleri, kitabın verdiği mesaj ve bu mesajın etkileri, çocuğun kişilik açısından gelişimine katkıda bulunur.” (Şimşek, 2012) Çocukluk döneminde çocuğun kazandığı davranışlar onun tüm yaşamını etkileyeceğı için çocuk kitaplarında çocuğa

sunulan iletiler bu sorumluluğu taşıyabilecek nitelikte olmalıdır. Kitaplarda verilen iletiler eğitsel bir değer taşımali ve çocuğun yaşam alanında olumlu izler bırakmalıdır.

E. Nur İçözü'nün Hayatı ve Eserleri

1. Nur İçözü'nün Hayatı

Nur İçözü, 12 Şubat 1948'de İstanbul'da doğmuştur. Çocukluğu Küçükyalı Sokak'ta geçmiştir. Kendisinden sekiz yaş küçük bir kardeşi vardır. Çocukluğunun ilk yıllarından itibaren okumaya düşkün olan İçözü, ilkokulu Bakırköy'deki Behramağa İlkokulu'nda, ortaokulu ve liseyi Bakırköy Kız Enstitüsü'nde okumuştur. Liseyi bitirir bitirmez Güzel Sanatların giriş kursuna kaydolabilmek için hediyelelik eşya atölyesinde çalışmaya başlamış, daha sonra ise Çağaloğlu'nda Renk Grafik adında bir ofset film atölyesinde rötuşçu olarak işe başlamıştır. 1967 yılında o günlerin en önemli yayın grubu olan Hayat Yayınları yazı işleri ailesine katılmıştır. Hayat Dergisi'nde sayfa sekreterliği yapmıştır. Çalışırken İngilizce de öğrenip dergide öyküleri, çizgi roman balonlarını ve kısa haberleri çevirmeye başlamıştır. "Tunç Ay" imzasıyla çeviri öykülerini yayımlamıştır. Tuncay İçözü ile 1969 yılının Temmuz ayında evlenmiştir. 1970 yılında oğlu Toyga dünyaya gelmiştir. 1971 yılında çocuklara yönelik Doğan Kardeş Dergisi'ni yönetmeye başlamıştır. 1975'te Doğan Kardeş'ten ayrılarak Tay Yayınları'nda çalışmaya başlamıştır. 1978 yılında kızı Tulû dünyaya gelmiştir. 1979 yılında Tay Yayınları'ndan ayrılarak Tercüman gazetesinin Tercüman Çocuk dergisinde çalışmaya başlamış ve bir süre sonra gazetede müdürlük yapmıştır. 1982 yılında yazdığı öykülerle çocuk edebiyatına adım atmıştır. 1988 yılında üçüncü çocuğu Tuğçe doğmuş ve aynı yıl Tercüman gazetesinden emekli olmuştur.

Emekliye ayrıldıktan sonra meslek yaşamına Milliyet Gazetesi dergi grubunda devam etmiştir. 1990 yılında Milliyet Kardeş Dergisi'nin yayın

danışmanlığını yapmıştır. Dergide atasözü ve bilmece sayfalarında yazılar yayımlamıştır. Bu çalışmaları Fara Fara Filli adlı kitapta bir araya getirmiştir. Milliyet ve Radikal gazetelerinde sanat yazıları yazmıştır. Çeşitli gazete ve dergilerde uzun yıllar çalışmıştır. Fenomen ve Burç 2000 dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Radikal Gazetesi Kitap Eki'nde çocuk ve gençlik kitapları eleştirileri yaptı. Uzun süredir Altın Kitaplar yayınevinde yazmaya devam etmektedir.

Nur İçözü, Milliyet Kardeş dergisinde kitap tanıtım yazıları yazarken çocuk kitaplarının çoğunun önerilmeye değer olmadığını görmüştür. Aslında kitap yazmayı hiç düşünmemesine karşın niteliksiz kitaplarla karşılaşınca kitap yazma sorumluluğunu üstlenmesi gerektiğini düşünmüş ve yazarın kendi deyimiyle işi mutfağında öğrenmesi çocuk kitabı yazarı olmasında etkili olmuştur. İçözü (2014) çocuk kitabı yazmanın yetenek ve deneyim işi olduğunu ve çocuklar için yazmanın yaşama çocuk gözüyle bakmakla olanaklı olduğunu ifade etmektedir.

2. Nur İçözü'nün Eserleri

- 1. Şiirli Hayvan Öyküleri Dizisi (6 Kitap), Altın Kitaplar**
- 2. Sevginin Mirnavcası, Altın Kitaplar**
- 3. Güneşe Tırmanan Çocuk, Altın Kitaplar**
- 4. Çikolata Öyküleri Dizisi (10 Kitap), Altın Kitaplar**
- 5. Sevecen Öyküleri Dizisi (10 Kitap), Altın Kitaplar**
- 6. Altın Doğa Öyküleri (5 Kitap) , Altın Kitaplar**
- 7. En Güzel Kimin İşi? -1, Altın Kitaplar**
- 8. En Güzel Kimin İşi? -2, Altın Kitaplar**
- 9. En Güzel Kimin İşi? -3, Altın Kitaplar**
- 10. Sihirli Düşler Kesesi, Altın Kitaplar**
- 11. Yüreğimin Kıyısında, Altın Kitaplar**
- 12. Hürriyet, Altın Kitaplar**

13. Reyhan, Altın Kitaplar
14. Bin Tepenin Hayaleti, Altın Kitaplar
15. Bugün Ne Cadılık Yaptım? , Altın Kitaplar
16. Cadılık Parayla mı? , Altın Kitaplar
17. Bana Derler Küp Cadısı, Altın Kitaplar
18. Masal Bahçesi Dizisi (4 Kitap) , Altın Kitaplar
19. Artık Okuyorum Dizisi (10 Kitap), Bu Yayınevi
20. Badem Çocuk Dizisi (6 Kitap) , Bu Yayınevi
21. Bizim Aile (2 Kitap) , Bu Yayınevi
22. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız? , Bu Yayınevi
23. Farafarafilli (3 Kitap) , Bu Yayınevi
24. Öykü Yağmuru Dizisi (5 Kitap), Morpa Yayınları
25. Korku Tüneli, Morpa Yayınları
26. Gökten İnen Üç Yıldız, Morpa Yayınları
27. Zamanda Yolculuk Dizisi (10 Kitap), Morpa Yayınları
28. Tospik Kaplumbağa, TEMA Vakfı
29. En Güzel Çiçek Yarışması, TEMA Vakfı
30. Tatile Gidiyoruz, TEMA Vakfı
31. Şipşirin Öyküler (5 Kitap), Altın Kitaplar
32. Kaza Geliyorum Demez, Altın Kitaplar
33. Yaşasın Kardeşim Oldu, Altın Kitaplar
34. Gizemli Sandığın Sakladıkları, Altın Kitaplar
35. Sen Kuş Dili Bilir misin?, Altın Kitaplar
36. Denize Küskün, Altın Kitaplar

III. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

A. Nur İçözü ile İlgili Araştırmalar

Uslu (2014) tarafından hazırlanan “*Nur İçözü’nün 8-14 Yaş Çocuklarına Yönelik Eserlerinin Değerler Bağlamında İncelenmesi*” isimli yüksek lisans tezinde Nur İçözü’nün “Altın Doğa Öyküleri”, “Bana Derler Küp Cadısı”, “Bintepe’nin Hayaleti”, “Bugün Ne Cadılık Yaptım?” , “Cadılık Parayla mı?” , “Çikolata Öyküleri”, “Dönemeç”, “Dilek Mağarası”, “Ena Mena Dosi”, “Güneşe Tırmanan Çocuk”, “Reyhan”, “Sihirli Düşler Kesesi”, “Sevginin Mırmavcası”, “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” , “Sevecen Öyküleri”, “Gökten İnen Üç Yıldız”, “Zamanda Yolculuk”, “Tırmık ile Isırık” ve “Yüreğimin Kıyısında” adlı eserleri *Schwartz’ın Değerler Sınıflandırmasına(güç, başarı, hazcılık, uyarılım, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik)* göre incelenmiştir. Nur İçözü’nün 8-14 yaş çocuklarına yönelik bu eserlerinin hangi değerleri taşıdığı ve bu değerlerin eserlerde nasıl işlendiği incelenmiştir. Sonuç olarak en çok rastlanan değerlerin başarı, evrenselcilik ve iyilikseverlik olduğu ve bu değerleri özyönelim ve geleneksellik değerlerinin takip ettiği saptanmıştır. Diğer değerlerin de eserlerde yer aldığı belirtilmiş ve Nur İçözü’nün eserlerinin değerler bakımından oldukça zengin olduğu da vurgulanmıştır.

“*Nur İçözü’nün Eserlerinde Çocuksu Duyarlılık, Aile Kurumu ve İnfomal Eğitim Durumları*” isimli Arslan (2016) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Nur İçözü’nün çocuk kitaplarında çocuğun nasıl işlendiği, çocuk ile aile arasındaki iletişime ne düzeyde yer verildiği ve bu eserlerin çocuğu eğitmedeki işlevselliği incelenmiştir. Nur İçözü’nün masal, öykü ve romanlarının çocuğun gelişiminde nasıl kullanılabileceği ile ilgili tespitler yapılmıştır. Sonuç olarak İçözü’nün yazdığı masal,

öykü ve şiirlerle çocuksuluğu yakalamış bir yazar olduğu, eserlerinin informal eğitime katkı sağlayacak düzeyde olduğu ve kitaplarının çoğunda aile ile çocuk arasındaki iletişime dikkat çektiği belirlenmiştir.

Albayram (2018) tarafından hazırlanan “*Nur İçözü’nün Yapıtlarının Çocuk Yazınının Temel İlkelerine Göre İncelenmesi*” isimli yüksek lisans tezinde Nur İçözü’nün yapıtları çocuk yazınının temel ilkelerine göre ele alınmış ve çocuk yazınının temel ilkelerinin nasıl ele alınması gerektiği üzerinde durulmuştur. Nur İçözü’nün ilköğretim çağındaki 9-14 yaş grubundaki çocuklar için yazdığı 17 yapıtı *konu ve kurgu, iletiler, kahramanlar ve karakterler, çevre, dil ve anlatım* gibi çocuk yazınının temel ilkeleri açısından incelenmiştir. Sonuç olarak bu çalışmayla Nur İçözü’nün çocuk edebiyatı alanındaki yapıtlarının konu, kurgu ve iletilerinin çocuk okurun yaş seviyesine ve anlama evrenine uygun olduğu görülmüştür. Bu kitaplarda çocuk okurun olumlu yönde özdeşim kurabileceği karakterlerin yer aldığı, zengin çevre unsurunun bulunduğu ve başarılı bir dil ve anlatımla çocuk yazınının temel ilkelerine uygun nitelikte örüntülendiği saptanmıştır.

Yazarla ilgili bir de bilgi şöleni gerçekleştirilmiştir. 16-18 Nisan 2014 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünde VI. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyumu kapsamında “Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Nur İçözü Sempozyumu” düzenlenmiştir. Bu bilgi şöleninde yazarın çeşitli eserleri katılımcılar tarafından incelenerek yazarla ilgili çok sayıda bildiri sunulmuştur.

B. Eğitsel İletiler ile İlgili Araştırmalar

Yükseköğretim kurumunun Ulusal Tez Merkezi’nde yapılan incelemeler sonucunda eğitsel iletilerle ilgili 1 doktora tezi ve 16 yüksek lisans tezi hazırlandığı görülmüştür. Oflaz (2017) tarafından hazırlanan “*Zebercet Coşkun’un Derleme ve Yazma Masallarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezine ve Karahanoğlu (2017) tarafından hazırlanan “*Sevinç Kuşoğlu’nun Çocuk*

Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı yüksek lisans tezine kısıtlama nedeniyle ulaşamamıştır. Diğer çalışmalarla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir:

Erdi (2008) tarafından hazırlanan “*Türkiye’de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)*” adlı doktora tezinde 1980-1985 ve 2000-2005 yıllarında Türkiye’de siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan yaşanan değişimlerin, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletilere ne derecede yansıdığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda her iki dönemde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal olayların, çocuk edebiyatı eserlerindeki eğitsel iletilere yansıdığı, dönemin özelliklerine göre iletilerin önceliklerinin ve içeriklerinin de değiştiği saptanmıştır.

“*Muzaffer İzgü’nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş Grubu Çocuklarına Uygunluğu*” adlı, Yılmaz (2007) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü’nün romanlarının tema, eğitsel iletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygun ve önerilebilir olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçta romanlardaki dilin sözcük seçimi konusundaki bazı aksaklıklar dışında 10-12 yaş grubu çocuklarına uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008) tarafından hazırlanan “*Sevim Ak’ın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler*” adlı yüksek lisans tezinde Sevim Ak’ın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler belirlenmiş ve bu iletilerin aktarılmasına aracılık eden kişi, olay ve durumlar betimlenmiştir. Belirlenen iletiler, ilgili yaşantı alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

“*Muzaffer İzgü’nün ‘Anneannemin Akıl Almaz Maceraları’ Serisindeki Eğitsel İletiler*” adlı, Köse (2011) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki on yedi kitapta bulunan seksen öykü incelenmiş ve sonuçta bu öykülerin 7-11 yaş grubu çocuklara uygun olduğu belirlenmiştir.

“*Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler*” adlı, Barış

(2011) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler üzerine bir betimleme çalışması yapılmış ve yazarın okurlara hangi millî ve insani değerleri vermek istediği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca iletilerin içeriği, amacı ve çocuk edebiyatı metni olarak nasıl işlendiği üzerinde durulmuştur.

Özaslan (2012) tarafından hazırlanan “*Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler*” adlı yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü'nün 20 çocuk kitabı incelenmiş, hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler saptanmıştır. Bu iletilerin hikâyelerde ve romanlarda nasıl verildiği belirlenmiş, karşılaştırılmış ve incelenen çocuk kitaplarının çocuklara tavsiye edilip edilemeyeceği ortaya konmuştur.

“*Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler*” adlı, Kaplan (2013) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Hidayet Karakuş'un çocuklar için yazdığı hikâye ve romanlar incelenmiştir. Çocuk edebiyatı alanındaki bu eserlerde bulunan ahlaki, manevi ve karakter geliştirici iletiler tespit edilmiştir.

Gülgönül (2014) tarafından hazırlanan “*Bilgin Adalı'nın Hikâye Ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler*” adlı yüksek lisans tezinde Bilgin Adalı'nın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler belirlenmiştir. Bu iletilerin aktarılmasına aracılık eden kişi, olay ve durumlar betimlenmiş ve iletiler, yönelik oldukları yaşam alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

“*Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*” adlı, Cesur (2015) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerdeki eğitsel iletiler incelenmiş ve bu iletilerin sunuluş biçimleri ortaya konmuştur. Çalışmanın sonucunda Mavisel Yener'in incelenen eserlerinde toplam 592 ileti saptanmıştır. Bu iletilerin, amaçlarına göre 478'inin kişisel gelişimi, 96'sının toplumsal gelişimi, 15'inin ulusal gelişimi, 3'nün ise evrensel düşüncenin gelişimini destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Akçay (2015) tarafından hazırlanan “*Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki*

Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde Samed Behrengi’nin 17 hikâyesi özellikle eğitsel iletiler bakımından incelenmiş ve bu iletilerin çocuk eğitimi açısından katkıları vurgulanmıştır. Araştırma sonucunda, Samed Behrengi’nin hikâyelerinin çocuğun kişisel, toplumsal, evrensel, dinî ve ulusal gelişimine destek verici eğitsel iletiler sunduğu, bu iletilerin aktarılış biçiminin genel olarak dolaylı anlatım olduğuna ve dolaylı anlatım biçiminin anlam ya da anlamlar oluşturma sorumluluğunu çocuğa bıraktığı sonucuna varılmıştır.

Taşkıran (2015) tarafından hazırlanan *“Mustafa Ruhi Şirin’in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler”* adlı yüksek lisans tezinde Mustafa Ruhi Şirin’in masal ve öykü türündeki verilmek istenen eğitsel iletiler açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda masalların değerler bakımından zengin olduğu, öykülerin ise değerler bakımından masallar kadar zengin olmadığı saptanmıştır.

“Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin’in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler” adlı, Işık (2017) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin’in masal ve hikâyelerindeki eğitsel iletilerin incelenmiştir. Yazarın masal ve hikâye türündeki tüm eserleri iki boyutta incelenmiştir. Birinci boyutta, çocuk edebiyatında karakter ve özdeşim arasındaki ilişkiden hareketle yazarın eserlerindeki karakterlerin özellikleri betimlenmiş; ikinci boyutta ise eserlerde yer alan eğitsel iletiler tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda, eserlerde yer alan birçok karakterin olumlu özellikler barındırdığı ve bu açıdan karakterlerin çoğunun çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yazarın bu eserlerinin karakter eğitimi açısından da zengin iletiler barındırdığı görülmüştür.

Tekin (2018) tarafından hazırlanan *“Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi”* adlı yüksek lisans tezinde Aytül Akal’ın çocuk kitapları eğitsel iletiler açısından incelenmiştir. İncelenen kitaplarda eğitsel iletiler tespit edilmiş ve bu eğitsel iletiler sunuluş biçimlerine ve amaçlarına göre sınıflandırılmıştır.

“Koray Avcı Çakman’ın Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir

Araştırma” adlı, Kavak (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Koray Avcı Çakman’ın çocuklara yönelik olarak yazdığı hikâyelerindeki eğitsel iletileri ve bu iletilerin hangi amaca yönelik olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. Eğitsel iletiler bu amaç doğrultusunda (sevgiye yönelik, iletişime yönelik, kişisel gelişme yönelik ve evrensel değerlere yönelik) sınıflandırılarak kitaplardaki dağılımı ortaya konmuştur.

IV. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

A. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nur İçözü'nün çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletiler doküman incelemesi yöntemiyle saptanmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013)

Çalışmada içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. “İçerik çözümlemesi, belli bir metnin, kitabın, belgenin, belli özelliklerini sayısallaştırarak belirleme amacı ile yapılan bir taramadır.” (Karasar, 2013)

B. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Nur İçözü'nün tüm eserleri; örneklemine ise yazarın çocuklara yönelik yazdığı 53 öykü ve masal kitabı oluşturmaktadır.

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın gereçlerini Nur İçözü'nün çocuklara yönelik öyküleri ve

masalları oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında Nur İçöz'ün ulaşılabilen tüm kitapları okunmuş ve incelenmiştir. Yazarın kitaplarına kendisinden, yayınevlerinden ve kitap satış noktalarından ulaşılmıştır. Çalışmada bunların yanı sıra çeşitli kitaplardan, konuyla ilgili makalelerden ve çocuk edebiyatı ile ilgili tezlerden de yararlanılmıştır.

Veriler doküman inceleme yöntemiyle elde edilmiş ve içerik analizi tekniğiyle kategorilere ayrılmıştır. “Bu tür araştırmalarda araştırmacı, verileri satır satır okur ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptamaya çalışır. Ortaya çıkan anlama göre araştırmacı, belirli kodlar üretir ya da doğrudan verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

D. Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken önce doküman (belge) inceleme yöntemiyle öykü ve masal kitapları okunmuş ve okunan kitaplar analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen veriler içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur. İçerik çözümlemesi yapılarak iletiler kodlanmış ve bu kodlar çeşitli kategoriler altında toplanmıştır. Araştırmada veriler kodlanırken ‘verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama’ türü kullanılmış ve incelenen kitaplarda bulunan eğitsel iletiler, aynı ya da benzer iletilerle aynı grupta ele alınmıştır. Kategorilere ayrıldıktan sonra uzman görüşüne başvurulmuş ve eğitsel iletilerle ilgili görüşleri alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

E. Verilerin Sınıflandırılması

Araştırmada incelenen kitaplarda saptanan eğitsel iletiler kategorilere ayrılıp gruplandırıldıktan sonra 6 ayrı başlıkta toplanmıştır. Kişisel gelişime yönelik 45, toplumsal gelişime yönelik 29, ulusal bilince yönelik 4, çevre bilincine yönelik 7,

evrensel düşünceye yönelik 8 ve diğer eğitsel iletilerden 1 tane olmak üzere toplam 94 eğitsel ileti grubu oluşturulmuştur.

İnceleme sonucunda sınıflanan iletiler tablolarda gösterilmiştir:

TABLO 1: Kişisel Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdelik Oranları

	İLETİ ADI	İLETİ SIKLIĞI	%
	Kişisel Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler(195)	1. Çalışkan Olmak	2
2. Öğrenmeye Meraklı Olmak		33	5,40
3. Araştırma Yapmak		18	2,95
4. Tedbirli Olmak		10	1,63
5. Üretmeye Önem Vermek		1	0,16
6. Yalan Söylememek		1	0,16
7. Pes Etmemek		2	0,32
8. Düzenli Olmak		1	0,16
9. Planlı Olmak		3	0,49
10. Yaratıcı Olmak		1	0,16
11. Sabırlı Olmak		4	0,65
12. Elindekiyle Yetinmeyi Bilmek		1	0,16
13. Kendine Güvenmek		2	0,32
14. Hatalarını Fark Etmek		15	2,45
15. Sorumluluk Sahibi Olmak		5	0,81
16. Zamanı İyi Kullanmak		1	0,16
17. Umudunu Kaybetmemek		5	0,81
18. Cesaretli Olmak		2	0,32
19. Çözüm Odaklı Olmak		1	0,16
20. İşini Severek Yapmak		5	0,81
21. İşin Hakkını Vermek		10	1,63
22. Okumaya Önem Vermek		14	2,29
23. Deneyimlerden Yararlanmak		10	1,63
24. Düşünerek Hareket Etmek		3	0,49
25. Dış Görünüşe Aldanmamak		1	0,16
26. Eğitime Önem Vermek		2	0,32
27. Öfkeyi Kontrol Altında Tutmak		2	0,32
28. Teşekkür Etmek		1	0,16
29. Gerçekçi Olmak		2	0,32
30. Yaşamın Değerini Bilmek		2	0,32
31. Çıkarım Yapmak		4	0,65
32. Bilimden Yararlanmak		1	0,16
33. Başarılı Olmak		2	0,32
34. Okulu Sevmek		1	0,16
35. Hayal Kurmak		9	1,47
36. Yeni Bir Dil Öğrenmek		1	0,16
37. Özgür Olmak		1	0,16
38. Zorluklarla Başa Çıkmak		1	0,16
39. Doğru Olanı Yapmak		2	0,32
40. Hakkını Aramak		1	0,16
41. Teknolojiyi Doğru Kullanmak		2	0,32
42. Sağlığın Değerini Bilmek		1	0,16
43. Maddiyata Önem Vermemek		1	0,16
44. Uyarıları Dikkate Almak		6	0,98
45. Fikir Alışverişi Yapmak		2	0,32

TABLO 2: Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzelik Oranları

	İLETİ ADI	İLETİ SIKLIĞI	%
	Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler(202)	1. Büyüklere Karşı Saygılı Olmak	5
2. Misafirperver Olmak		19	3,11
3. Kurallara Uymak		6	0,98
4. Birlik Olmak		6	0,98
5. Aileye Değer Vermek		5	0,81
6. İnsanlara Zarar Vermemek		2	0,32
7. Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak		3	0,49
8. Toplumsal Sorunların Bilincinde Olmak		8	1,31
9. İnsanları Kırmamak		1	0,16
10. Paylaşımçı Olmak		6	0,98
11. Gelenek ve Göreneklere Bağlı Olmak		5	0,81
12. Aile İçi Yardımlaşmak		16	2,62
13. Aileyi Sevmek		22	3,60
14. Arkadaşlığa/Dostluğa Önem Vermek		21	3,44
15. Yardımsever Olmak		21	3,44
16. Cinsiyet Ayrımcılığı Yapmamak		7	1,14
17. Demokratik Olmak		2	0,32
18. Çocuğu Takdir Etmek		26	4,26
19. Cömert Olmak		2	0,32
20. Merhametli Olmak		1	0,16
21. Yararlı Olmak		4	0,65
22. Davranışlarla Örnek Olmak		2	0,32
23. Başkalarının Eşyalarını İzinsiz Almamak		1	0,16
24. Temizliğe Önem Vermek		1	0,16
25. Düşünceli Olmak		2	0,32
26. Geçmişe/Anılara Değer Vermek		5	0,81
27. Fedakâr Olmak		1	0,16
28. Güler Yüzlü Olmak		1	0,16
29. İş Bölümü Yapmak		1	0,16

TABLO 3: Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzelik Oranları

	İLETİ ADI	İLETİ SIKLIĞI	%
	Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler(21)	1. Emeğe Değer Vermek	4
2. Ön Yargılı Olmamak		9	1,47
3. Kibirli Olmamak		1	0,16
4. Bencil Olmamak		2	0,32
5. Küçümsememek		1	0,16
6. Empati Kurmak		2	0,32
7. Farklı Görüşlere Sahip Olmak		1	0,16
8. Alçakgönüllü Olmak		1	0,16

TABLO 4: Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdeler Oranları

Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler(26)	İLETİ ADI	İLETİ SIKLIĞI	%
	1. Kültürel Değerlere/Varlıklara Önem Vermek	12	1,96
2. Türk Büyükleri Hakkında Bilgi Sahibi Olmak	10	1,6	
3. Dili Doğru Kullanmak	2	0,32	
4. Türkçeye Önem Vermek	2	0,32	

TABLO 5: Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Yüzdeler Oranları

Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler(163)	İLETİ ADI	İLETİ SIKLIĞI	%
	1. Doğaya ve Çevreye Karşı Duyarlı Olmak	65	10,65
2. Hayvanları Korumak	36	5,90	
3. Hayvanları Sevmek	24	3,94	
4. Doğayı Sevmek	12	1,96	
5. Küresel Isınmanın Bilincinde Olmak	4	0,65	
6. Doğanın Değerini Bilmek	20	3,27	
7. Geri Dönüşüme Önem Vermek	2	0,32	

TABLO 6: Diğer Eğitsel İletiler ve Yüzdeler Oranları

Diğer Eğitsel İletiler(3)	İLETİ ADI	İLETİ SIKLIĞI	%
	1. Dua Etmek	3	0,49
TOPLAM İLETİ SAYISI:		610	

F. İnanırcılık ve Tutarlık

Yıldırım ve Şimşek (2013), nitel araştırmalarda “iç güvenilirlik” yerine “tutarlık”, “dış güvenilirlik” yerine “teyit edilebilirlik”, “iç geçerlilik” yerine “inandırcılık”, “dış geçerlik” yerine “aktarılabirlik” kullanılması gerektiğini düşünmektedir. İnceleme sürecinde saptanan iletiler benzerliklerine ve farklılıklarına göre uygun kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler ve iletiler uzman görüşüne sunulurken uzman görüşü doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Çalışmanın inandırcılığı ve tutarlığı bu şekilde sağlanmıştır.

V. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

A. Kişisel Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler

1. Çalışkan Olmak

“Kaçın Amazonlar Geliyor” ve “Cemo’nun Köpeği” adlı kitaplarda çalışkan olmak ve çalışmaya önem vermek şöyle sezdirilmiştir:

“Çok da çalışkan. Sınıfta herkesten önce okumayı öğrendi. Kitap okumayı, resim yapmayı, çok seviyor.” (Cemo’nun Köpeği, s. 3)

“Bilgin Dede, her yolculukta yepyeni deneyimler ediniyordu. Nevşehir’den döner dönmez laboratuvarına kapandı. Zaman Makinesi’ni geliştirmek için çalışmalara başladı.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 5)

2. Öğrenmeye Meraklı Olmak

Yazarın pek çok kitabında kahramanların sordukları sorularla öğrenmeye meraklı oldukları ve bu soruların yanıtlarına ulaşmak için çaba gösterdikleri görülmüştür:

“Yıldız çantasından çıkardığı minik tabağı hayranlıkla inceledi. Elindeki küçük armağanın ne denli değerli olduğunu daha iyi anlıyordu şimdi. Heyecanla sordu: ‘O zamanlarda çinicilik böyle gelişmiş miydi acaba?’” (Periler Ülkesinde, s. 39)

“Yanar kaya mı? O da ne demek dede? Taş yanar mı hiç?’ Bilgin Dede, onu izlemeleri için eliyle işaret edip yürümeye başladı. ‘Gelin de kendi gözlerinizle görün.’” (Alev Dilli Canavar, s.11)

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki bazı buluntuların altında ‘Hacılar’ yazıyordu. ‘Yani o parçalar buradan mı alınmış?’ ‘Aferin sana Bulut! Böylesine dikkatli olman ileride sana çok şey kazandıracak.’” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 59)

“Peki, ama niye ‘Çanakkale geçilmez.’ denmiş; onu nasıl öğreneceğiz?” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 61)

“Peki, Bodrum adı nereden geliyor? Halikarnas sözcüğüyle hiç ilgisi yok.” (Korsanların Peşinde, s. 37)

“Dedeciğim, okulda Ata’mızın Ankara’yı başkent seçmesinin önemli nedenleri olduğunu öğrenmiştik. Peki, Ankara adı nereden geliyor?’ ‘İyi bir soru Bulut. Ankara aslında çok eski bir yerleşim merkezi.’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 27-28)

“İyi de dedeciğim, bildiğim kadarıyla bu yörenin en önemli akarsularından biri de Ceyhan. Bilgisayarda onunla ilgili bilgiler yok mu?” (Periler Ülkesinde, s. 22)

“Yıldız sabredecek gibi değildi. ‘Bolu Beyi, Köroğlu’nun babasını niye kör etmiş? Bari onu söyleseniz...’” (Alev Dilli Canavar, s. 51)

“Bulut da çok mutluydu. O daha çok Anıtkabir’in nasıl yapıldığını merak ediyordu: ‘Peki, bu anıtı kim yaptı?’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 26)

“Üstelik buranın da Efes’teki gibi, uykuyla ilgili bir söylencesi var.’ ‘Aaa... Sahi mi? Haydi, ne olur anlatsanıza...’” (Korsanların Peşinde, s. 27)

“Yıldız, her zamanki gibi araya girmekten kendini alamadı. ‘(...) Daha önceki imparatorlar gibi kente adını verseymiş ya... Sahi ya, İstanbul adı nereden

geliyor acaba?’’ (Uzayda Buluşalım, s. 24)

“‘Şu ilerdeki apartman gibi taş da neyin nesi dedeciğim?’ ‘İstanbul’daki dikili taşlardan biri. Gerçekten de yedi sekiz katlı bir apartman yüksekliğinde. Buraya geliş öyküsü de çok ilginç...’ Yıldız ‘öykü’ sözcüğünü duyar da durur mu? Hemen yalvarmaya başladı: ‘Haydi, ne olur anlatın dedeciğim...’” (Uzayda Buluşalım, s. 47)

“Merakla bir dedeye, bir elindekine bakıp bu aletin ne işe yaradığını çözmeye çalıştı. Sonra dayanamayıp gömleğinden çekti: ‘Dede, bu ne ola ki?’ ‘Bunun adı dürbün.’ ‘Dürbün mü? Ne işe yarar bu dürbün?’” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 13)

“Artık konu bakkal ile Ali Beylerin olayı olmaktan çıkmış, bütün mahallenin diline dolanmıştı. Bu afacan kedi, in miydi cin miydi? Hiç kimse görmeden kapalı bir dükkâna nasıl girerdi?” (Tırmık ile Isırık, s. 31)

“Doruk uzun süredir aklını kurcalayan bir soruyu o zaman dile getirdi. ‘Nasıl oluyor da deniz aynı anda farklı renklere bürünüyor?’ Belli ki aynı soru Emre’nin de aklına takılmıştı. ‘Dereler, göller de öyle.’ diye ekledi. ‘Bazı yerde yemyeşil, bazı yerde sapsarı...’” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 36)

“‘Öğretmenim, biz de o minik tezgâhlardan alıp kilim dokuyamaz mıyız?’, ‘Elbette. Neden olmasın? Hemen Melek Hemşireyle konuşurum. Kilim tezgâhlarını da Dârülaceze’de yapıyorlarmış. Hepimiz birer tane ısmarlarız.’ Çocuklar heveslenmişlerdi. ‘Yaşasın!’ diye bağırıldılar. ‘Peki, dokumayı nasıl öğreniriz?’ Öğretmen onun da kolayını buldu. ‘On beş günde bir, el işi derslerini Dârülaceze’de yaparız.’ Böylece hepsinin küçük bir kilim tezgâhı oldu. El işi dersleri tam bir şenliğe dönüştü. Hem dokumayı öğrendiler hem de yaşlı dostlarını sevindirdiler.” (Korku Tüneli, s. 75-76)

“(...) Ve işte şimdi bir başka şaşırtıcı gerçekle karşılaşmıştı Cengiz. ‘Demek her yağmur yağışta topraktan altın paralar fıskırıyor ha? Gerçekten inanılmaz. (...) İhtiyar balıkçının dediğini yapsa ne kaybederdi ki?’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 43)

“Çocuklar sakın karıştırmayın, çok değerli bir daktilo bu, demişti. İşte bu sözcükler Tuğçe'nin iyice meraklanmasına neden olmuştu. Masaya yaklaşıp çantanın içine bakmak istemişti. (...) Acaba çantanın içindeki neydi? Daktilo dedikleri şey neye benziyordu?” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 3-4)

“Sonunda babam, ‘Benim sandalım var.’ dedi. ‘Var ama iyi bir kalafat gerekli...’, ‘Kalafat mı, o da ne baba?’ Balıkçılardan biri öne atıldı. ‘Benden usta kalafatçı bulamazsın abi... İki gün içinde sandalını hazır bil.’ Benim aklım hâlâ o anlamadığım sözcükte kalmıştı. Bıkmadan sorumu yineledim. ‘Bana kimse kalafatın ne demek olduğunu söylemeyecek mi?’, ‘Teknelerin onarımına, boyanmasına kalafat denir kızım.’” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 56)

“Kapak açılıverdi. İçinde kapkara, pırıl pırıl bir makine duruyordu. Tıpkı bilgisayar gibi tuşları vardı. Her birinin üzerinde bir harf yazılıydı. Tuğçe, makinenin her yerini gözleriyle inceledi. Sonunda şaşkınlıkla sordu: ‘Aaa... Bunun kordonu nerede? Elektrik olmadan nasıl çalışacak?’” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 8)

“Baksanıza, burada yalnızca bir tek ırmak var. Peki ya ‘Edirne’ adı nereden geliyor? Bilgin Dede, her zaman yaptığı gibi cebinden minik bilgisayarını çıkardı. Tuşlarına bastı. Az sonra anlatmaya başladı. ‘Bu topraklar çok önemli devletleri konuk etmiş çocuklar. Yerleşim tarihi çok eskilere dayanıyor.’” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 10)

“Sen manzaraları hayran hayran izlerken ben de boş durmadım herhalde. Bilgisayardan tüm bilgileri bir bir çıkardım. Örneğin, Sen Dünyanın Yedi Harikası'ndan birinin burada olduğunu biliyor muydun?” (Korsanların Peşinde, s. 37)

Yazarın kitaplarında öğrenilenleri sorgulamaya da yer verilmiştir:

“Anneannem ise (...) başlıyor kendi gençliğindeki, çocukluğundaki kışları anlatmaya. Bir seferinde öylesine soğuk bir kış yaşanmış ki insanlar İstanbul Boğazı'nın üstünde yürüyerek karşıdan karşıya geçmişler. İnanılmaz değil mi?

Doğrusu ya ben de pek inanmadım. (...) Koca deniz nasıl olur da buz tutardı? Tuzlu su buz eritmez miydi? Yoksa tam tersi tuz buz korur muydu? (...) Babam sabırla her sorumu yanıtlamaya çalıştı. Böylece Boğaz'ın aslında buz tutmadığını, Tuna Nehri'nden gelen buzların Karadeniz'den Boğaz'a geçtiğini, insanların da bu buzların üzerinde yürüdüğünü öğrenmiş oldum.” (Cadılık Parayla mı?, s. 98)

“İyi de öyleyse niçin gökkuşağı demişler? Gökyüzünün beli mi var ki kuşak bağlasın?” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 88)

Yazarın birçok kitabında merak edilenleri sormak ve bundan çekinmemek gerektiği hissettirilmiştir:

“Yağmur, ‘Babacığım, humusun ne olduğunu anlatacaktın.’ diye anımsattı. Orhan Bey gülümsedi: ‘Aferin sana cimcime.’ dedi. ‘Merak ettiğin şeyi sormaktan hiç çekinme.’” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 43)

“Deniz deyince Muratcan'ın gözleri dalıp dalıp gidiyordu. Nasıl bir şeydi acaba deniz? Televizyonda izlediği kadar mavi miydi? Dalgaları insanı kucağına alıp çeker miydi? Ya balıklar! Yüzerken bacaklarına dolanırsa ne yapardı? Bu soruları tek tek annesine sormuştu. Annesi: ‘Ben de denizi hiç görmedim.’ diye yanıtlamıştı onu. ‘Ama baban bilir. Askerde denizciymiş. Gemilerle gitmediği yer kalmamış.’ Muratcan bu kez tüm merak ettiklerini babasına sormuştu. O da uzun uzun anlatmıştı: ‘Denizlerin hepsi aynı renk değildir.’ demişti. ‘Bazısı masmavi, bazısı lacivert olur. Kimi yeşile çalar, kimi katran gibi kapkara görünür. Hatta bazen aynı deniz birkaç dakika arayla daha farklı renklere bürünür.’” (Karabatak ile Akbatak, s.30)

“Birkaç deniz kabuğu sanki özenle toprağa gömülmüştü. Çekti, çıkaramadı. Irmak bu işe çok şaşıtı. Deniz o kadar uzaktaydı ki acaba bu kabukları buraya kim getirmişti. Bilse bilse bunu babası bilirdi. Hemen sordu. ” (Sihirli Yosunlar, s. 41)

“‘Bakin, ne kadar hoş kabartmalarla süslemişler.’ Bilgin Dede hemen açıkladı. ‘Onlara ‘hiyeroglif’ denir. Eski Mısır yazısı... Firavun'un Amon-Ra'ya sunduğu kurbanları anlatıyormuş.’ Yıldız, her zamanki aceleciliğiyle söze karıştı. ‘İyi

de Şu koca taş, Mısır'dan buraya nasıl gelmiş? ' Bilgin Dede, ikizlerin her sorusunu sevinçle karşılıyordu. Onların çevrelerine ilgiyle, bilinçle bakması mutluluk vericiydi. 'Sana da aferin Yıldız, güzel bir soru!' ' (Uzayda Buluşalım, s. 47)

"Mine yanıma yaklaşıp 'Bu kız da herkesi avucunda oynatıyor.' dedi. 'En başta da senin aŐabeyini!' Anlamadım! Eve döner dönmez anneme anlamını sormalıyım." (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 8)

Kimi zaman kitap kahramanı merak ettiklerini öğrenmede kararlıdır:

"'İyi de bu yolun nereye gittiğini merak ediyorum.' diye cevap verdi. 'Eğer devam etmezsem hiçbir zaman öğrenemeyeceğim.'" (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 9)

"Her sabah, gün ıŐır ıŐımaz yola koyuluyorlardı. Yine de yol bitmek bilmiyordu. Çünkü Topik çok meraklıydı. Gördüğü her çiçeği, her taŐı, durup uzun uzun inceliyordu. Bu yüzden gün bitiyor, bizimkilerin yürüyüşü bitmiyordu. Oysa bizim meraklının en büyük düşü, dünyayı gezmekti. Dünyayı gezip her Şeyi öğrenmek istiyordu." (Özlem Ağacı, s. 15-16)

"'Çok uzak illerden geldik hocam. Dağlar tepeler aÇtık, zamanları ŐaŐtık da buralara ulaŐtık. Hortu'ya bir varalım, Nasreddin Hoca'nın adını duyduk, bir de kendisini görelim dedik.' (...) 'Doğup büyüdüğüm, anamı babamı gömdüğüm bu köyden ayrılıyorum. Babamın ardından imamlık ettim yıllarca bu camide. Ama yaŐım yirmiye yeni yetti. Bir bilgin gördüm düşümde. Öğrenecek daha çok Şey var bu dünyada.' dedi. 'O günden beri Hortu'ya sığamaz oldum. Sivrihisar yetmedi. Eskişehir bile dar geldi bana. Şimdi Konya'ya gidiyorum. AkŐehir'e yerleŐeceęim. Medreseye gidip yeni bilgiler öğreneceğim.'" (Şeytan Bunun Neresinde?, s. 49-50)

"Tombik, buz dağlarının arasında, masmavi suların koynunda yaşayan bir balınaydı. Aslında henüz bebek sayılırdı. Annesiyle birlikte geziyordu. Çevrede gördüğü gemileri de çok merak ediyordu." (Dans Eden Balina, s. 3)

3. Araştırma Yapmak

Buluşların, gereksinimlerden ortaya çıktığını vurgulayan yazar, verdiği örneklerle çocukları keşfetmeye ve araştırmaya yönlendirmiştir:

“Her keşif bir gereksinimden doğmuştur çocuklar. İnsanoğlunun tekerleği bulması; yük taşıma, göç etme gereksiniminden doğmuştur. İşte Bergama’da da kâğıt sıkıntısı çekilince, bir yarışma düzenlenmiş. İki bilim adamı, buzağı derisini öylesine ince işlemişler ki üzerine yazı yazılabilir olmuş. Onlar yarışmayı, dünya da ‘parşömen’ kâğıdını kazanmış.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 24)

Günümüz teknolojiyle araştırma yapmanın ve bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğu sezdirilmiştir:

“Bilgin Dede cep bilgisayarını yastığının üzerine dayadı. Bellekten Aydın’la ilgili bilgileri çağırdı. Ertesi gün gidecekleri yerlerle ilgili hazırlık yapması gerekiyordu.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 34)

“Boş zamanlarında bilgisayarın başına geçip değişik sitelerde gezinerek yeni şeyler öğrenmeye bayılıyorlar.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 5)

“Afrodisias, Milet, Priene, Magnesia, Heraklia, Ddyma ve daha nice sarı tabela geçti gözlerinin önünden. Cep bilgisayarından, her birinin önemini anlatan, tarihiyle ilgili açıklamaları bulup okudular. Sonunda minibüs şoförünün ‘ada’ dediği Kuşadası’na vardılar.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 42)

“Bilgin Dede, gülümseyerek başını salladı. Sonra cebinden minik bir cep bilgisayarı çıkarıp birkaç tuşa dokundu.” (Periler Ülkesinde, s. 20)

“(…) ‘Ama yanlış bir şey söylemek istemem. Onun için öncelikle şu kayıtlarıma bir göz atayım.’ Bilgin Dede, cebinden küçük bir cep bilgisayarı çıkardı. Birkaç tuşa dokunup ekranda belirenlere bir göz attıktan sonra anlatmayı sürdürdü. (...) Doğrusu ya bilgisayarımda bu konuda bir açıklama yok. Belki de şu çoban bize bir şeyler anlatabilir. Yaklaşsın da soralım...” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 15-16)

“Kaya mezarındaki yazıları inceledi. Bu arada Yıldız da cep bilgisayarından antik kentle ilgili bilgiler ediniyordu. Okuduğu her satır onu daha da şaşırtıyordu.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 41)

“İnternette bir arama motoruna girip Malatya’yı seçti. Ayşen teyze, durmaksızın Malatya’yı, Malatya’nın kayısı bahçelerini överdi. Doğrusu ya kayıslara diyecek yoktu. Demek, diğer anlattıkları da doğrudu. Bu kayısı diyarıyla ilgili yeni bilgiler edinmenin tam sırasıydı.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 38)

“Bakın, bakın... Bilgisayarımnda Çanakkale ilinin tüm özelliklerini buldum. Doğrusu ya, şu bayıla bayıla yediğim ton balığının adının oradan geldiğini bilmiyordum.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 61)

“Yirmi iki yaşında, Kartaca ordularının komutanı olmuş. Roma İmparatorluğunu sarsmış. ‘Peki, Gebze’ye niye gelmiş dedeciğim?’ Bilgin Dede bir an düşündü. Minik cep bilgisayarındaki notlara bir göz attı. Sonra anlatmayı sürdürdü.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 59)

“Sen manzaraları hayran hayran izlerken ben de boş durmadım herhalde. Bilgisayardan tüm bilgileri bir bir çıkardım. Örneğin, sen Dünyanın Yedi Harikası’ndan birinin burada olduğunu biliyor muydun?” (Korsanların Peşinde, s. 37)

“Ayşen teyze, Malatya’yı hep över dururdu ya; ben de internetten arayıp buldum. Neler neler öğrendim bilerseniz... Meğerse geçen akşam filmini izlediğimiz Battal Gazi de oralymış. (...) Üstelik bir de güzel öyküsü var. Tam onu okuyordum ki kendimi birden düşmanlarla savaşırken buldum!’ Bu kez, Yıldız bilgisayarın başına geçti. Bilgin Dede: ‘Yüksek sesle oku da ben de öğreneyim.’ dedi. Sonra bir koltuğa oturup dinlemeye başladı.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 41)

Araştırma yaparken ansiklopedi, sözlük vb. yazılı kaynaklardan da yararlanılabileceği vurgulanmıştır:

“Bulut eline ansiklopedisini almış, Nevşehir’in tarihçesini okuyordu. Bir ara

Yıldız'a seslendi: Biliyor musun Yıldız, Orta Çağ'da Nevşehir'in adı Nyssa'yymış. Sonraları 'Nisa' ve 'Muşkara' denmiş. Lâle Devri'nin ünlü sadrazamı Damat İbrahim Paşa bu kentte doğmuş. Bu nedenle kente pek çok han, hamam, cami yaptırmış. Bu yeniden yapılanma sonunda da kente 'Yenişehir' anlamına gelen 'Nevşehir' adı verilmiş.” (Periler Ülkesinde, s. 62)

“Yapacak bir şey yoktu. Odadan çıktılar. Tuğçe kitaplarını, defterlerini aldı. Kendi odasının yolunu tuttu. Ama aklını bir türlü ödevlerine veremiyordu. Derken gözü masasındaki sözlüğe takıldı. İşte şimdi merak ettiği sözcüğü öğrenebilirdi. Hemen sayfaları çevirdi. 'D' harfine gelince 'DAKTİLO' sözcüğünün karşılığını okudu.” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 5)

“(…) 'Ama Muğla adının nereden geldiğini bilmiyoruz.' Bulut, sırt çantasından ince bir broşür çıkarıp okumaya başladı. (...) 'Ben biliyorum. Şimdi sizi de bilgilendireceğim.'” (Korsanların Peşinde, s. 46-47)

“Dedemin bu huyuna bayılıyorum. Benden bir şey isterken komik komik şeyler sorup durur. Örneğin geçenlerde 'Koala nedir?' diye sordu. Doğrusu bilmiyordum; ama renk vermek var mı? Koalisyon gibi bir şey olsa gerek diye düşünüp yanıtı yapıştırdım: 'Karışık bir iş!'. Kahkahalarla gülüp 'Bilemedin ufaklık... Ceza olarak şimdi bir bardak su getir bakalım.' deyiverdi. Üstelik koalanın ne olduğunu kendisi de unuttuğu için ansiklopediye bakmam gerekti.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 37)

“Periler Ülkesinde” adlı kitapta araştırma yapan çocukların büyükler tarafından ödüllendirildiği görülmüştür:

“Zaman yolculuklarının, onların araştırmacı yönünü güçlendirmesi hoşuna gidiyordu. 'Yarın onlara yeni bir sürpriz yapmalı.' diye düşündü.” (Periler Ülkesinde, s. 31)

“Gözünü Güneşe Diken Devler” adlı kitapta ise araştırma yapan aile büyüklerinin çocuk için örnek olduğu duyumsatılmıştır:

“Bulut’la Yıldız, zaman zaman dedelerinin oda kapısını aralayıp içeriye gizlice göz atıyorlar. Duvardaki koskoca, ışıklı bir panonun başında buluyorlar yaşlı adamı hep. (...) İkizler merak ve heyecan içinde izliyor çalışmalarını. Dedeleri onları fark ettiği an, hemen odalarına kaçıyorlar.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 6)

4. Tedbirli Olmak

Yazarın birçok kitabında zor durumda kalmamak için tedbirli davranan insanlar vardır. Bunlar aracılığıyla çocuklara “tedbirli olmak sezdirilmiştir:

“(…) Hele bir yaşadıkları yeri görelim. Suyu nereden alıyorlar öğrenelim. Kırılık yerde kaynağını bilmeden yiyip içersen, başına neler gelir bilinmez.” (Periler Ülkesinde, s. 23)

“Teşekkür ederim; ama yabancılardan bir şey alamam.” (Alev Dilli Canavar, s. 60)

“‘Bugün kaymayacağız.’ dedi. ‘Bir kaza oldu. Onun için tedbirli davranmalıyız. Soğuğa karşı dayanıklı giysiler giymemiz gerek.’” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 56)

“Annesi, ‘Sakin fazla uzaklaşma.’ demişti. Sonra da ‘Gözün otelde olsun. Bu koca kumsalda bir anda kayboluverirsin.’ diye uyarmıştı.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 29)

“Kumlara bata çıka yürüdü. İlginç bir taş mı buldu, haydi torbaya... Değişik bir kabuk mu gördü, haydi torbaya... Omzundaki torba her an daha ağırlaştı. Zaman nasıl aktı, geçti anlamadı. Yine de arada bir durup otele bakmayı unutmuyordu.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 30)

“Derken, bir gök gürültüsü duyuldu. Ardından beklenmedik bir sağanak! Yağmur bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı. Irmak bir ağacın altına sığınmak istedi. Babası ‘Aman sakın!’ diyerek onu engelledi. ‘Yağmurlu havalarda ağaç

altları çok tehlikelidir. Yıldırım böyle yüksek yerleri seçer. Pek çok kişi bu yüzden hayatını kaybetmiştir.” (Sihirli Yosunlar, s. 39)

“Işık Hanım, ‘Yok yok sakın açma!’ diye fısıldadı. ‘Gece yarısında bakkal mı olurmuş! Daha geçen gün televizyon haberlerinde duydum. Hırsızların yeni yöntemi böyleymiş. Hemen polisi arayalım.’” (Tırmık ile Isırık, s. 26)

“Sen meraklanma. Bu gece bir şey olmayacak. Ben şimdi Panki’yi dışarı salıyorum. Sonra da Erhan Bey’in dükkânına nöbete gidiyorum, onlar demiri indirene kadar gözlerimi kapıdan ayırmayacağım. Bu kez kaşla göz arasında içeri girmeyi beceremeyecek.” (Tırmık ile Isırık, s. 30)

“Gülçin Hanım kocaman bir pamuk yumağını andıran kediye bakıp ‘Pek de güzelmiş.’ dedi. Sonra heyecanla uyardı: ‘Aman çocuklar. Kediye çok dikkat edelim. Bu sitenin bekçi köpekleri pek azgındır. Çevrede bir kedi kokusu almayagörsünler. Anında parçalayıverirler.’ ‘(...) İyisi mi kediyi evden hiç çıkarmayalım.’” (Tırmık ile Isırık, s. 82)

“‘Yanınıza şapka almayı da unutmayın. Ben de ilaç çantası hazırlarım.’ ‘Hasta değiliz ki dede. Niye ilaç alacağız?’ (...) ‘Alışık olmadığımız bir iklime gidiyoruz çocuklar. Havası, suyu, yemekleri farklı.’” (Mağara Devleri, s. 9)

5. Üretmeye Önem Vermek

Yazarın “Periler Ülkesi” adlı kitabında öğrendiklerini uygulayan ve bundan mutluluk duyan Yıldız adındaki kahraman aracılığıyla çocuklara “üretmeye önem vermek” iletisi duyumsatılmıştır:

“Tıpkı yaşlı kadından gördüğü gibi küçük oklavayı yavaşça üzerinde gezdirmeye başladı. Minik top gittikçe genişleyerek küçük bir yufkaya dönüştü. Biraz eğri büğrü olmuştu; ama yine de başarmıştı. Yıldız, yepyeni bir şey öğrenmenin zevkiyle art arda birkaç yufka daha açtı.” (Periler Ülkesinde, s. 24)

6. Yalan Söylememek

“Alev Dilli Canavar” adlı kitapta, okura hangi şartta olursa olsun yalan söylemenin yanlış bir davranış olduğu duyumsatılmıştır:

“‘Durduk yere yalan söylemek zorunda kaldın!’ ‘Özür dilerim. (...) Küçük, beyaz bir yalan...’ Bilgin Dede, kızgınlıkla homurdandı: ‘Yalan yalandır. Beyazı filan olmaz.’” (Alev Dilli Canavar, s. 40)

7. Pes Etmemek

Yazarın “Özlem Ağacı” adlı kitabında hayallerini gerçekleştirmek için elinden geleni yapmak, denemekten asla vazgeçmemek duyumsatılmıştır:

“Topik şimdi de tek başına kırlarda gezme düşleri kuruyor. Sık sık bahçenin dışında yakalıyorlar onu. Yine de tekrar tekrar denemekten bıkmıyor. Bir gün başaracağını biliyor.” (Özlem Ağacı, s. 24)

“Gözünü Güneşe Diken Devler” kitabında yazar, zaman makinesini icat etmek için aylarca çalışın ve bunda başarılı olan bir bilim adamı aracılığıyla “pes etmemek” iletisini sezdirmiştir:

“Dedem haklı Yıldız. Aylardır çalışıp didindi. (...) ‘Doğru söylüyorsun. Bu bir oyuncak değil. Çok önemli bir çalışma. Tüm dünyanın ne zamandır üzerinde araştırma yaptığı bir makineyi yapmayı başardım.’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 7)

8. Düzenli Olmak

“Düzenli olmak” iletisi şöyle hissettirilmiştir:

“‘Ne bu halin? Amma da süslenip püslenmişsin?’ ‘Annem her zaman derli toplu giyinmemizi söyler, unuttun mu?’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 12)

9. Planlı Olmak

Yazarın “Guguk Gu ile Aksak Saksak” ve “Gözünü Güneşe Diken Devler” kitaplarında planlı olmanın önemi hissettirilmiştir:

“İzin verdiler ya, biz de boşuna oyalanmayalım. ‘Evet, haklısınız; ama önce bir yolculuk planı yapmaya ne dersiniz? Öyle tarihin yaprakları arasında gelişi güzel gezmek bir işe yaramaz.’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 23)

“Onların evinde tatil hazırlığı daha kış aylarında başlar. Annesiyle babası deneyimli kampçılar. O nedenle araştırma ve inceleme yapmadan gidecekleri yere karar vermezler. Bu yıl da öyle oldu. Haritalar yayınlandı, broşürler karıştırıldı, her olasılık tartışıldı. Sonunda ormanlık içinde bir kamp alanına gitmeye karar verildi.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 21-22)

“Çadırlarını açıp havalandırdılar. Kap kacaklar, ışıldaklar, el fenerleri, açık alanda gerekecek giysiler sırt çantalarına kondu. Her türlü ilaç ilk yardım çantasındaydı. Artık yola çıkmaları için eksikleri kalmamıştı.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 22)

10. Yaratıcı Olmak

Yazarın “Canı Sıkılan Deniz Feneri” adlı kitabında elindeki malzemeleri kullanarak yeni bir oyuncak bebek yapan genç kız aracılığıyla yaratıcı olmak duyumsatılmaktadır:

“‘Ne güzel, yumuşacık.’ demiş. ‘Ben ondan öyle güzel bir şey yapacağım ki

bayılacaksınız.’ Gerçekten de birkaç dakika içinde pembe yün yumağı, genç kızın hünerli parmakları arasında pembe bir bebeğe dönüşüvermiş.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 26)

11. Sabırlı Olmak

“Güneşe Tırmanan Çocuk” adlı kitabında gösterdikleri sabır sonunda amacına ulaşanlardan bahsedilmekte ve okura “sabırlı olmak” duyumsatılmaktadır:

“Birkaç gün boyunca, büyük bir sabırla toprağı kazıp durdu. Ama boşuna! Her arayışından eli boş dönüyordu. O gün de aynı ümitle ağaç altlarını, toprak kenarlarını araştırdı. (...) ‘Yaşasın buldum işte!’ diye haykırdı Cengiz. ‘İşte, sonunda altın bir para buldum.’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 44)

“Çiçek, ‘Bunda bir iş var.’ diye düşündü. ‘Hiç Cengiz’in tavrı değil bu...’ Annesine gidip sormayı düşündü; ama böyle bir şey yapmasını belki de Cengiz de istemezdi. Sonunda onun yanına oturmaya karar verdi. Belki de kardeşindeki bu garip değişikliği biraz sabırla çözebilirdi.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 21)

“Cengiz’in teyzesi, onların bu davranışına aldırmadı. Her sabah bahçesine diktiğı bütün dal parçalarını özenle sulamayı da ihmal etmedi. Cengiz evine döndükten sonra da kuru dalları sulamayı sürdürdü. (...) Kasabanın kadınları onunla çarşıda pazarda karşılaştıklarında, hâl hatır sorduktan sonra ‘Öğretmen Hanım, odunlar çiçeklendi mi?’ deyip gülüşüyorlardı. O yılmadan bahçesini sulamayı sürdürdü. (...) Yeşillenen yapraklarıyla taptaze duran fidan, kış başında ektiğı dal parçalarından biriydi.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 53-54)

“O günden sonra Cengiz, her sabah uyanır uyanmaz bahçeye koşup Güneş’le konuşmaya başladı. ‘Ne olur Güneşçiğim, bir ışınını olsun göndersen. Sevgili minik fidanımın ölmesini istemiyorum. Derken bir sabah, ne zamandır beklediğı dostunun gökdelenlerin arasından süzülerek bahçeyi aydınlattığını fark etti. Sanki Cengiz’in

dediklerini duymuş gibi özellikle minik fidanın bulunduğu köşeyi ışığa boğdu.”
(*Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 71*)

12. Elindekiyle Yetinmeyi Bilmek

“Kibritçi Dede” kitabında yazar, okura “elindekiyle yetinmeyi bilmek”
iletisini duyumsatmaktadır:

*“Azıcık aşım, kaygısız başım.’ der, ‘bir lokma, bir hurka’ geçinip gidermiş.
Hayattaki tek serveti biricik oğluymuş.”* (Kibritçi Dede, s. 27)

13. Kendine Güvenmek

“Yalancı Yıldız” adlı kitapta uzaya gönderilen bir uydu, kendine
güvenerek yaptığı işi daha iyi yapmaya başlamıştır. Bu sayede okura “kendine
güvenmek” iletisi duyumsatılmıştır:

*“Kendisine olan güveni, her geçen gün artmaya başlamıştı. Uzaydaki günlük
dönüşlerini daha bir gururla yapmaya başladı. Sanki ışıkları daha bir parlamış,
‘BİP! BİP!’ diye çıkardığı sinyaller iyice güçlenmişti.”* (Yalancı Yıldız, s. 12)

“Bana Derler Küp Cadısı” adlı kitapta kendine güvenmenin insana güç
verdiği hissettirilmektedir:

*“Öğretmen, minik sandalyelerden birini işaret etti. ‘Haydi, sen de katıl
etkinliğimize Tuğçe...’ Sonra önüme renkli hamurları koydu. Çocuklara dönüp
‘Bakalım en güzel oyuncuğu kim yapacak?’ dedi. Ardından sınıftan çıkıp gitti. (...) Bu
düşünceyle oturduğum yerde dikleştim. Ben, Cadılar Kraliçesi Tuğçe, bu
böceklerden mi korkacaktım? Özgüvenimi tazeledim. En tatlı gülücüklerimden birini
yüzüme iliştirip hepsinin gözlerinin içine baktım: ‘Ne yapıyoruz şimdi. Oyuncak mı?’
‘Eeevvveettt...’”* (Bana Derler Küp Cadısı, s. 77)

14. Hatalarını Fark Etmek

Yazarın birçok kitabında hatalarını fark edip özür dileyen veya hatalarını düzeltmek isteyen kahramanlara yer verilmiş, okura “hatalarını fark etmek” iletisi duyumsatılmıştır:

“Pembeli, başına gelenleri anlamış anlamasına ya, artık kurtuluş olmayacağını da farkındaymış. Kendi kendine ‘Ah keşke Midye Nine’nin öğüdünü tutsaydım.’ diyerek ağlamaya başlamış. ‘Çevremdeki dostlarımı kırmasaydım, hepsi beni inci avcılarından korurdu.’” (Kibritçi Dede, s. 40)

“İşte o anda Mine ne kadar büyük bir hata yaptığını anladı. Hemen koşup anne babasından af diledi. Bir daha da olmayacak isteklerle kimseyi üzmedi.” (Yalancı Yıldız, s. 40)

“Sonunda gölün en yaşlı kurbağaları toplandılar. Kurbağa ailesi arasında zıplama yarışması düzenlediler. En uzağa sıçrayan kurbağa, başkan olacaktı. İşin komik yanı yarışı ailenin en geveze kurbağası kazandı. Bir konuşmaya başladı mı kimse onu susturamıyordu. Böylece başkan konuşurken diğerleri susuyordu. Bu işe en çok göldeki diğer canlılar sevindi. İhtiyar kurbağalar ise yanlış karar verdiklerini anladılar. İlk fırsatta yeni bir yarışma düzenlemeye karar verdiler. Bu kez en akıllı kurbağayı başkan seçeceklerdi.” (Yaygaracı Kurbağalar, s. 10-12)

“Ne yazık ki ne o sabah ne de ondan sonraki sabah güneş yüzünü gösterdi. Günler, karanlık içinde başlayıp karanlık içinde bitiyordu. Kentte konuşulan tek konu, güneşti. Herkes, ‘Keşke güneş yine çıksa.’ diyordu. Herkes ‘Bir daha asla güneşin kızgınlığından söz etmeyeceğiz.’ diyordu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s.34)

“Naz, iyice geciktiğini anladı. (...) ‘Özür dilerim anneciğim.’ dedi. ‘Öyle güzel taşlar, deniz kabukları vardı ki dayanamadım. Hepsini toplamak istedim. Sonra da dev kaplumbağaları izlemeye daldım. Zaman nasıl geçti anlamamışım.’”

(Çiçektop'tan Selam Var, s. 32)

“Özür dilerim, diye fısıldadı. ‘Böyle olsun istemezdim. (...) Sana öyle kızmıştım ki yaptığım işin sonucunu düşünemedim.’” (Çokbilmiş ile Alingan, s. 35)

“Özür dilerim anne. Sizi üzeceğimi düşünemedim. Metrodaki adam o kadar çaresizdi ki sepetindeki yavrulara acıdım.” (Tırmık ile Isırık, s. 18)

“Erhan Bey, ‘Doğrusu ya afacan kedinin merdivenin tırabzanından havalandırma kutusuna atlayabileceği aklıma bile gelmemişti.’ diyordu. ‘Hele havalandırmanın o daracık boşluğundan içeri girebileceğini düşünmem olanaksız. Tabii hata biraz da bende. Dükkân akşamları havalandırma diye klimanın küçük kapağını açmakla hata etmişim.’” (Tırmık ile Isırık, s. 39)

“Masadan bir kahkaha daha yükseliyor. Babam ‘Aynen öyle!’ deyip yanağımdan bir makas alıyor. Yüzüme ateş bastığını hissediyorum. Ablamın boynuna sarılıp ‘Seni kırdıysam bağışla.’ diye fısıldıyorum. Ablam da sınıksız sarılıp yanağıma bir öpücük konduruyor. ‘Kırılmak ne demek cadı, bilsen ne özledim bu atışmaları.’ diyor.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 109)

“‘Ne varmış meraklanacak? Koskoca adamım ben, sizin gibi çocuk muyum?’ Yıldız somurtarak kenara çekildi: ‘Demek öyle? Annemle babam da koskocaman insanlar ama biraz geciktiklerinde söylemediğinizi bırakmıyorsunuz. Hem ‘Yaş önemli değil. İnsanlar gecikeceğini haber vermeli.’ demez miydiniz?’ Bilgin Dede fena yakalanmıştı. Kendini savunacak söz bulamıyordu. Gülmeye başladı. ‘Pekâlâ cadalozlar! Haklısınız, düşünemedim. Kendimi söyleşiye öylesine kaptırmışım ki saatlerin nasıl geçtiğini bile ayırmıyordum. Özür dilerim.’” (Mağara Devleri, s. 7)

“Delikanlı gülmeye başladı: ‘Doğrusu ya, bunca yolu fıstık ağacı görmek için gelmeniz inanılmaz... Herkes Zeugma mozaiklerini görmeye koşarken siz fıstık tarlalarını geldiniz, demek ki?’ Bilgin dedenin kaşları çatıldı. Rehberin kendileriyle alay etmesine içerlemişti. Delikanlı da pot kırıldığını fark etmişti. Hemen düzeltti: ‘Çok özür dilerim. Amacım sizi kırmak değildi. Yalnızca şaşırdığımı söylemek

istemiştim.’” (Mağara Devleri, s. 14)

“Bunları duyan mavi topun içine su serpildi. Çünkü önceleri onu kızdırdığı için çok pişmandı. Sonra kırmızı balonun son günlerindeki mutluluğu aklına geldi. İyi ki Ayhan onu da bahçeye çıkarmıştı. Böylece o da çocuklarla doyasıya oynamanın tadını almıştı.” (Kırmızı Balonla Mavi Top, s. 14)

“Küçük martı, bir süre daha filenin içinde debelendi. Sonunda takıldığı iplerden kurtulmayı başardı. Utançla annesine yaklaştı. ‘Özür dilerim, anneciğim.’ dedi. ‘Sözlerini dinlemedim.’” (Meraklı Martı, s. 12)

“Pembe ayıcık artık Selin’in koynunda yatamıyormuş. Rengi daha da solmuş. Gözleri parlaklığını yitirmiş. Kitapları çok kıskanmış. Bir gün Selin okuldayken tüm kitapları yırtıp camdan aşağı atmış. Selin’in annesi de bu işe çok kızmış. Pembe ayıcığı kolundan tuttuğı gibi çöpçüye vermiş. (...) Ayıcık da gece boyunca çöp bidonlarının arasında titremiş durmuş. Yağmurdan ıslanmış. Kitapları yırttığına çoktan pişman olmuş.” (Pembe Ayıcık, s. 13)

“Sincaplar (...) çok geçmeden kaçma çareleri aramaya başladılar. Kafesin telleri arasından geçmeye çalıştılar... Boşuna! Kapısını açmayı denediler... Olanaksız! Ormandan kaçtıklarına çoktan pişman olmuşlardı.” (Pıtırıcık’la Çıtırıcık, s. 14)

15. Sorumluluk Sahibi Olmak

Yazarın pek çok kitabında sorumluluklarını yerine getiren insanlardan söz edilmiş ve okura “sorumluluk sahibi olmak” iletisi duyumsatılmıştır:

“Annesi ‘Bahçede senin için özel bir bölüm ayırdım.’ demişti. ‘Dilediğın gibi ek biç. Ben hiç karışmayacağım. Orası senin sorumluluk alanın. Bir de bakarısın, yılın en güzel bahçesi seçilir.’” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 5)

“Serkan kırmızı kurdeleyi boynuna geçirdi. Düdüğü üflemesiyle maç başladı.

Serkan tıpkı dūşündeki gibi her topun, her oyuncunun peşindeydi; ancak top ayağına gelse bile dokunmuyordu. Görevinin yalnızca maçı yönetmek olduğunu biliyordu.” (Sihirli Düdük, s. 18-19)

“Annesi, öğretmeninin yakınmalarını dinledi, dinledi. Sonunda yanıt verdi: ‘Lale kocaman kız oldu. Odasından da derslerinden de o sorumlu. Bu konuda benimle değil onunla konuşmalısınız.’” (Paytak Ördek Takımı, s. 20)

“Bir gün öğretmenleri sınıfta herkese bir görev verdi. Buna, kol çalışması deniyordu. Kimi ‘Sağlık Kolu’, kimi ‘Kültür Kolu’ oldu. Öğretmen, Ali’yi de ‘Kitaplık Kolu’ olarak görevlendirdi. Ali, artık sınıf kitaplığından sorumluydu. Önceleri ne yapacağını bilemedi. Öğretmen, kitaplığın çok düzenli olmasını istiyordu. Kitaplar, konularına ve yazar adlarına göre sıralanacaktı. (Yaygaracı Kurbağalar, s. 14)

“Ali, görevini önce pek önemsemedi; fakat öğretmeni onun tüm yaptıklarını dikkatle izliyordu. Bir gün yanına çağırıp sordu. ‘Ali, yeterli kitabımız var mı? Yarın arkadaşlarına kitap dağıtacağız.’ dedi. Ali nereden bilsin? Kem küim etti. Yine de bilmiyorum diyemedi. Bir an önce çalışmaya başlaması gerektiğini anladı. O gün, tüm kitapları dolaptan çıkardı, rafları temizledi. Her kitabı, tek tek gözden geçirdi. Yazarlarının adlarını bir kâğıda yazdı.” (Yaygaracı Kurbağalar, s. 15-17)

16. Zamanı İyi Kullanmak

“Guguk Gu ile Aksak Saksak” kitabında “zamanı iyi kullanmak” iletisi hissettirilmiştir:

“Bu güzel bahçeyi kurmak için az uğraş vermedi. Tatil günlerini en iyi şekilde değerlendirdiği için onu kutluyoruz.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 11)

17. Umudunu Kaybetmemek

“Canı Sıkılan Deniz Feneri”, “Kibritçi Dede” ve “Korku Tüneli” adlı kitaplarda şartlar ne olursa olsun umudu kaybetmemek gerektiği vurgulanmaktadır:

“Yumakcık, evdekilere güzel görünmek için şöyle bir silkelenmiş. Tozlarından arınmış. Tüylerini kabartmış. İçin için, belki beni beğenirler de bir şeyler örerler diye ümitleniyormuş.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 23)

“Birkaç ay sonra yeniden buluşacaklarını biliyordu artık. Bu dünyada çocuklar var oldukça ve kar yağdıkça her kış yeniden doğacağına inanıyordu.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 54)

“Buza birkaç kez hızlı hızlı vurdu. Hiçbir hareket olmadı. Birkaç kez daha denedi. Boşuna. Tam umudunu yitirmişti ki büyük bir çatırdama duyuldu. Buzulda derin bir yarık açıldı.” (Kibritçi Dede, s. 47)

“İşte sonunda yıllardır beklediği an gelmişti. Yeniden raylar üzerinde koşacak, değişik istasyonlarda yeni yeni insanlarla tanışacaktı.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 30)

“Aslında koca bir kavaktı bu. Bir yıl var kesileli. Komşular, geçen yaz, balkonlarının ışığını engellediği için kesip yolun kenarına atmışlar. (...) Onun canlanışını sanki içimde duydum. Can bulan yalnızca o değil, biraz da bendim. Her sabah, merakla gelip onu izledim. İçin için bir kıpırtıyla doluyordu tüm benliğim. Bir gün yeşil bir yaprak baş verdi, çatlamış gövdesinin kuru kabukları arasında. Başını uzattı güneşe, yeşilini saldı dünyaya.” (Korku Tüneli, s. 57)

18. Cesaretli Olmak

Yazarın “Rüzgâr Prenses” ve “Meraklı Martı” adlı kitaplarında cesaretli

olmak okura hissettirilmiştir:

“(…) Her rüzgâr hava değişimleriyle başa çıkmayı bilir. Gereğinde adını, hızını değiştirir. Bunları sen benden iyi bilirsin. Üstelik Meltem’in yanında çok deneyimli biri var. Muson, ona yaşamın tüm zorluklarını yenmesini öğretir. Bırak onu gitsin. Büyüsün, güçlensin. Gereğinde meltem, gereğinde imbat olmayı bilsin. Bora gibi esmekten çekinmesin. Tayfun olmaktan korkmasın.” (Rüzgâr Prenses, s.12)

“Önceleri buz gibi suların içine ok gibi dalmak onu ürkütmüştü. Ama babası, ‘Bir martının böyle balık avlaması gerekir.’ demişti. Sonra da ‘Korkma, zamanla alışırısın.’ diye eklemiştir.” (Meraklı Martı, s. 3-4)

19. Çözüm Odaklı Olmak

“Sihirli Düdük” adlı kitapta sorunların çözümü için teklifler sunmanın ve bu teklifleri değerlendirmenin gereği öne çıkmaktadır:

“Öğretmen sınıfta da aynı konuyu açtı: ‘Çok güzel bir takım kurmuşsunuz. Ancak aranızda niye Serkan’ı almıyorsunuz anlamadım’” (...) Cem uzlaştırmacı bir sesle öneride bulundu: ‘O da hakem olsun, öğretmenim.’ Bu teklif öğretmenin de hoşuna gitmişti. Serkan’a dönüp sordu: ‘Ne dersin, Serkan? Hakemlik yapabilir misin?’ (...)” (Sihirli Düdük, s. 6)

20. İşini Severek Yapmak

Yazarın pek çok kitabında işini severek yapanların çevrelerini nasıl değiştirdiği vurgulanmış ve “işini severek yapmak” iletisi duyumsatılmıştır:

“Ne sevindi, ne sevindi, anlatmakla bitmez. Var gücüyle çevresini aydınlattı... Ne o gece, ne de bir başka zaman yerinden ayrılmayı hiç mi hiç

düşünmedi. Ne kadar önemli bir işi olduğunu anlamıştı artık.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 16)

“Ton Ton’un gönlü sevinçle doldu. Belki diğer trenler gibi kentten kente gidemiyordu; ama hafta sonu gezilerinde vagonlarını dolduran çocukları mutlu ediyordu ya, bundan güzel ne olurdu?” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 36)

“Kurumumuz, Melek Hemşire’ye çok şey borçlu. İhtiyarların ve sakatlarımızın günlük yaşama uyumu konusunda olağanüstü çaba gösterdi. Gördüğünüz tezgâhlar, kilim dokuma kursları hep onun düşüncesiydi. Bu çalışmalar, kurumumuzda kalan kimsesizler ve yaşlılarımız için hem sosyal hem de ekonomik açıdan çok olumlu sonuçlar getirdi.” (Korku Tüneli, s. 73)

“Veli Usta bıkip uslanmadan Memo’yu siler, temizler, geceki yorucu çalışması için dikkatle hazır ederdi.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 9)

“Bizim nur yüzlü, tatlı dilli dedemiz bu işi öylesine sevmiş ki sonunda kibritten bir saray yapmaya karar vermiş. Günlerce, aylarca uğraşıp didinmiş.” (Kibritçi Dede, s. 12)

21. İşin Hakkını Vermek

Yazarın birçok kitabında yapılacak işi en iyi şekilde yapmaya çalışan ve bunda başarılı olan insanlardan söz edilmiş, “işin hakkını vermek” iletisi okura duyumsatılmıştır:

“Duvarları begonvillerle, mor salkımlarla, birbirinden değişik sarmaşıklarla kapladı. Annesi zaman zaman karşı kaldırıma geçip görüntüyü inceliyordu. Bir ressam titizliğiyle beğenmediği yerleri yeniden düzenliyordu.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 5)

“Kendisini bu uğraşa öylesine kaptırdı ki çiçeklerle ilgili her şeyi öğrenmek istedi. Çiçek bakımıyla ilgili kitaplar aldı. Toprak nasıl olmalı, vitamin ne zaman

verilmeli, hepsini çabucak öğrendi.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 6)

“Balıkçılara yaklaşıp kovalarına bakmaktan kendimi alamıyorum. Kiminin kovası büyük, kimininki ufacık. Bazısı ağzına kadar dolu, bazısında yalnızca bir iki balık... Birinin çektiği çaparının tüm iğnelerinde balıklar oynasırken bir başkasının oltası denizden boş çıkmakta. Oysa deniz aynı deniz, olta aynı olta! Şaşırıyorum. Babam gülüyor. Elini omzuma atıp açıklıyor: ‘İşte ustalık da burada. Herkes oltayı savurmayı öğrenir, ama mesele balığı avlayabilmekte...’” (Korku Tüneli, s. 30)

“Bambaşka bir ülkeye gelmiş gibiydiler. Üç dört katlı yapılar birer küçük saraya benziyordu. İşlemeli demir parmaklıklı balkonları, dantel motifli kapıları çok ilginçti. Yıldız, hayranlıkla her yapının önünde duruyordu. Taşları, demirleri tek tek inceliyordu. (...) ‘Bu kadar yer gezdik, böylesine farklı bir kenti hiç görmedik. Hele bu evler ne kadar da değişik...’ (...) ‘Evet, dede... Daha önce kaleyi gezmesek, Zaman Topu bizi başka bir ülkeye getirdi sanacaktım.’ İkizlerin gözlemleri, yaşlı adamı mutlu ediyordu. Zaman gezilerinin, onlarda böylesine önemli izler bırakmasına seviniyordu.” (Altın Post Avcıları, s. 29)

Tarihî şahsiyetlerden hareketle işini iyi bir şekilde yapmanın önemi okura sezdirilmiştir:

“Adam ciddi bir şekilde minareyi son kez inceledi. Yüzüne bir gülümseme yayıldı. Yapılan işi beğendiği anlaşılıyordu. ‘İyi... Çok iyi olmuş. Şimdi düzeldi işte...’ Mimar Sinan, bozuntuya vermeden adama teşekkür etti. Sonra kendilerini merakla izleyen ustalara döndü: ‘Minarenin eğri olmadığını ben de biliyordum. Ama bir cahilin lafıyla Selimiye’ye toz konsun istemedim. Artık ne o ne de bir başkası bu muhteşem yapının minaresine ‘eğri’ diyemez.’” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 7)

“Sedefkâr Mehmet Ağa, yalnızca büyük bir mimar değil, aynı zamanda usta bir sedef sanatçısıymış. Bir yanında tarihin en önemli tapınağı Ayasofya, öte yanda Sinan’ın Süleymaniye’si varken onlardan geri kalmayacak bir cami yapmayı düşünmüş. O nedenle, Sultan Ahmet’te yalnızca mimarlığını değil, ressamlığını da konuşurmuş. Deniz’in yeşiliyle, gökyüzünün mavisini çinilerde buluşturmuş. Yedi

yilda ortaya çıkan eser, gerçekten de o güne değin yapılanların en güzeli olmuş.”
(*Uzayda Buluşalım, s. 49*)

“Sinan devam etti. İçindeki acıyı, birileriyle paylaşmak istediği belli oluyordu. ‘Aslında yaptığım her şeyin özel bir anlamı vardır. Şu nargileyi zevk için içtiğimi sanan bazı kara ağızlılar, sultana işimi savsakladığımı söylemişler. Oysa dünyanın hiçbir mabedinde böylesine bir aksiseda bulamayacaklar. Bunu elde etmek için, çok ince hesaplar yaptım. Kubbelere özel şekiller verdim. Köşelerine her biri dev boyutlarda altmış dört küp yerleştirdim. Hepsinin ağız aşağı dönük. Az önce, nargileden çıkan suyun fokurtusunu, öylesine yüksek sesle duymamız o küpler sayesinde.” (Uzayda Buluşalım, s. 59)

“Benim işim mimarlık, elimden gelenin en iyisini yapmaya çabalarım. Yalnızca kendimle yarışırım. Sanatçı, her eseriyle kendini aşmalı. Ölümsüzlüğün sırrı, işte burada saklı.” (Uzayda Buluşalım, s. 60)

“İlk konuşan Bilgin Dede oldu. ‘Karagöz ile Hacivat’ı yakından tanıyınca düşünceniz değişti sanırım... Yıldız üzgün bir şekilde başını salladı: ‘Hem de nasıl dedeciğim... Ne şeker amcaları...’ Bulut ise öfkeliydi: ‘Üstelik işlerinin de ustasıydılar! (...) Oysa doğru söylüyorlardı değil mi dede? Neşeyle, zevkle yapılan işler çok daha güzel olur, değil mi?’ ‘Evet Bulut, haklısın. Zevkle yapılan her iş daha verimli olur.’” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 19)

“Aslını ararsanız, uzay bilgini olmak da bu konuda pek işe yaramaz. İyisi mi, aşağıdan Ali Efendi’yi çağırın. Bu işin üstesinden ancak o gelir! Gerçekten de Ali Efendi, birkaç saniye içinde işini bitirdi.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 6)

22. Okumaya Önem Vermek

Yazarın “Güneşe Tırmanan Çocuk” adlı kitabında Cengiz adındaki çocuk, okuduğu kitaplarla hayal dünyasında yolculuklara çıkmış ve “okumaya önem vermek” iletisi bu yolla duyumsatılmıştır:

“Cengiz elinde sımsıkı tuttuğu dergiyi yastığının altına koydu: ‘Yo... Hiç sıkılmadım. Bir bakıma bu dinlenme iyi de oldu. Şimdiye kadar görmediğim yerleri gezip gördüm.’ dedi.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 19)

“Hemen koşup pikenin altına girdi. Yeniden derginin renkli sayfalarına gömüldü. (...) Minik kelebek, kanatlarını titreterek satırlar arasında yürüyordu. (...) İşte o anda Cengiz, dergide okuduklarını hatırladı. Galiba gerçekten ‘Kelebekler Vadisi’ne gelmişti.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 14-16)

Yazarın kitaplarında “kitap” çocuklara verilebilecek büyük bir hediye olarak karşımıza çıkmaktadır:

“‘Sana bir büyük armağan paketi daha bıraktım. Dolabını açınca orada bulacaksın. Artık masallar ülkesinde kendi kanatlarınla uçabilirsin. Eve döndüğümde sen bana masal anlatacaksın.’ Dolaptan kocaman bir kutu çıktı. İçi masal kitaplarıyla doluydu. Selin, ninesinin ne demek istediğini anlamıştı. Hemen birini açtı, okumaya başladı.” (Masal Kutusu, s. 11-13)

“Gözünü Güneşe Diken Devler” ve “Periler Ülkesinde” kitaplarında bilgi sahibi olmak için kitaplara başvuran kahramanlarla “okumaya önem vermek” iletisi duyumsatılmıştır:

“İyi de bize Adıyaman adının nereden geldiğini kim söyleyecek? Bilgin Dede: ‘Sizi gidi tembeller, diyerek kahkaha attı. Kütüphanenizdeki ansiklopediler ne güne duruyor?’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 42)

“Okuduğum kitaplarda, yörenin sönmüş yanardağlarla çevrili olduğu yazıyordu.” (Periler Ülkesinde, s. 57)

Yazarın birçok kitabında “kitap okumak” günlük yaşamın bir parçası olarak dile getirilmiş, kitapları seven kahramanlar aracılığı ile “okumaya önem vermek” hissettirilmiştir:

“Birkaç günlük dinlencenin tadını çıkarmak için odasına çekildi. Kitaplarının

arasına kapandı.” (Korsanların Peşinde, s. 62)

“Hep böyle oluyordu. Okulda ne zaman bir kitap sergisi açılrsa Esra’nın içinden bir kuş havalanıp kitapların üzerine konuyordu. Kitapların hepsini, hepsini kucaklamak istiyordu; ama alamıyordu.” (Korku Tüneli, s. 59)

“Selin çabucak okumayı öğrenmiş. Her akşam yatağına bir kitapla yatmaya başlamış.” (Pembe Ayıcık, s. 7-8)

“İşte, yine bir kitap sergisi açılmıştı. Üstelik bu kez bir de yazar teyze gelmişti onlarla söyleşmeye. Kitaplarını bir bir tanıtmış, içinden öyküler okumuştı. Öyle de güzeldi ki hepsi. Küçük kız, masanın üzerini kaplayan kitapları parmaklarıyla okşadı. (...) Kitaplardaki görünmez mıknatıs, sanki elini çekip duruyordu.” (Korku Tüneli, s. 60)

“Çok da çalışkan. Sınıfta herkesten önce okumayı öğrendi. Kitap okumayı, resim yapmayı, çok seviyor.” (Cemo’nun Köpeği, s. 3)

“Son sahibim bir yazardı. Çeşit çeşit kitabı vardı. Onun parmakları tuşlarımda gezinirken çok şey öğrendim. Örneğin, bilgisayar oyunlarıyla çok oynamanın düş gücünü azalttığını biliyor musun? (...) İnsanlar ne kadar çok kitap okursa düş güçleri de o denli artarmış. Okuduklarını daha iyi anlar, anladıklarını daha güzel anlatırmış.” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 23)

“Kusura bakma Çokbilmişçğim; ama senin ekranından kitap okumak hoşuma gitmiyor. Ben kitap okurken sayfalarını elimle çevirmekten hoşlanıyorum. Üstelik kâğıdın, mürekkebin kokusuna da bayılıyorum.” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 23)

Yazarın “Masal Kutusu” adlı kitabında çocuğun kitap okuması aile tarafından da desteklenmiştir:

“Selinciğim, güzel çiçeğim benim. Ne güzel okuyorsun gördün mü? Artık en güzel masalları kendin okuyabilirsin.” (Masal Kutusu, s. 11)

Okumaya değer vermek kimi zaman da tarihî şahsiyetlerle vurgulanmıştır:

“Sarayın hazinelerinde develer yüküyle altın, gümüş, mücevher var. Kent kitaplığı da eşsiz kitaplarla dolu. Sultanım, ikisinden birini seçmenizi istedi. Selahaddin Eyyubî hakseverdir, dedi. Seçtiğiniz her ne olursa olsun kalenin anahtarlarıyla birlikte Eyyubîlere kalacak.’ (...) ‘Yine de boşa kan dökmeyi sevmem! Mademki kenti teslim hazır; tez elden toplasın hazinelerini! Kitaplar, benim için her şeyden değerli! Birinin ucu yırtılsın, biri yerinden oynasın istemem yalnız, bilesin.’” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 15-16)

23. Deneyimlerden Yararlanmak

Yazar, birçok kitabında yaşadıkları sorunlara çözüm ararken veya olayları yorumlarken büyüklerin deneyimlerinden yararlanan kahramanlara yer vermiştir:

“Annemin sağlık otlarını arıyorum. Bir yerimiz ağrıdı mı, soğuk aldık mı hemen bir bardak çay yapıp verirdi bize. Bir bulsam, Bulut’un hastalanmasını engelleriz.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 45)

“Banu Öğretmen’in başarı formülleri arasında yer alan bir konuyu da yine bu kaza sayesinde denemiş oldum. ‘Öfke ve heyecan, mantığı ve bilgiyi siler. Sınavda kısa bir süre gözlerini kapa. Serinkanlılıkla düşün. Tüm bilgiler birer birer gözünün önüne gelir.’ demişti. Ne kadar da doğruymuş.” (Cadılık Parayla mı?, s. 79)

“Acaba leyleği nasıl iyileştirebilirdi? İlaç dolabındakilerin hiçbirini tanııyordu. Uzun uzun düşündü, sonunda ninesinin her yaz toplayıp kuruttuğu bitkiler aklına geldi. Ninesi bu bitkilerle şuruplar yapar, bazılarının öz suyunu merhemlere katardı. Ninesi merhemlerden birini yaparken ‘Bu ilaç her yaraya iyi gelir.’ demişti. Küçük çoban da şimdi o merhemi arıyordu. Sonunda buldu. (...) Leyleğin kanadını kavanozdaki merhemle ovdu.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 41-43)

“‘Sihirli yosunlar her yarayı iyileştirir.’ demişti fok nine. ‘Bir gün gelir de başınız derde girerse hemen arayıp bulun.’ (...) ‘Gereksinim duyduğunuz an aramaya başlayın yeter. Onlar size hemen el eder.’ Anıları küçük foka yol göstermişti işte. Sevinçle kuyruğunu salladı.” (Sihirli Yosunlar, s. 10-11)

“Demek yaz gelmişti ha? Öyle ya her şey büyüklerinin anlattığı gibi gerçekleşmişti işte.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 41)

Yüzlerce yıllık geçmişe sahip atasözleri aracılığıyla “deneyimlerden yararlanmak” iletisi duyumsatılmıştır:

“Radyoyu, televizyonu açtığınız zaman sizi niye sıklıkla uyardığımı anladınız herhalde. Gördüğünüz gibi, atalar yine doğru söylemiş: ‘Bir musibet bin nasihatten yeğdir.’” (Alev Dilli Canavar, s. 45)

“Olay, Bulut’a bir atasözünü anımsatmıştı. ‘Bir deli kuyuya taş atmış, kırk akıllı çıkaramamış.’ derlerdi de anlamazdım. Doğrusu ya bu sözü söyleyenler yerden göğe kadar haklıymış. Şimdi Mimar Sinan, delinin kuyuya taş atmasını engelledi, değil mi dedeciğim?” (Şeytan Bunun Neresinde?, s. 7)

Bazı durumlarda da kahramanlar kendi deneyimlerinden yararlanarak olayları yorumlamıştır:

“(…) Ama bildiğim bir şey daha var; deneyimlerimden yola çıkarak söyleyebilirim ki ‘sahilde çay içmek’ bizimkilerin sözlüğünde ‘uzun uzun yürümek’ anlamını taşıyor.” (Korku Tüneli, s. 28)

“Bu küçük çalışma deneyimi bana çok şey öğretti. Anladım ki insan kendine uygun bir yerde çalışmazsa başarılı bir iş yaşamı olamaz.” (Cadılık Parayla mı?, s. 88)

“Bir an, Ankara’da gezdiği Anadolu Medeniyetler Müzesi’ni anımsadı. Gerçekten de orada Hititlerden kalma pek çok boğa heykelciği görmüştü. Zaman yolculuğu sırasında yakından tanık olduğu olayları çeşitli kaynaklarda okumak

ilginç oluyordu.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 38-39)

24. Düşünerek Hareket Etmek

Yazarın pek çok kitabında sıkıntılı durumlarla karşılaşmamak, karşılaşılan sıkıntıları ortadan kaldırmak için okura “düşünerek hareket etmek” iletisi duyumsatılmıştır:

“İyi de bir şeyi yanlış mı duydum acaba? Az önce bu olayları gördüğünü söyledin gibi geldi bana...’ ‘Şeyy... Evet... Bir belgeselde izlemiştim de...’ Bilgin Dede, Bulut’un kolunu dürtüp fısıldadı: ‘Biraz daha düşünerek konuşsan iyi olacak. Durduk yere yalan söylemek zorunda kaldın.’” (Alev Dilli Canavar, s. 40)

“Yıldız, ortada garip bir şeyler olduğunu anlıyordu. Zaman kazanması gerektiğini düşünerek konuşmaya başladı: ‘Haklısınız. Çok çok uzak bir yerden geldim buraya. Ben de nerede olduğumu bilemiyorum. Uyuyordum. Kendimi birden burada buldum.’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 53)

“Araçları yolda bozulmuştu. Önceleri birileri yardıma gelir diye beklemişlerdi. Issız yoldan geçen tek araç bile yoktu. Genç kadın otomobilde kalırsa donacaklarını anlamış, kızının elinden tuttuğu gibi yürümeye koyulmuştu.” (Kar Dansı, s. 53)

25. Dış Görünüşe Aldanmamak

“Korsanların Peşinde” adlı kitapta dış görünüşe göre karar vermenin yanlışlığı duyumsatılmıştır:

“Adın kadar parlak bir zekân var küçük kız. İyi bildin. Dış görünümüm seni yanıltmasın. Dilersen, genç bir atleti bile alt ederim bileğimin gücüyle.” (Korsanların Peşinde, s. 55)

26. Eğitime Önem Vermek

Yazarın “Alev Dilli Canavar” kitabında eğitimine devam edebilmek için çalışıp para kazanan bir öğrenciye yer verilmiş ve eğitime önem vermek iletisi okura duyumsatılmıştır:

“Rehberlik yapmamın nedeni hem kentimize gelenleri bilgilendirmek, hem de harçlığını çıkarmak...’ Bilgin Dede’nin gözleri parladı. Bu son söz onu en duyarlı yerinden yakalamıştı. Okuyabilmek için çalışan gençlere saygısı sonsuzdu.” (Alev Dilli Canavar, s. 39)

“Gökten İnen Üç Yıldız” kitabında ailesi mevsimlik işçi olarak çalışan Cuma’dan söz edilmiştir. Öykü kahramanı ise Cuma’nın ileride iyi bir eğitim alıp alamayacağından endişe duymuştur:

“Cuma, davranışlarıyla konuşmasıyla ne kadar da özel bir çocuktur... Olanaklar elverse ve iyi bir eğitim görse profesör de olurdu, yazar da sanatçı da... Sonra bir başka olasılığı düşünerek soğuk soğuk ürperdi. Ya okuyamazsa? Daha kötüsü; bu pırl pırl zekâ, bu duygulu yürek, çağdaş bir eğitimle birleşmezse?” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 26)

27. Öfkeyi Kontrol Altında Tutmak

Yazarın “Cadılık Parayla mı” ve “Leylek ile Kardan Adam” adlı kitaplarında öfkeyi kontrol altında tutmanın yararlı olacağı vurgulanmıştır:

“Önce tek düşüncem, başka bir kazaya uğramadan arkadaşlarımın yanına varmaktı. Kendimi bu düşünceye öylesine kaptırdım ki başka her şey önemini yitirdi. Sonra içimdeki öfkenin yavaş yavaş beni terk ettiğini hissettim. Ne kadar saçma

konulara kızıp öfkelenerek yaşamı kendime zehir ettiğimi fark ettim.” (Cadılık Parayla mı?, s. 79)

“Prenses ardından öfkeli gelinciğin başını okşadı. Onu da yatıştırdı. (Leylek ile Kardan Adam, s.39)

28. Teşekkür Etmek

“Rüzgâr Prenses” adlı kitapta “teşekkür etmek” duyumsatılmıştır:

“Evleri yangından kurtulan insanlar da aynı kanıdaydı. Bu beklenmedik bir olaydı. Kurtulmanın sevinciyle yağmur bulutuna haykırarak teşekkür ettiler.” (Rüzgâr Prenses, s.25)

29. Gerçekçi Olmak

“Karabatak ile Akbatak” adlı kitapta gerçekçi olmak ve bazı durumları olduğu gibi kabullenmek gerektiği vurgulanmıştır:

“Tüylerinin bembeyaz olması için acaba ne yapmalıydı? Gün boyu düşündü durdu. Sonunda sorununu annesiyle paylaşmaya karar verdi. Ana karabatak yavrusunun sözleri karşısında şaşkın, kalakaldı: ‘Olmaz öyle şey, dedi. Adımızdan belli. Bize boş yere karabatak dememişler ya! Rengimiz de, adımız da kara... Balıkçı doğru söylemiş. Bizler usta avcılarız, onların attığı kokmuş balıklara gagamızı bile değdirmeyiz. Sen rengini değiştirme sevdasından vazgeç. Olmayacak düşlerin peşinde koşma!’” (Karabatak ile Akbatak, s.15-16)

“(…) ‘O eskidendi Baykuş dede. Aç gözünü de gör beni. Artık bembeyaz tüylerim var. Önemli olan başkasının koyduğu adla yaşamak değildir. Bu kez adımı kendim kazandım.’ Baykuş bu kez tüylerinin arasına iyice sokuldu: ‘Gerçekleri boyayıp değiştiremezsin ufaklık. Bir avuç su yeter geçmişe dönmene.’ dedi.”

(Karabatak ile Akbatak, s.23-24)

30. Yaşamın Değerini Bilmek

“Çokbilmiş ile Alınan” ve “Bahar Perisinin Gezisi” adlı kitaplarda yaşamın tadını çıkarmak gerektiği duyumsatılmaktadır:

“Kitap okumayan, dostlarıyla konuşup gezip eğlenmeyen insan mutsuz olur. Bak, işte bunu bilmiyorsun.” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 22)

“Artık surat asmayı bırakın, yaşamının tadına varın.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 16)

31. Çıkarım Yapmak

Yazarın birçok kitabında kahramanlar, öğrendikleri bilgileri yorumlamakta ve çıkarım yaparak eksik noktaları aydınlatmaktadır:

“Taze kuvvetlerin yardımı gelişiyle Selçuklular savaştan galip çıktılar. Alâeddin Keykubat da Ertuğrul Gazi'ye, Ankara yakınlarındaki Karacadağ'ı otlak olarak armağan etti. Ardından, çok önemli bir görevle onurlandırdı onu. Söğüt'e 'uç beyi' olarak gönderdi. Bulut'un gözleri heyecanla parladı. Sanki bir yapbozun eksik parçasını bulmuş gibi sevinçle yerinden fırladı: 'Şimdi her şeyi anlıyorum... Böylece Osmanlı Devleti'nin de ilk adımı atılmış oldu.'” (Altın Post Avcıları, s. 54-56)

“Cengiz ‘Yağmur yağdığı halde ben niçin ıslanmıyorum acaba?’ diye düşündü. Sonra çevresinde hiç bulut olmadığını fark etti. Bulutlar onun bulunduğu yerden çok daha aşağıdaydı. ‘Öyle ya... Bulut olmadan yağmur yağmaz ki!’ diye kendi sorusunu kendisi cevapladı.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 11)

“Dakikalarca, paranın üzerindeki sevimli yunusla çocuğu seyretti.

Aralarındaki arkadaşlığı merak etti. Binlerce yıl önce de yunuslar eğitilebiliyordu demek ki.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 45)

“Türkan Hanım bir dikişte suyu içti. Sonra anlatmayı sürdürdü: ‘Aslında renksiz olan su, ona yansıyanları gösterir. Tıpkı bir ayna gibi.’ Emre, ‘Yani gökyüzünün rengini denizde görüyoruz, öyle mi?’ diye sordu. Teyzesi gülümseyerek başını salladı.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 37)

32. Bilimden Yararlanmak

“Korsanların Peşinde” adlı kitapta bilimden yararlanmak gerektiği vurgulanmıştır:

“Artık bilgi dünyasında yaşıyoruz. Kehanetlere gereksinim yok. Eğer bilimden yararlanmasaydık, 2500 yıl geriye dönüp bu serüvene katılabilir miydik?” (Korsanların Peşinde, s. 56)

33. Başarılı Olmak

Yazarın “Kar Dansı” adlı kitabında “başarılı olmak” vurgulanmıştır:

“Şebnem çok mutluydu. Bütün yaz yüzme öğretmeye çalışmıştı babası, korkusundan iki kulaç bile atamamıştı. Oysa şimdi denizin de derinliklerinde, en bilinmez yerlere kadar dalıp çıkabiliyordu.” (Kar Dansı, s. 16)

“Gül ile Çiğdem bile çok şaşırdılar bu işe. ‘Aferin bize.’ dediler. ‘Sanki sihirli bir el değmiş gibi çabucak bitirdik kardan adamı.’” (Kar Dansı, s. 28)

34. Okulu Sevmek

“Çiçektop’tan Selam Var” adlı kitapta okul, insanların aydınlanacağı yer olarak vurgulanmış ve okura “okulu sevmek” sezdirilmiştir:

“Kuşlar prensi neşeyle şakıdı: ‘Hayır... Bizim sarayımız ağaçların dallarıdır. Çiçekli bahçelerdir. Yemyeşil ormanlardır. Burası ara sıra çatısında dinlendiğimiz, çocuklarla eğlendiğimiz bir okul.’ Çimçimçimenot sevinçle el çırptı: ‘Okul mu? Yani çocukların, benim gibi gençlerin aydınlandığı yer. Anlamalıydım. Dört bir yana ışık saçmasının nedeni bu olsa gerek. Hemen içeri girmeliyim.’ dedi.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 10-11)

35. Hayal Kurmak

Yazarın birçok kitabında çocuklar, hayal kurmakta ve hayalî arkadaşlarıyla oyun oynamaktadır. Çocukların hayal kurmasının doğal olduğu vurgulanmakta ve okura “hayal kurmak” iletisi duyumsatılmaktadır:

“Annesi ‘Oğlum bir yaş daha büyüdü; ama büyüdüğü eskisinden daha hayalci oluyor.’ diye yakındı teyzesine. (...) ‘Sözde güneş onun en yakın arkadaşımı.’ Teyzesi gülererek yatıştırdı annesini: ‘Çocuklar zaman zaman böyle şeyler söylerler. Aslında böylesine duyarlı bir çocuğun olduğu için sevinmelisin.’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 58)

“‘Cengiz, Cengiz! Yine ne konuşuyorsun öyle kendi kendine?’ ‘Arkadaşım güneş ile konuşuyorum anne...’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 86)

“Zorunlu bahçıvanlığını zevkli kılmak için kendi kendine oyunlar kurdu. Önce her çiçeği arkadaşımı gibi düşündü. Onlara farklı farklı adlar takti. Sabahları bahçeye çıkar çıkmaz her birine ayrı ayrı seslendi. ‘Günaydın.’ deyip başlarını okşadı. Mırıl mırıl konuşup sevincini, gizlerini anlattı.” (Guguk Gu ile

Aksak Saksak, s. 6)

“Balkona çıkıp baktı. Sokağı göremedi. Şaşırıldı. Sihirli bir el evlerini alıp denizin orta yerine koymuş gibiydi. Belki de bir sihirbaz, güçlü soluğuyla denizleri, gölleri üfleyip mahallelerine doldurmuştu.” (Pelikan Adası, s. 3)

“Ayhan, kendini yatağına attı. Gözlerini kapadı. Düşünde kendini binlerce saatin tik takları arasında buldu. Guguklu bir saatin kuşuna sarıldı, gökyüzüne doğru kanatlandı.” (Pelikan Adası, s. 39)

“Eski bir daktilo, beklenmedik bir anda evlerine neşe katmıştı. Onu hiç kullanmayacağını biliyordu. Yine de eski bir dost olarak yaşamlarını hep süsleyecekti. Parmaklarının ucuyla daktiloya bir öpücük yolladı. Makinenin pırıl pırıl kapkara gövdesinde sanki ışıklar yandı söndü. (...) ‘Büyükler bunu anlamaz, diye mırıldandı. En iyisi onlara gece yaşadıklarımı da anlatmayayım.’” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 26)

“Mert omuzlarını umursamazlıkla silkeledi. Fırçasını boyaya daldırıp kâğıdına renk renk toplar çizmeye başladı. Çizdiği her topla birlikte kanatlanıyor, büyük bir basket sahasında rakiplerini çalılıyordu. Her topla birlikte kulaklarına alkış sesleri doluyordu. Kendini basketbol sahalarının en büyük yıldızı sanıyordu.” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 29)

“Oturdıkları apartmanın bahçesinde yalnızca çim ekili. Bir de süs çiçekleri... Oysa Cem, hep şeftali ağaçlarıyla dolu bir bahçe düşler.” (Kırmızı Balonla Mavi Top, s. 15)

“Kız, elindeki bez bebekle konuşup duruyordu. ‘Hanımış benim tatlım. Hanımış dünyalar güzeli kızım...’” (Masal Kutusu, s. 16)

36. Yeni Bir Dil Öğrenmek

Yeni bir dil öğrenmenin önemi “Mağara Devleri” adlı kitapta şöyle

vurgulanmaktadır:

“‘Sahi ya, köyün bütün çocukları yabancı dil biliyor. Nereden öğrendiniz?’
‘Kaymakamlık kurs açtı. Derdimizi anlatacak kadar konuşabiliyoruz.’ ‘O kadar da
alçak gönüllü olma canım! Keşke ben de senin kadar konuşabilsem. Az önce hepiniz
yabancılarla sular seller gibi konuşup duruyordunuz.’” (Mağara Devleri, s. 42)

37. Özgür Olmak

“Meraklı Martı” adlı kitapta özgür olmanın önemi okura sezdirilmektedir:

“‘İyi bir martı, karnını avlanarak doyurur. (...)’ ‘Peki, ne diye bize ekmek atıyorlar?’ ‘Eğlenmek için. Havada ekmekleri kaparken yaptığımız hareketleri görmek için.’ ‘Ama böylece aç kalmıyoruz.’ ‘Aç kalmak, tutsak olmaktan iyidir.’” (Meraklı Martı, s. 5-6)

38. Zorluklarla Başa Çıkmak

“Paytak Ördek Takımı” adlı kitapta hayvanların yaşam mücadelesi üzerinden zorluklarla başa çıkmanın önemi vurgulanmıştır:

“‘Cem, ona çok acıdı. Babasına gösterip ‘Babacığım, ne olur şu minik ördeği eve götürelim.’ diye yalvardı. Babası başını iki yana sallayıp ‘Olmaz.’ dedi. ‘Ama babacığım, ayağı sakat. Kendini besleyemiyor bile.’ Annesi de söze karıştı. ‘Yine de doğayla başa çıkmasını öğrenmesi gerek. Yoksa hiç yaşayamaz.’” (Paytak Ördek Takımı, s. 8)

39. Doğru Olanı Yapmak

Çocukların doğru olanı yapması konusunda ailenin yaklaşımı önemlidir:

“O akşam evde en önemli konu, Cengiz’in bulduğu paraydı. Annesi, ‘Bunu alman doğru olmaz.’ diyordu. ‘Bu tip buluntuların mutlaka müzeye bildirilmesi gerekir.’ Babası da aynı fikirdeydi. (...) ‘Bizim için önemli olan, doğru olanı yapmak. O parayı müze müdürüne vermemiz gerekir.’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 45)

Çocukların anne ve babalarından gizli bir şey yapmamaları gerektiği vurgulanmaktadır:

“Onların iznine kaldıysak unutamam gitsin! Gündüzleri zaten evde yoklar. Onlar isteyken biz de zaman gezimizi yapabiliriz.(...) ‘Yoo... Anne babalardan gizli bir şey yapılmaz.’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 8)

40. Hakkını Aramak

“Bugün Ne Cadılık Yaptım” adlı kitapta insanların hakkını aramaktan çekinmemesi ve kendi haklarını korumaya çalışırken diğer insanlara karşı saygılı olması gerektiği vurgulanmaktadır:

“‘Evet teyzeciğim, geçen gün sizden duydum. Anneme, ‘Hak verilmez, alınır.’ diyordunuz. Ben de çocuk haklarından söz ediyorum. Mademki böyle bir yasa var, tüm çocuklar bundan yararlanmalı, öyle değil mi?’ İlk kez gülümsüyor. Beni kucağına oturtup yanaklarımı okşuyor. ‘Haklısın cadoloz.’ diyor. ‘Ancak bazı hakları kullanırken çevrendekilere de saygılı olman gerek.’” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 21)

41. Teknolojiyi Doğru Kullanmak

“Yaygaracı Kurbağalar” adlı kitapta günümüzün en önemli teknolojik araçlarından biri olan bilgisayarı doğru kullanmak gerektiği şöyle dile getirilmiştir:

“En çok okuduğu kitaplar ise bilgisayarlarla ilgiliydi. Bilgisayarın yalnızca oyun aracı olmadığını artık anlamıştı. Büyüyünce ne olacağını soranlara gülümseyerek yanıt veriyordu. ‘Ben, büyüyünce bilgisayar mühendisi olacağım.’”
(Yaygaracı Kurbağalar, s. 24)

“Ali o akşam bilgisayarında kitap listesini hazırladı. Öğretmeni, onun bu özenli çalışmasını çok beğendi. Herkese, ‘Bakın, arkadaşınız bilgisayarını ne güzel kullanmış.’ dedi. Evinde bilgisayarı olanlardan böyle çalışmalar bekliyorum.”
(Yaygaracı Kurbağalar, s. 18-19)

42. Sağlığın Değerini Bilmek

“Cadılık Parayla mı” adlı kitapta sağlığa dikkat etmenin önemi duyumsatılmıştır:

“Karnımın ağrısı dayanılır gibi değildi. Babaannem, hazırladığı kahvaltıya dokunmadığı görünce kaşlarını çattı. (...) ‘Yoktur bir şey evladım, şimdi bir sinameki kaynatırım ayağa dikiliverir. Dün akşam yediği çekirdek yüzündendir.’ diyerek onu yatıştırmaya çalışıyordu. Annem hiç dinler mi? Beni arabaya attığı gibi hastanenin yolunu tuttu. (...) Annem de gülümseyip boynuma sarıldı. ‘Evet, iyi ki apandisitini patlamadan yetişmişiz.’ diye fisıldadı. (...) Laf aramızda bu hastalığın ona (babaannesi) yararı da dokunmadı değil. Artık ilaçlarını özenle almaya başladı. ‘Yoktur bir şey.’ ilacının sihirli gücünü yitirdiğini düşünüyor.” (Cadılık Parayla mı?, s. 58-59)

43. Maddiyata Önem Vermemek

“Altın Post Avcıları” adlı kitapta “maddiyata önem vermemek” okura duyumsatılmıştır:

“Gördünüz ya, gerçek bir bilge kişi için paranın, pulun sarayın hiç önemi yok. Diyojen de yaşam tarzıyla bunu kanıtlamış bizlere. Bu öykü, ilkelerin, ülkülerin yaşamda her şeyin önünde olduğunu ne güzel gösteriyor değil mi?” (Altın Post Avcıları, s. 22)

44. Uyarıları Dikkate Almak

Yazarın pek çok kitabında “uyarıları dikkate almak” iletisi duyumsatılmıştır:

“Tombik, buz dağlarının arasında, masmavi suların koynunda yaşayan bir balınaydı. Aslında henüz bebek sayılırdı. Annesiyle birlikte geziyordu. Çevrede gördüğü gemileri de çok merak ediyordu. Annesi, birkaç kez, ‘Sakın o gemilere yaklaşma!’ diye uyarıyordu. (...) Doğrusu, buna akli yatmıyordu Tombik’in. O, ufak tefek yaratıklar, kendisinden daha güçlü olamazdı ki... Hem onun kimseye zararı dokunmamıştı ki! Yine de annesinin sözünü dinleyip gemilerden uzak durmaya çalışıyordu.” (Dans Eden Balina, s. 3-4)

“Annesi sık sık dikkatli olması için uyarıyordu onu; ama denizi öylesine seviyordu ki bu uyarılara pek de kulak verdiği söylenemezdi. Tabi, sonunda olan oldu. Bir sabah mide bulantısıyla uyandı. Kendisini çok kötü hissediyordu. Başı ağrıyor, vücudu kırılıyordu. Annesi elini alnına koyup ‘Ateşin var.’ dedi.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 13)

“‘Aman dikkat et! Bilmediğin yola girme. Sonunu görmediğin işlere kalkışma.’ dedi. ‘Çok parlak gibi görünen yollar tuzaklarla dolu olabilir.’” (Güneşe

Tırmanan Çocuk, s. 8)

“Keşke büyüklerinle öyle konuşmasaydın kızım. Bundan böyle arkadaş seçerken de daha dikkatli olmalısın.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 83)

“Öncelikle çalışkan, cesur ve akıllı olmalısın. Böylece yaşamda önemli bir yere gelersin. Bu özelliklerinle diğerlerine örnek olur, sürünün başına bile geçersin.” (Kırmızı Filin Rüyası, s. 14)

“Dostunu, düşmanını kolayca ayırman çok önemli. Yani dikenlerini ne zaman kullanacağını iyi bilmelisin. Arkadaşların oyun oynarken seni kızdırabilir. Onlara dikenini batırırsan bir daha seninle oynamazlar.” (Arkadaş Arayan Kirpi, s. 14)

45. Fikir Alışverişi Yapmak

Yazarın “Yalancı Yıldız” adlı kitabında fikir alışverişi yapmak vurgulanmıştır:

“Seçtikleri bir konu üzerinde herkes kendi sanatı ile ilgili ürün vermeye başladı. Zaman zaman konuyla ilgili konuşuyorlar, yapıtlarını birbirlerine gösterip fikir alışverişi yapıyorlardı.” (Yalancı Yıldız, s.61)

“O günlerde yapılan tablolarla heykellerle açılan sergiler büyük beğeni topladı. Sanatçılar yine de bir araya gelip düşüncelerini düşlerini birbirleriyle paylaşmaktan vazgeçemediler.” (Yalancı Yıldız, s.63)

B. Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler

1. Büyüklere Karşı Saygılı Olmak

Yazarın birçok kitabında büyüklerin sözlerini kesen, onlarla konuşurken davranışlarına dikkat etmeyen çocukların bu davranışlarının yanlışlığı hissettirilmiş ve “büyüklere karşı saygılı olmak” iletisi duyumsatılmıştır:

*“Bulut, dedesinin sözünü kestiği için utanmıştı. Yüzü kıpkırmızı oldu.”
(Periler Ülkesinde, s. 20)*

“‘Öyle lafımı kesmeye de kalkmak yok tamam mı?’ (...) ‘Demre’yi biliyorum dedeciğim. Hani şu Noel babanın kenti, değil mi?’ Nurten Hanım kaşlarını çatarak kızına ‘sus’ işareti yaptı.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 17-18)

“‘Fatih’in çok genç yaşta padişah olduğunu biliyorsunuz. Öylesine zeki bir kişi ki henüz yirmi bir yaşındayken İstanbul’u fethetmiş, İstanbul’u alma planlarının ilk adımını da bu hisarı yaptırarak atmış.’ Yıldız, heyecanla atıldı. ‘Evet, biliyoruz. Tarih dersinde okumuştuk. Böylece babasının yaptırdığı Anadolu Hisarı ile bu sahil arasına zincir gererek Bizans’a yardım gelmesini engellemiş. Nurten Hanım hemen uyardı. ‘Yıldızcığım, ne kadar ayıp! Dede’nin sözünü kesmesene...’” (Uzayda Buluşalım, s. 21)

“Tuğçe parmağıyla bilgisayarın ekranına dokundu. Onun kendini beğenmiş davranışlarına üzülmüştü. Fısıldayarak uyardı: ‘Aşk olsun... Böyle konuşmak sana yakışmıyor. Karşındaki senden çok yaşlı biri. Saygılı davranmalısın. ’” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 20)

Kimi zaman da yaşlılara minibüste yer veren insanlar aracılığıyla “büyüklere karşı saygılı olmak” duyumsatılmıştır:

“Az sonra, tarlanın yanında uzayıp giden yola çıktılar. Uzaktan gelen bir

minibüse el edip bindiler. Minibüs, yabancı turistlerle doluydu. Genç bir adam, Bilgin Dede'ye yer verdi. 'Şöyle geçin amcacığım. Yolumuz uzun. Ayakta kalmayın.', 'Teşekkürler evlat. Bu zamanda senin gibilere pek sık rastlanmıyor.'" (Mağara Devleri, s. 13-14)

2. Misafirperver Olmak

Yazarın pek çok kitabında eve gelen misafirleri samimî bir şekilde karşılayan, onları iyi bir şekilde ağırlamaya çalışan ev sahiplerine yer verilmiştir. Bu yönüyle çocuklara "misafirperver olmak" duyumsatılmıştır:

"'Hoş gelmişsiniz... Buyurun, yaklaşın hele... Oturun şöyle...' Bilgin Dede, yaşlı adama doğru ilerledi. 'Hoş görmüşüz Veysel'im. Torunlarımla İstanbul'dan geldik. Seni görelim, deyişlerini duyalım dedik.' Yaşlı adam gülümsedi. Mutlu olmuştu. Sazını kenara bırakıp ayağa kalktı. Konuklarına yaklaştı. 'Soluk seslerinden kalabalık olduğunuzu anlamıştım. Konuşmanızdan da belli; güngörmüş, okumuş kişilersiniz. Bizim fakirhaneye konuk olarak onur verdiniz.'" (Altın Post Avcıları, s. 47)

"Yaşlı çoban, konuklarını nasıl ağırlayacağını bilemiyordu. Yere bir sofra bezi serdi. Heybesinden, yemeniye sarılmış bir bazlama çıkardı. Ardından da tulumdan kestiği peyniri bölüştürdü. Sonra onları yemeğe davet etti. 'Kusura kalmayın, azığım bu kadar. Buyurun, birlikte karnınızı doyuralım. Çam sakızı çoban armağanı.' Baklava börek olsa böylesi keyifli yenmezdi. Kısa sürede ortada bir kırıntı bile kalmadı. Çoban yıllardır yapayalnızdı. Ara sıra, köyden biri uğrardı yanına. Ansızın geliveren bu konuklar, onu da çok mutlu etmişti. (...) Tahta kaşıklar, tahta çanaklar yapmıştı. Koşup ilerdeki kulübesinden hepsini getirdi. Bir bir gösterdi; sonra da birkaçını Yıldız'la Bulut'a armağan etti." (Altın Post Avcıları, s. 57-58)

"Gözlerinin içi gülerek Bilgin Dede'yle ikizlere baktı: 'Hoş gelmişsiniz...

Sıcak başınıza geçmiştir. Ninem haber saldı. Sundurmanın altında nefeslensinler, gelip bir dürüm ekmek yesinler, dedi. Serin suyumuz da var, ayranımız da...”
(Periler Ülkesinde, s. 23)

“Yaşlı kadın onları büyük bir konukseverlikle karşıladı. Yerdeki minderi gösterip: ‘Buyurun oturun. Ne iyi etmişsiniz de gelmişsiniz.’ Yıldız, yaşlı kadının içtenliği karşısında çok şaşırmişti. Kadın, sanki kırk yıldır tanışıyormuş gibi davranıyordu. ‘Tanrı misafirlerini köyümüzde aç göndermek töremizde yoktur. Yufka ekmeğimizi bizimle bölüşürseniz seviniriz. Yayıktta da buz gibi ayranımız hazır.’”
(Periler Ülkesinde, s. 23)

“Ne kadar güzel adlarınız var. Benim adım da Gülçiçek. Bu obanın beyinin kızıyım. Konuğum olmayı kabul ettiğiniz için çok sevindim. Yorgunsunuzdur, size döşek sereyim.” (Periler Ülkesinde, s. 48)

“Kadın sevecen bir gülümsemeye teşekkür etti. Sonra oklavasına sardığı yufkayı sacın üzerine koydu. Hoş gelmişsin güzel kızım, dedi. Söyle bakalım, beğendin mi kentimizi?” (Periler Ülkesinde, s. 59)

“İhtiyar kadın onları görünce ‘Buyurun oturun, biraz nefeslenin.’ dedi. (...) Yufka ekmeklerini açıp bir çırpıda kocaman sofraya donattılar. Yufka ekmeklerini çökelekle dürdüler. İçine çeşit çeşit taze ot katıp zaman yolcularına ikram ettiler.”
(Alev Dilli Canavar, s. 56)

“Bu ne acele? Tel helva hazırladık size. Bir tabak olsun yemeden dünyada bırakmayız.” (Alev Dilli Canavar, s. 58)

“Bilgin Dede ve ikizler kahveye girdiler. İçeridekilerin çoğu yaşlıydı. Yine de bizimkileri görünce saygıyla ayağı kalktılar. İçeridekilerin en yaşlısı bir adım öne çıkıp onlara yer gösterdi: ‘Buyurun, şöyle geçin. Bir çayımızı için.’ Bilgin Dede, teşekkür ederek köşedeki sedire oturdu.” (Korsanların Peşinde, s. 18)

“Onları nerelere oturtacağını bilemedi. Oysa tek göz odada, yerlere serilmiş minderlerden başka oturacak yer yoktu. Konukları rahat etsin diye arkalarına yastık

taşıdı. Cuma da çevrelerinde pervane kesilmişti. Öne atılıp bilmiş bir edayla konukları tanıttı.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 31)

“‘Evet, küçük bey, söyle bakalım; hangi çeşit dondurma seversin?’ Adam, alet kutusunu toparlıyordu. Çekingen seslendi: ‘Zahmet etmeseydiniz.’, ‘Yok canım, ne zahmeti. Hem delikanlı da çok yoruldu babası. Buyurun balkona, azıcık soluklanın.’” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 59-61)

“Renk renk çiçeklerle bezeli bahçede, büyük ağaçların arasına serpilmiş şezlonglarda oturanlar yeni gelenleri görünce öyle bir yerlerinden fırlarlar ki bahçe bir anda bayram yerine döner. Emektar aşçıbaşı, o akşam yeni gelenlerin en sevdiği yemekleri ekler listesine. Deniz kenarındaki masalarda şenlikli bir gece geçirilir kısaca. Gelenlere ‘hoş geldin’ yemeği verilir de otelden ayrılacaklar için de ‘güle güle gidin’ yemeği verilmez mi? Hem yemekler yenip eğlenilir hem de âdeta bir törenle uğurlanır tatili bitirip otelden ayrılanlar.” (Tırmık ile Isırık, s. 118-119)

“Genç kızlar, güneşten yer yer çatlamış toprağın üzerine azık torbalarını açmışlardı. Yemek yemeye hazırlanıyorlardı. Zaman yolcuları, işte tam o anda yanlarında belirdi. ‘Afiyet olsun bacılar!’ Kızlar, şaşkınlıkla onlara döndüler. Güzel, kara gözlerinde ürkek bir bakış belirdi. Yine de konuksever bir gülümsemeye yer gösterdiler. ‘Sağ olun... Buyurun, siz de bir şeyler yiyin.’ Bulut’un gözleri parladı. Yere yayılmış bezin içindeki köfteler, ona el eder gibiydi.” (Mağara Devleri, s. 9-10)

“Konu komşu büyük bir yaygının üstüne bağdaş kurmuş, tarhana ovalıyordu. Bizimkileri görünce içlerinden en genci ayağa kalktı. ‘Buyurun, birini mi aramıştınız?’, ‘Yoo... Merak ettik de...’ Genç kadın, gülümseyerek onları içeri davet etti. Yer gösterdi. ‘Şu sedire oturun. Bir çayımızı, şerbetimizi için. Nereden gelir nereye gidersiniz, bir yol deyin.’” (Mağara Devleri, s. 23)

“‘Haydi kızım, durma öyle... Koştur fincanları, şerbetleri!’ Genç kadın, başındaki sırmalı poşuyu uçurarak eve girdi. Çok geçmeden, elinde bir tepsiyle görüldü. Küçük, sapsız bir fincana azıcık kahve koyup Bilgin dedeye ikram etti. Sonra Yıldız’la Bulut’a döndü: ‘Size de nar şerbeti getirdim. Bunca yolu gezerken

içiniz yanmıştır... Buyurun için! Serinlersiniz. Sıcak helva da koydum biraz. Ağzınız tatlanır. Yersiniz değil mi?’’ (Mağara Devleri, s. 24)

“Zühre, şuradan biraz da yeşillik getir. Zühre, taze ayran çalkalamıştım; bakracı kap da gel!’ Zühre kız, söylenenleri ikiletmeden mutfakla avlu arasında gidip geliyordu. Kuyu başına, bir çırpıda yer sofrası kurdu. Konuklarını rahat ettirmek için bahçe duvarına yaslanmış tahttan şilteler, yastıklar taşıdı. Sonunda hep birlikte sofanın başında toplandılar.” (Mağara Devleri, s. 39)

“İçerden önce birkaç keçi fırladı. Ardından tavuklar gıdıklayarak koştu. Sonunda kapıda, genç bir kadınla bir adam belirdi. Kadının utangaç bir duruşu vardı. Adam öne çıktı. ‘Hoş gelmişsiniz beyim. Şeref vermişsiniz. Buyurun, içeri girin. Bir acı kahvemizi için... Mağaranın basık kapısından başlarını eğerek geçtiler. Adam, yer minderine oturmalarını işaret etti. Mağaranın taş duvarları tiftik battaniyelerle kaplanmıştı. (...) Kadın bir koşu gidip yer sofrasını kurmaya başladı.” (Mağara Devleri, s. 40)

“Konuk ağırlamak geleneklerimizdendir. Sizi aç koyuverirsek başımıza neler gelir bilinmez. (...) Yıllar yıllar önce, tıpkı sizin gibi bir Tanrı misafiri gelmiş iki kız kardeşin tarlasına. Karnı açmış, azık istemiş. Kızlardan büyüğü kuru bir dilim ekmekle; bir baş soğan uzatmış fakire. Adam almış, teşekkür etmiş. ‘Ektiğini biçersin.’ demiş, yürümüş. Diğer kızın yanına varmış. Ona da aç olduğunu söylemiş. Kız hemen yere sofrası bezi sermiş. ‘Hoş geldin; safa geldin. Al istediğin kadar ye, sabah kavurduğum helvadan da yanına al.’ diye ağırlamış ihtiyarı... Yolcu, ona da ‘Ektiğini biçersin.’ deyip ayrılmış yanından. (...) Kuru ekmekle soğan verenin tarlası, kırmızı acı biberlerle dolmuş. Diğerinin tarlasında ise boy boy ağaçlar dallanmış. Dalları kırmızılı, pembeli yemişlerle donanmış. İşte o gün bu gündür Antep’in fıstığıyla kırmızı biberi dillere destan olmuş.” (Mağara Devleri, s. 11-12)

“Büyükçe bir benzinlikte durdular. Çiçeklerle bezenmiş bir kameriyenin altındaki masalara oturdular. Masa kısa sürede kebaplarla, tatlılarla donandı. (...) Sürücü, sanki kendi konuklarıymış gibi mutfakla masa aranda koşturuyordu. (...) İleride, iki küçük kız onları izliyordu. Yıldız, arabaya binmeden onların yanına gitti.

Hemen hemen aynı yaşıydılar. Kızlar, Yıldız'ı sanki çok uzun zamandan beri tanıyormuş gibi sıcacık karşıladılar. 'Hoş gelmişsin bacım. Nasılsın, iyi misin?'' (Gölün Dibindeki Canavar, s. 24-25)

3. Kurallara Uymak

Yazarın “Korsanların Peşinde” ve “Sihirli Yosunlar” adlı kitaplarında trafik kurallarına uymanın önemi duyumsatılmıştır:

“Adam trafik kurallarına uyuyor yalnızca. (...) En azından güvenli gidiyoruz. Boşuna ‘Acele giden ecele gider.’ dememişler ya...” (Korsanların Peşinde, s. 31)

“Tam o anda, yolun kenarında birikmiş bir sürü araç gördüler. Trafik polisi hepsini sıraya dizmiş, ceza kesiyordu. Yıldız'ın yüzüne kocaman, alaylı bir gülümseme yayıldı. Bulut'a anlamlı bir bakış attı: ‘Bak, senin hızlı tavşanlarının hepsi yakalanmış. Şimdi biz de onları geçiyoruz işte. Tıpkı masaldaki kaplumbağa gibi...’” (Korsanların Peşinde, s. 32)

“Irmak her zamanki gibi önde oturmak istedi babası da bıkıp yinelediği yanıtı verdi. ‘Olmaz... Daha ön koltukta oturacak kadar büyümedin.’ Aslında Irmak da yasaların böyle dediğini biliyordu.” (Sihirli Yosunlar, s. 33)

Yazarın “Meraklı Martı” ve “Arkadaş Arayan Kirpi” adlı kitaplarında hayvanlar aracılığıyla toplum içinde kurallara uymanın önemi duyumsatılmıştır:

“Kapının önündeki kurt bunları duyunca kıs kıs gülmüş. Yine dedesinin anlattığı öyküyü anımsamış. ‘Tüm kurtlar bu öyküyü bilir diye homurdanmış. Ama hangi kurt midesinin taşlarla doldurulmasını ister? Hem burası Sevgi Ormanı. Yasalara karşı gelirim burada yaşayamam.’” (Meraklı Martı, s. 23)

“‘Diken Nine, ben ormandaki diğer hayvanlarla arkadaş olamaz mıyım? Diken Nine azıcık düşündü sonra gülümseyip yanıtladı. ‘Elbette ki olursun; ancak

kurallara uyman gerek.’ Boncuk çok sevinmişti. Merakla sordu. ‘Hangi kurallara?’ ‘Öncelikle arkadaşlık kurallarına... Sonra da kirpi yasasına...’” (Arkadaş Arayan Kirpi, s. 10-12)

“Ormanda yaşayan tüm hayvanlarla dost olman olanaksız; çünkü bizler, yaşam kurallarımıza göre geceleri yuvalarımızdan çıkarız.” (Arkadaş Arayan Kirpi, s. 14)

4. Birlik Olmak

Yazar, birçok kitabında birlik olmanın önemini vurgulamıştır:

“Sakin birbirinizden ayrılmayın. Tek başımıza kalırsak canavara yem oluruz. Haydi, şimdi dalıyoruz!” (Kibritçi Dede, s. 50)

“Tam o anda, sürüdekiler arkadaşlarının tehlikede olduklarını görmüşlerdi. Çabucak yüzerek bir araya geldiler. Kanat kanada verdiler, ayaklarını hep birlikte çırpmaya başladılar.” (Kibritçi Dede, s. 48-49)

“İçlerinden biri ‘Birbirimize tutunalım böylece kaybolmayız.’ dedi. Hemen yan yana gelip omuz omuza verdiler. Eskisinden daha da ağır yürümeye başlamışlardı. Yine de birbirlerinin sıcaklığını hissetmek onlara güç veriyordu.” (Kibritçi Dede, s. 44-45)

“Gece yatıp gözlerini kapadığında bir kardelen gördü düşünde. Bembeyaz karların arasından başını çıkarmış gülümsüyordu ona. Çok geçmeden, karların üstü renk renk çiçeklerle örtüldü. İçlerinden biri, dile geldi. ‘Muratcan bugün gördüklerini hiç unutma.’ dedi. ‘Çiçekler, böcekler, kurtlar, kuşlar, kuzular ve bin bir çeşit canlı... Bir de sizler... Kalabalık bir aileyiz hepimiz... Birbirimizi sevip gözetmeliyiz.’” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 28)

“Neyse ki yağmur kesildi. Sular da yavaş yavaş çekilmeye başladı. Sanırım Zeynep’ler de çok geçmeden evlerine döner. El birliğiyle evlerini temizlemelerine

yardımcı oluruz.” (Pelikan Adası, s. 17)

“Davula kulak verin, yüreğinizi dinleyin. Ayaklarınız hemen alışır. Utanıp sıkılmayın sakın. Kimse sizi dışlamaz. Bu herhangi bir oyun değil. Birliktelik demektir bar... Bu güçle omuz verdi genç, ihtiyar; kağınlara... Bu güçle zoru başardı Erzurumlular. Kurtuluş Savaşı'nın mayasında bu güç var.” (Altın Post Avcıları, s. 37)

5. Aileye Değer Vermek

Yazarın birçok kitabında ailenin önemi ve değeri hissettirilmiştir:

“Kardan adam, üzüntüyle içini çekti. Kendisinin hiç evi, ailesi olmamıştı. (...) Birden kararını verdi. Daha önce kar tanelerinden birinin anlattığı o ‘Kutup’ denilen yere gidecekti. Böylece yıllarını birlikte geçirebileceği bir aileye de kavuşabilirdi.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 51)

“‘O dünyanın en tatlı, en sevimli kızı... Arada kavga etsek de biz kardeşiz.’ (...) Birden gözleri doldu Şebnem’in. Ablasını çok özlemişti.” (Kar Dansı, s. 18)

“Nurten Hanım eşine hak veriyordu; ancak babasının düş dünyasını da yıkmak istemiyordu. Üstelik yıllarca onun her dediğine öylesine inanmış, bilgisine öylesine güvenmişti ki... Son bir kez olsun, eski günlerin hatırı için babasının arzusunu yerine getirmek gerektiğini düşünüyordu.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 11)

“‘Dedelerle nineleri de alıp hep birlikte Gökçeada’ya gitmeye ne dersiniz çocuklar?’ Ne diyebilirlerdi ki? Sevinçle babalarının boynuna atıldılar.(...) Bu teklif, çocuklar kadar büyükleri de sevindirdi. Büyük anne ve büyük babalar da en az torunları kadar heyecanlıydılar. Kim bilir kaç yıl olmuştu, şöyle ailecek uzun bir geziye çıkmayalı...” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 78)

“Babam (...) elinde tiyatro biletleriyle eve geldi. ‘Haydi bakalım biraz

havamız değişsin. Yarın gece tiyatroya gidiyoruz.’ dedi. ‘Arkadaşlar öve öve bitiremediler. Çok güzel bir komediymiş.’ Doğrusu televizyon başından kalktığımız için ben de pek sevindim. Kim bilir kaç aydır, anneannemin dizileri yüzünden sinemaya, tiyatroya gidemez olduk. Neyse ki bu kez o da bizimle gelmeyi kabullendi.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 101-102)

6. İnsanlara Zarar Vermemek

Yazarın “Çiçektop’tan Selam Var” adlı kitabında uzaydan gelen bir canlı, çocukların oyun oynarken birbirlerine zarar vermesine anlam verememiş ve bazılarını korumuştur. Kitapta okura “insanlara zarar vermemek” duyumsatılmıştır:

“Çimçimçimenot için her şey öylesine farklıydı ki, çocukları ilgiyle izliyordu. Kimilerinin kendilerini yerlere atmasına, oyun oynarken arkadaşlarına çelme takmalarına hiç anlam veremiyordu. Bunun bir oyunun parçası mı, bir kavganın başlangıcı mı olduğunu anlayamıyordu. Önünden iki çocuk koşarak geçti. Sanki yarışır gibydiler. Birden arkadaki, arkadaşını hızla itti. Çimçimçimenot, atılıp çocuğun yere kapaklanmasını önledi.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 13)

“Çimçimçimenot kendisini oyuna iyice kaptırmıştı. Gizemli güçleriyle oyun boyunca atılan topun hızını kesti. Çocukların canlarının yanmasını önledi. Çocuklardan biri ise bu işten hiç hoşnut değildi. O, topuyla nişan aldığı çocuğu devirmeye alışkındı. Topu her seferinde daha da güçle fırlatıyordu. Yine de hedefine vuramıyordu. Havayı nerdeyse yarararak giden topun karşı takım oyuncularına yumuşacık bir dokunuşla çarpması akıl alır gibi değildi. Öyle ki bu durum öğretmenlerin bile gözünden kaçmadı.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 15)

7. Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak

“Korku Tüneli” ve “Uzayda Buluşalım” adlı kitaplarda komşuluk ilişkilerinin önemi vurgulanmış ve “komşuluk ilişkilerini yaşatmak” iletisi okura hissettirilmiştir:

*“Çocuklar ellerinde tabaklarla, sahanlarla bir o çadıra, bir bu çadıra gidip geliyorlardı. ‘Annem imambayıldıyı çok sevdiğinizi biliyormuş da biraz yolladı.’ (...)
‘Babamın selamı var Ahmet amca. Bugün balık tutmuş. ‘Komşuluk hakkıdır, kokmuştur.’ dedi; buyurun.’” (Korku Tüneli, s. 19-20)*

“Bulut, gidip kapıyı açtı. Üst kattaki yaşlı hanım, eşikte duruyordu. Elindeki küçük tencereyi uzattı. ‘Gün boyu uğraşıp didindiğinizi gördüm. Sıcak bir çorbayla ancak kendinize gelirsiniz, diye düşündüm.’ O sırada, Bilgin Dede de yanlarına yaklaşmıştı. Gülümseyerek teşekkür etti. ‘Çok düşüncelisiniz hanımefendi. Zahmet etmişsiniz; ama gerçekten çorba çok iyi gider. İçeri buyurmaz mısınız? ‘Teşekkür ederim, girmeyeyim...’” (Uzayda Buluşalım, s. 7)

“Kadıncağız incelik göstermiş, çorba pişirip getirmiş. Sizin yüzünüzden doğru dürüst teşekkür bile edemedim. ‘Annem gelince biz de onu yemeğe davet ederiz. Böylece ödeşmiş oluruz.’ Bilgin Dede, kaşlarını çattı. ‘Ödeşmek mi? Aşk olsun! Komşulukta böyle şey düşünülür mü hiç? Yardımlaşma karşılık beklemeden yapılır. Zaten Zeynep Hanım’ın da böyle bir beklentisi olduğunu sanmam...’” (Uzayda Buluşalım, s. 7)

8. Toplumsal Sorunların Bilincinde Olmak

Yazarın birçok kitabında mevsimlik işçi, kız çocuklarının okutulmaması, köyden kente göç, gelir adaletsizliği vb. konulara değinilmiş, okurun toplumsal sorunlar hakkında bilgi sahibi olması sağlanmıştır:

“Hatay’dan ailece gelmişlerdi. Amcası, dayısı... Hep birlikte mevsimlik işçisi olarak çalışıyorlardı.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 10)

“Zümra Kadın, yarım yamalak Türkçesiyle yine Hatay’ı, oradaki yaşamını anlattı. O da Cuma gibi özlem doluydu. Anası, kız kardeşleri gözünde tütüyordu. Kaç ay daha buralarda kalacağı belli değildi. Cuma’nın eğitiminden geleceğinden korkuyorlardı. Biriciğinin, arkadaşsız geçen yaşamı yüzünden vaktinden önce sertleşip kavrulmasından ürküyordu.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 36)

“O akşam, Canan Hanımların evindeki en önemli konu, Rabiş’in ablası oldu. Sürekli aynı soru çevresinde dönüp duruyorlardı: ‘Okuma sevdalısı küçük kız, İstanbul’da yaşamını nasıl sürdürecekti?’ Yabancı bir evde nasıl barınacağını, özlemle dolu yüreği çığlıklar atarken eğitimini nasıl sürdüreceğini uzun uzun tartıştılar. Üstelik körpecik omuzlarına yüklenen çocuk bakma sorumluluğuyla öğrenimini, bir arada nasıl yürütebilirdi?” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 54-55)

“‘Niye onları geldikleri yere yollamadılar? Niye bu kente kabul ettiler?’ Annesi yatıştırıcı bir sesle yanıtladı: ‘Kimse evini, köyünü, yurdunu terk etmek istemez, Aslıcığım. Yazık ki büyük kentlerdeki iş ve eğitim olanaklarını onlar yaşadıkları yerde bulamadılar. O nedenle göç etmek zorunda kaldılar. Bu ülke hepimizin. Dilediğimiz yerde oturabiliriz.’” (Pelikan Adası, s. 15)

“Hiç tanımadığım kişilerle toplumsal gerçeklerimiz konusunda konuşma fırsatı buluyorum. Örneğin geçen gün emekli bir amca patenlerimin fiyatını duyunca ‘Desene benim emekli maaşımdan bile fazla!’ demez mi? Doğrusu çok üzüldüm. Laf aramızda biraz da utandım tabii.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 7)

“(…) Oysa Zühre’ın sınıfın birincisiydi. Karnesini ne sevinçle getirmişti. Ailemizin bahtı, adı gibi parlak olacaktı. Ama şimdi çok dertli, çok... Yalnız o mu, köyün bütün kızları aynı. Buralarda kız kısmına okumak haram. On beşine geldi mi everirler. Biz biraz direnelim dedik; okusun, işi mesleği olsun dedik; ama başaramadık. Elin ağzı torba değil ki büzesin. Babası dedikodudan yıldı. Aldı okuldan, çekti eve oturttu.” (Mağara Devleri, s. 40)

“Şu dünyanın garipliğine bak! Bu topraklarda bir zamanlar nice bilgin yetişmiş. Şimdi ise kızlar okumak için savaş veriyor.” (Mağara Devleri, s. 43)

“İleride, iki küçük kız onları izliyordu. Yıldız, arabaya binmeden onların yanına gitti. Hemen hemen aynı yaştaydılar. Kızlar, Yıldız’ı sanki çok uzun zamandan beri tanıyormuş gibi sıcacık karşıladılar: ‘Hoş gelmişsin bacım. Nasılsın, iyi misin?’ ‘Teşekkür ederim, iyiyim; ya sizler?’ Kızlar ürkek bakışlarını çevrede gezdirdiler. Sonra fısıltıyla, acele acele anlatmaya başladılar. Sözü birbirlerinin ağzından kapıyorlardı: ‘Bizler iyi değiliz kardeş. Bizi okutmuyorlar. Bu yıl, sekizinci sınıfı bitirdik. Kız kısmına bu kadar yeter, diyorlar! Liseye gidemezmişiz. Konu komşu söz edermiş.’” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 25)

9. İnsanları Kırmamak

“Gökten İnen Üç Yıldız” adlı kitapta öykü kahramanları, ihtiyaç sahibi bir çocuğa hediye almak istemiş; fakat çocuk kırılabilir diye endişelenmiştir:

“Uzun uzun, Cuma’ya ne alalım, diye düşündüler. Kızlar şort, pantolon benzeri bir giysi almak istiyorlardı. Önce herkesin hoşuna gitti bu düşünce. Sonra babaları, bu armağanın kırıcı olabileceğini anımsattı. ‘Anadolu insanını gücendirmek çok kolaydır.’ dedi. ‘Belli ki yoksul ama onurlu kişiler. Yanlış anlayabilirler. Gereksinimimiz yok, diyerek geri çevirebilirler.’” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 33)

10. Paylaşımçı Olmak

Yazarın pek çok kitabında anıları, sevinci, mutluluğu, güzellikleri, kısacası yaşama dair değerli olan her şeyi paylaşmanın önemi duyumsatılmıştır:

“Amaçları, anılarını bir kitap hâlinde toplayıp, zaman yolculuklarını

başkalarıyla paylaşmaktı. Kim bilir, belki de bir gün gelir, Evliya Çelebi gibi ünlü olurlardı.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 5)

“Çevresinde ne görse onu sevindiriyordu. Bu sevincini tüm dostlarıyla paylaşmak istiyordu.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 4)

“Bahar perisi çok mutluydu. Herkesin bu sevinci paylaşmasını istiyordu.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 10)

“Sonra hepsini sevgiyle kucaklayıp konuşmasını sürdürdü. ‘Haklısınız, yaşamda en güzel şey paylaşmak. Güzellikleri el birliği ile çoğaltmak.’” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 16)

“Cengiz sık sık odasına kapanıp ‘güneş kutusu’nun kapağını açıyordu. Elleriyle okşayıp parmağını ısıtıyordu. Azıcık da olsa odasını aydınlatıyordu. Ama içinin de pişmanlıkla dolmasını önleyemiyordu. Yine böyle günlerden birinde ‘Bu mutluluğu başkalarıyla da paylaşmalıyım.’ diye düşündü. Hemen koşup penceresini açtı. İçeri buz gibi bir hava doldu. Kutuyu pervazın kenarına dayayıp kapağını araladı.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 34)

“Onların bahçesinde yetişen kayısının, eriğın, kirazın vişnenin tadına doyum olmazdı. Dut mevsiminde, konu komşu toplanıp temiz çarşafklar sererlerdi bahçenin ortasına. Sonra da dalları sallaya sallaya dökerlerdi dutları. Apayrı bir şenlik olurdu o gün mahallede. Herkes, tabak tabak dutla dönerdi evine.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 69)

11. Gelenek ve Göreneklere Bağlı Olmak

Yazarın pek çok kitabında misafir ağırlama, mezar ziyareti, düğün ve bayramlaşma gibi konularda insanların gelenek ve göreneklerine göre hareket ettikleri görülmüş ve bunlar aracılığıyla çocuğa “gelenek ve göreneklerine bağlı olmak” duyumsatılmıştır:

“Tanrı misafirlerini köyümüzde aç göndermek töremizde yoktur.” (Periler Ülkesinde, s. 23)

“(…) Ancak, töremiz her şeyden önce gelir. Yiğitliğini er meydanında kanıtlamayana kız verilmez bu obada. Töre herkes için geçerlidir.” (Periler Ülkesinde, s. 49-50)

“‘Ne o? Kabir ziyaretine mi gittiniz yoksa?’ (...) ‘Nereden anladınız?’ ‘Mersin dallarından... Töredendir. Öbür dünyaya göçen yakınlarımıza mersin dalları götürürüz.’ Bilgin Dede başını sallayıp onayladı: ‘Gerçekten de Ege ve Akdeniz çevresinde bu eski gelenek hala sürüyor. Uygarlıkların birbirini nasıl etkilediğini görüyorsunuz değil mi?’” (Korsanların Peşinde, s. 44)

“‘Daha önceki yıllarda dostlarının tüm çağrılarına karşın o ‘Törelere göz ardı etmemek gerek. Bayramlarda büyüklerimize gitmeliyiz.’ diyerek evde kalmayı yeğlemişti.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 77)

“‘Öğretmenim, onları kime aldınız?’ ‘Konuk gittiğimiz evdekilere.’ ‘Niye?’ ‘İnsan misafirliğe eli boş gider mi hiç?’” (Korku Tüneli, s. 69)

12. Aile İçi Yardımlaşmak

Yazarın birçok kitabında aile bireylerinin ev işlerinde birlikte çalışabildikleri, ihtiyaç duyduklarında birbirlerine yardım ettikleri görülmektedir:

“Bilgin Dede, göz ucuyla masanın üzerini işaret etti. ‘Hani herkes kendi tabağını masadan kaldırıp bulaşık makinesine koyacaktı?’ İki kardeş, dedenin sözünü bitirmesini beklemeden masanın üzerini bir çırpıda topladılar. Üstelik mutfak tezgâhını bile silip düzenlediler. Artık her yer pırıl pırıl olmuştu.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 33)

“Midemde ziller çalmaya başladı. El birliğiyle şu masayı kuralım da bir

şeyler yiyelim.” (Korsanların Peşinde, s. 7)

“Cengiz, hemen mutfağa girip getirdikleri yiyecek paketlerini açan annesinin yardımına koştu. Babası da bahçede mangalı yakmaya uğraşıyordu. Çiçek, bir içeri bir dışarı gidip geliyor, masayı hazırlamaya çalışıyordu. Sanki bir anda büyümüş, evin küçük hanımı haline gelmişti.” (Güneşe Tirmanan Çocuk, s. 81)

“Asmanın altındaki masa, annesinin özene bezene hazırladığı yiyeceklerle donanmıştı. Teyzesi ağaçları rengârenk süslerle, balonlarla donatıyordu. Öykü’nün payına da mutfaktan bahçeye tabakları, çatalları taşımak düşmüştü.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 3)

“Aslında anneme pasaklı denemez. Her sabah evi derler, toplar... Sanırım arada bir süpürüp siliyor da... Yalnız, toz almakla başı pek hoş değil. Bence çok da haklı. Toz almayı kim sever ki? Neyse zor da olsa o işi de hafta sonlarında el birliğiyle yapıyoruz.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 12)

“Tatil sürecince kentten kente, dağdan dağa, zamandan zamana gezip durmuşlardı. Zorunlu işler dışında, evde en ufak bir temizlik bile yapılmamıştı. Yıldız, öncelikle mutfağı temizlemeye girişti. Bulut camları silerken Bilgin Dede de salonu derleyip topluyordu. Doğrusu ya, neşeli bir iş birliği içindeydiler.” (Uzayda Buluşalım, s. 5)

“Merak etme, küçük bey! O işi anneme bırakmam! Hem daha iyi olur. Bunların tozunu alıp yerleştirirken yeniden yolculuklara çıkmış gibi olurum. Sen şimdi ocağa bir çay koy da dedeme sürpriz yapalım.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 7)

“‘Bulutçuğum, benim elim acıyor. Sen şu çayları dolduruversen... Şey... Kızarmış ekmekleri de unutma sakın...’ Bilgin Dede, Yıldız’a neşeyle göz kırptı. (...) ‘Üzülme hamarat kızım, evi Bulut’la birlikte toplarız. Sen de biraz uzanıp dinlenirsin...’” (Periler Ülkesinde, s. 7)

Kimi zaman da hayvanlar üzerinden aile içi yardımlaşmanın önemi

duyumsatılmıştır:

“Çok geçmeden yuva bitti. Kumrular yumurtanın üzerine nöbetleşe oturmaya başladılar. Hangisi anneydi, hangisi baba anlamıyordu... Doğrusu iş birliklerine diyecek yoktu. Öykü kendi annesiyle babasına benzetti onları.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 17)

“Sonra anne leylek için uzun bir bekleyiş başladı. Baba leylekle dönüşümlü olarak yumurtaların üzerine oturdular. Bir an bile yumurtaların soğumasına izin vermediler.” (Leylek ile Kardan Adam, s.5)

Yalnızca ev işlerinde değil ailenin bütününü ilgilendiren işlerde de aile içi yardımlaşmak öne çıkarılmıştır:

“Sevimli ihtiyarcıkların kendilerinden başka kimseleri yokmuş. Her sabah el ele tutuşur, ormana gider, çalı çırpı toplarlarmış.” (Kibritçi Dede, s. 19)

“Mustafa, günlük ekmeğini çıkararak bir ekmek rahatlığıyla dönüyordu evine. Gerçekten de o küçüçük boyuyla, evinin reisi sayılırdı. Babası birkaç yıl önce süngerde vurgun yemişti. Ayakları tutmuyordu. Ne balığa çıkabiliyordu, ne süngere dalabiliyordu. (...) Mustafa’yla anası el birliğiyle çekip çeviriyorlardı evi. Yaz boyunca çalışıp biriktiriyorlardı kışlık geçimlerini. Anası, sabahın seherinde kalkıp dolmaları hazırlıyordu.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 43-44)

Aile içinde yapılması gereken işler bir kişiye bırakılmamış, diğerleri tarafından da yapılmıştır:

“Nurten Hanım, mutfaktan seslendi: ‘Kahve isteyen var mı?’ İlk yanıt Bilgin Dede’den geldi. ‘Evet, ama şöyle bol köpüklü, okkalı olsun.’ ‘Tamam, babacığım. Hemen pişiriyorum. Ya sen Tuncay?’ ‘İyi olur, belki de az sütlü bir neskafe kafamı toplamama yardım eder.’ Yıldız hemen ayağa fırladı. Bulut’a da eliyle ‘gel’ işareti yaptı. ‘Kahveleri Bulut’la ben yaparız anneciğim, sizin kahveniz nasıl olsun?’ ‘Oh, oh, ne güzel... Meğerse insanın çocuklarının büyümesi ne hoş oluyormuş.’” (Uzayda Buluşalım, s. 17-18)

“Eh, artık sabah kahvesinin zamanı gelmedi mi?’ Yıldız koştu, cezveyi kaptı. Bulut, kahveyle şekeri getirdi. Biri ocağı yaktı, diğeri cezveyi ateşe sürdü. Hızlı bir iş birliği sonucunda, bir fincan köpüklü kahve, dedelerinin önüne kondu.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 54)

“Guguk Gu ile Aksak Saksak” adlı kitapta aile fertlerinin birbirlerine yardım ederken bilgi ve birikimlerini de paylaştığı dile getirilmiştir:

“Öykü ile annesi de kolları sıvadılar. Bu yıl bahçeleri daha da güzel olmalıydı. Öykü annesine kitaplardan okuduğu bilgileri aktardı. Annesi de ona deneyimlerinden örnekler verdi. El ele çalışmanın tadı ana kızı sardı sarmaladı. Çiçeklerin de bu iş birliğinden hoşnut kaldıkları belliydi.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 16)

“Doruk, hemen kolları sıvadı. Çadır kurmakta deneyimli olduğu için babasına yardıma koştu. Çok geçmeden iki küçük çadır yan yana kurulmuştu.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 29)

13. Aileyi Sevmek

Yazarın pek çok kitabında kahramanlar, aile üyelerine sevgilerini söylemekten ve onlara sevgilerini hissettirmekten çekinmemiştir. Yazar, bu yolla aile sevgisini duyumsatmıştır:

“Yıldız sevinçle başını salladı. Bulut sessiz kalmayı yeğledi. Onun somurtması kardeşini üzmişti. Sarılıp yanağından öptü. Onu neşelendirmek için çeşitli şaklabanlıklar yaptı.” (Alev Dilli Canavar, s. 33)

“Nurten Hanım, gülümseyerek babasına sarıldı.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 17)

“Bilgin Dede, Yıldız’a neşeyle sarılıp havaya kaldırdı.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 30)

“Annesi, Toprak’ın gerçekten çok üzüldüğünü anlamıştı. ‘Yanıyorsun yavrurum.’ dedi. ‘Sen bizim için çok değerlisin. Bu yüzden de sana dünyanın en değerli maddesinin adını koyduk.’” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 21)

“(…) Sonra, Cengiz’in kendisine sımsıkı sarılmış olduğunu fark etti. Onu uyandırmamak için dikkatle kıpırdadı. Başını kardeşinin göğsüne yasladı. Kalbi sevinçle doldu. Onun da kendisini çok sevdiğini anlamıştı.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 27)

“Cengiz gülümseyerek kardeşine baktı. Zaman zaman ona kızdığı oluyordu; ama onu çok seviyordu. İçini çekerek pencereye biraz daha yaklaştı.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 64)

“Büyükannesi gülerek torununa sarıldı. ‘Haklısın canım.’ dedi.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 80)

“Irmak’ın içinden babasına sarılıp öpmek geldi. Ne kadar da güzel anlatıyordu. Sonra çantasının içindeki deniz kabuğunu düşündü. O da tıpkı babası gibi güzel sözleri içinde saklıyordu. (...) Araçlarına binmeden, Irmak sarılıp babasını öptü. Adam ‘Nereden çıktı bu gösteri?’ diye ona takılmadan edemedi. Irmak ‘Bu güzel gün için teşekkür ettim yalnızca.’ diye yanıtladı babasını.” (Sihirli Yosunlar, s. 46-47)

“Serkan susunca sevgiyle oğlunun başını okşadı.” (Sihirli Düdük, s. 9)

“Sonra özenle hazırlanmış masayı gördü. Yüzü, geniş bir gülümseme ile aydınlandı. Yıldız’a sarılıp yanağına sevgi dolu bir öpücük kondurdu.” (Periler Ülkesinde, s. 6)

“Kâğıtta, ‘Akıllı kızlarıma, uslu durup söz dinledikleri için teşekkürlerimle.’ yazıyordu. Tuğçe annesinin boynuna sarıldı. Yanaklarından öpüp fisıldadı: ‘Ne olur ben de bir şeyler yazayım...’” (Çokbilmiş ile Alınan, s. 10)

“Ablamın boynuna sarılıp ‘Seni kırdıysam bağışla.’ diye fisıldıyorum. Ablam

da sımsıkı sarılıp yanağıma bir öpücük konduruyor. 'Kırılmak ne demek cadı, bilsen ne özledim bu atışmaları.' diyor." (Bana Derler Küp Cadısı, s. 109)

"Küçük kız, kapıyı açan anneannesine neşeyle sarıldı. Yanağına kocaman bir öpücük kondurdu." (Özlem Ağacı, s. 4)

"Nazlı yerinde duramadı. Koşup kollarını annesinin beline doladı. Annesi de ona sımsıkı sarıldı." (Özlem Ağacı, s. 11)

"Lale, okula giderken düşündü durdu. O çiçekler nasıl olmuş da odasına dolmuştu? Birden gözünün annesinin sevecen yüzü belirdi. Ona bu güzel sürprizi annesinden başka kim yapabilirdi?" (Paytak Ördek Takımı, s. 24)

"Her çocuk gibi o da annesinin göz bebeğiydi. Babası da onu çok severdi. Ailenin sevgili Boncuk'uydu o." (Arkadaş Arayan Kirpi, s. 4)

"Annem de komik doğrusu. Her sabah daha saatim çalmadan odama damlıyor. Önce yanağımdan bir öpücük alıyor. Sonra perdeleri açıyor. 'Güzel kızım haydi kalk artık.' dedikten sonra mutfığa koşuyor." (Cadılık Parayla mı?, s. 15)

"Bir yastık kavgasıdır başlıyor. Birden aramıza tüylü bir yaratık da katılıyor. Gülmeye başlıyoruz. Ablam bana sarılıp burnumdan öpüyor. (...) İçimdeki tüm sıkıntı bir anda kanatlanıp göklere yükseliyor. Hafifliyorum. Ablama sarılıp yanaklarından öpüyorum. Kulağına fısıldıyorum. (...) ablam daha bir sıkı kucaklıyor beni." (Cadılık Parayla mı?, s. 43)

"Bu kez annem girer devreye. Babaannemin çelimsiz omuzlarına sarılıp sımsıkı kucaklar onu. Sanki kaçmasından ürktüğü bir ceylan gibi omzuna dolar kolunu. Başlar konuşmaya." (Cadılık Parayla mı?, s. 54)

"Bilgin Dede, Yıldız'ın içinde tomurcuklanan sanatçı duyarlılığını seviyordu. Onun gördüğü güzelliklerinden etkilenmesi hoşuna gidiyordu. Bulut'la Yıldız'ın ortasına geçti. İkisine de sevgiyle sarıldı." (Şeytan Bunun Neresinde?, s. 58)

"Nurten Hanım ile Tuncay Bey'i getiren uçak yeni inmişti. (...) Yıldız da

Bulut da artık yerlerinde duramıyorlardı. Derken özlemleri sona erdi. Nurten Hanım ile Tuncay Bey, kapıda göründü. Birbirlerine doğru koşup kucaklaştılar. Dört kişi, bir anda tek beden oldu. Bu sevgi tablosu karşısında Bilgin Dede'nin gözleri doldu. Nurten Hanım da o sırada babasını görmüştü. Ona yöneldi, sarılıp öpüştüler.” (Uzayda Buluşalım, s. 8)

“Bilgin Dede, ışığı söndürmek için odaya girdiğinde onu (Yıldız) uyuyakalmış buldu. Anı defteri, yastığının üzerinde açık duruyordu. Son cümleye baktı. İçi sınımsıcak bir sevgiyle doldu. Yıldız, ‘İyi ki dedem bizimle. Kimsenin onun gibi bir dedesi yok.’ diye yazmıştı.” (Gölün Dibiindeki Canavar, s. 61)

14. Arkadaşlığa/Dostluğa Önem Vermek

Yazarın birçok kitabında “arkadaşlığa/dostluğa önem vermek” iletisi okura duyumsatılmıştır:

“Demek sen Toprak’sın ha? Gerçekten adın kadar güzel huylu ve cömertsen seninle çok iyi bir dost olabiliriz.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 23)

“İçi sevinçle doldu. ‘Hoş geldin leylek!’ diye bağırdı. Yıllarca sürececek bir dostlun ilk adımı böylece atılmış oldu. (...) Leylek ailesi her ilkbaharda yuvaya gelmeyi sürdürdü. Küçük çoban büyüdü, yaşlandı, dede oldu. Leylekle dostluklarını herkes duydu, öğrendi.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 47)

“Çocuklar bu taştan arkadaşı pek sevmişlerdi. Hemen aralarına alıp, futbol oynamaya başladılar.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 13)

“Foklar küçük yüzgeçleriyle sağına soluna dokunup onunla arkadaş olmak istediklerini söylediler. Penguenlerin bir kısmı neşe içinde el çırpıp bu yeni dostu selamladılar.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 52)

“Yemyeşil giysilerimi giyerdim. Her bahar dallarını gelin gibi süsleyen erikle dostluğumuz böyle başladı. O benim yeşil giysime imrenirdi, ben onun beyaz

duvağına. (...) Ama erikten ayrılışım çok daha hazin oldu.” (Kibritçi Dede, s. 60)

“Senin ezgilerinde eski dostumun sesini duydum. Biraz sevini duydum. Biraz sevinçten, biraz hüzünden ağlayıp durdum.” (Kibritçi Dede, s. 62)

“İşte benim arkadaşım Cengiz böylesine iyi bir dost... Mumları birlikte üflediğimiz yetmezmiş gibi, en büyük dilimi de bana ikram etti.” (Yalancı Yıldız, s. 34)

“Hele yaramaz çocukların onu sımsıkı bir taş haline getirip sağa sola atmalarına dayanamıyordu. İşte o yüzden rüzgârla arkadaş olmuştu. Bir tehlike hissetti mi hemen dostuna sesleniyordu.” (Kar Dansı, s. 45)

“Çevrede çok az arkadaşı kalmıştı. Bir an eski günler gözünün önüne geldi. (...) Birer ikişer yitirmişti sevdiklerini. şimdi ise bir dost görebilmek için saatlerce böyle beklemesi gerekiyordu.” (Sihirli Yosunlar, s. 3-4)

“Bu arada Cipcop da güzel gözlerini açmıştı. ‘Teşekkür ederim, dostum.’ dedi. ‘Sen olmasaydın şu anda kim bilir nerelerdeydim?’ dedi.” (Sihirli Yosunlar, s. 7)

“Copcop arkadaşını yüreklendirmeye çalıştı. ‘Hiç olur mu öyle şey. Ben seni beslerim, yaralarını suyla yıkarım. Hemencecik iyileşirsin.’ Cipcop’un gözlerinde iki damla yaş belirdi. Kırık yüzgecini zorlukla kaldırıp Copcop’un yüzüne değdirdi. ‘Teşekkür ederim, dostum.’ dedi.” (Sihirli Yosunlar, s. 9)

“Cipcop gözlerini açıp yerinde doğruldu. Sanki eskisinden bile daha sağlıklıydı. İki arkadaş sevinçle sarıldılar. Bir tehlikeyi daha el birliğiyle atlattıkları için birbirlerini kutladılar.” (Sihirli Yosunlar, s. 17)

“Akpak Kuğu, Takatuka’yı güçlü kanatlarının arasına alıp kıyıya taşıdı. Takatuka: ‘Teşekkür ederim, dostum.’ dedi. ‘Sen olmasaydın bir daha hiç uçamayacaktım.’ Sonra hüüzünle içini çekti. ‘Yazık ki arkadaşlığımız yalnızca kıyıda sürecek. Seninle yüzüp eğlenemeyeceğim.’ Akpak Kuğu: ‘Ne önemi var?’ dedi. ‘Gerçek arkadaşlar birbirinden uzakta da olsalar dostlukları devam eder.’” (Leylek

ile Kardan Adam, s.20)

“Dağlardan, ovalardan bir alkıştır yükseldi. Güzeller güzeli ilkbahar mutluymdu. Utangaç gelinciğin yanağına bir öpücük kondurdu. ‘Gördün ya...’ dedi. ‘Adlar pek de önemli değil. Farklı renklerden, desenlerden oluşur güzellikler. Bana kalırsa bundan böyle senin rengin kırmızı kalsın. Tıpkı dostluğumuz gibi rengin de sonsuzluğa uzansın. Her yıl bu günlerde buluşalım bu çayırlarda. Seni gören herkes bilsin ki geleceğim yakında.’” (Leylek ile Kardan Adam, s.40)

“Çocuklar kapının önünde toplanmış beni bekliyorlardı. Etekler çıkmış, sandaletler atılmış, oyuncaklar evde bırakılmıştı. Hiçbir şey olmamış gibi parka koştuk. Sanırım arkadaşlığın en güzel yanı kavgaların, küslüklerin bile çok kısa sürmesi.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 87)

“Çocuklar her sabah ağacın altına gelmişler. Kargacık da ceviz toplayıp onlara atmış. Artık çok mutluymuş. Çünkü onu seven dostları olduğunu biliyormuş.” (Palyaço’nun Pabuçları, s. 24)

“Beni kızdırsalar bile hiçbirine zarar vermem. Zaten arkadaşlar, birbirlerine zarar vermemeli, öyle değil mi?” (Arkadaş Arayan Kirpi, s. 14)

“Böylece minik Boncuk, her gün öğleden sonra uyandı. Karanlık bastırmadan yuvasından çıktı. Ormanda pek çok dost edindi. Hiçbiriyle kavgaya etmedi. Hiçbirinin de canını yakmadı.” (Arkadaş Arayan Kirpi, s. 16)

“Altın kalpli arkadaşşıma sarılıp yanaklarından öpüyorum. Sonra neşeyle ekliyorum. ‘Asma suratını Öykü! Öpücük de parayla değil ya! Hem tarih ödevinde de sana yardım ederim, ödeşiriz. Ne dersin?’” (Cadılık Parayla mı?, s. 64)

“Arkadaş bulmak, çok önemli bir mesele! İnsanın öyle her konuda anlaşabildiği iyi bir arkadaş bulması hiç de kolay değil; hele okulda... Bu nedenle çetedeki çocuklarla olan dostluğumuzu çok önemsiyorum. Ama annem, ‘Arkadaş bulmaktan daha zor olan şey; arkadaşlığı sürdürmektir.’ diyor.” (Cadılık Parayla mı?, s. 73)

“Yıldız çok zor durumda kalmıştı. Çiğdem’i kırmak istemiyordu; ama onunla giderse zaman yolculuklarına katılamayacağını da biliyordu. Tam uygun bir yanıt ararken Hatice ananın sesi duyuldu: ‘Çiğdem’im, can kızım... Nerelerdesin?’” (Altın Post Avcıları, s. 44)

15. Yardımsever Olmak

Yazarın pek çok kitabında yardıma muhtaç insanlara yardım eden öykü kahramanlarına yer verilmiş ve “yardımsever olmak” iletisi okura duyumsatılmıştır:

“Tam o sırada yanlarından sırtında bir demet çalı çırpıyla yaşlı bir kadın geçti. İki büklüm olmuş beli, ağırlığın altında daha da ezilmişti. İkizler hemen yardıma koşular: ‘Nineciğim, bırak da biz taşıyalım.’ Yaşlı kadının kırışıklıklarla dolu yüzünde hafif bir gülümseme belirdi. ‘Sağ olasınız evlatlar.’” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 44-46)

“Güçlerinin son kırıntısını da uzun bahçe yolunu aşarken harcadılar. Küçük köy evinin sofasına girdiklerinde artık bacakları onları çekmez olmuştu. Yere yığıldılar. Beyaz saçlarını allı güllü bir yemeniyle kapamış, tombulca şirin bir kadın koşarak yanlarına geldi. Bir yandan da ‘Koşun kızlar... Zavallıcıklar neredeyse donmuş... Havlu getirin... Sıcak su hazırlayın.’ diye art arda emirler yağdırıyordu.” (Kar Dansı, s. 56)

“Kısa bir süre sonra her biri usta bir dokumacı kesildi. Kendi düşlerini, kendi desenlerini işlediler kilimlere. Sonra dokudukları minik parçaları bir araya getirip kenarlarından birbirine eklediler. Kocaman bir kilim oluşturdular. Adına ‘Sevgi Kilimi’ deyip okulun yıl sonu yemeğinde açık artırmayla sattılar. Sonra ne mi oldu? Sevgi Kilimi’nin parası Dârülâcedeki kimsesizlere ilaç oldu; ama oradakiler için en büyük armağan kilimi dokuyan minik ellerdeki sevgi dolu dokunuşlar oldu.” (Korku Tüneli, s. 76)

“Küçük müçük... Ben onları seviyorum. Hepsinin ayrı bir anısı var. Atılmalarına gönlüm el vermez.’ ‘Kim demiş atacağı mı? Köy çocuklarına yardım derneğine götüreceğim?’” (Cadılık Parayla mı?, s. 26)

“Tuğçeciğim anılarına böylesine bağlı olman çok güzel; ama zaman zaman bazı eşyalarımızdan vazgeçmemiz gerek. Yoksa bu evlerde oturacak yerimiz kalmaz. (...) Hayatım ben paylaşmaktan söz ediyorum. Örneğin şu küçülen giysilerini ve artık oynamadığın oyuncaklarını düşlerinde bile göremeyen çocuklar var.” (Cadılık Parayla mı?, s. 27)

“Gencecik bir kadın kucağında bebesiyle kapının eşiğinde durmuyor mu? ‘Tanrı misafiridir!’ deyip içeri buyur etmiş. Etmiş ya, evde ne ot var, ne ocak... Üstelik bebecik ateşler içinde yanıyormuş. (...) Ne yapsın, ne etsin? Nasıl yatak sersin, aş versin? Bu işin tek yolu var: Sırladığı gibi kıymetli oyuncaklarıyla görkemli sarayını, düşmüş yollara. (...) Bir an önce eve dönmek için tüm oyuncaklarını sattıktan sonra yola koyulmuş. Elleri, kolları yiyecek, giyecek paketleriyle doluymuş.” (Kibritçi Dede, s. 15)

“O sırada genç kadın da kendine gelmişti. Eline tutuşturulan bir tas sıcak çorbayı iştahla kaşıklarken ‘Sağ olun.’ dedi. ‘İyi ki evinize rastladık. Yoksa kim bilir ne olurdu.’” (Kar Dansı, s. 58)

“Mustafa amca tişörtlerden birini eline aldı. Keyifle silkeleyip katlarını açtı. ‘İşte size, takımımızın forması.’ dedi. Renk renk, el kadar fanila parçalarının birbirine eklenmesiyle oluşmuştu tişört. Küçüklerden biri heyecanla bağırdı: ‘Ne kadar güzel, bizim formamızın eşi benzeri yok!’ Mustafa amca keyifle gülümsedi. ‘Zaten ben de öyle istemiştim. Günlerdir artan kumaş parçalarını yan yana getirip bunları diktim. İstedim ki futbol takımımızın bir forması olsun. Beğendiğinize sevindim.’” (Korku Tüneli, s. 26)

“Böylece her gün sırayla birinin arabası kullanılmış oluyordu. Birkaç kez, Mustafa amcayı da araçlarına davet ettiler. Ama yaşlı adam, pek de istekli değildi. Her seferinde bir bahaneyle atlatıveriyordu araç sahiplerini. (...) ‘Sağ ol çocuğum.

Ben kendim giderim. Zahmet etme.’’ (Korku Tüneli, s. 23-24)

Kimi zaman komşularının sıkıntılarının farkında olan ve onlara yardım eden insanlarla “yardımsever olmak” duyumsatılmıştır:

“Cuma’nın annesi Zümra, onlardan çocuğu okula yazdırmak için yardım istemişti. Okuması yazması yoktu. Kocasının da işi başından aşkındı. Bu işe ne zaman vakit ayıracağı belli değildi. Kayıtların başladığını öğrenince aklına hemen Canan Hanım gelmişti. Onlar kente dönmeden Cuma’nın kayıt işlemlerini bitirmek istiyordu. Canan Hanım, yardım ricasını sevinçle kabul etti. Kızlarıyla birlikte okulun yolunu tuttular.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 67)

“Konu komşu böyle demişti ya küçük bir armağan alıp getiren bile olmamıştı; Filiz Hanım hariç. Bir akşam, kapıya çöpleri çıkarırken, cicili biçili kurdelelerle süslediği üç tekerlekli bisikleti de vermişti. Gerçi bisiklet yeni değildi, ama sapasağlamdı. Filiz Hanımın oğluna artık küçük geliyordu. Tam da Yasin’e göreydi.” (Korku Tüneli, s. 26)

Kimi zaman da yardımsever olan hayvanlar, bitkiler ve cansız varlıklar olmuştur:

“Öğle vakti, güneşin kızgın okları gelinciğin tülden elbisesini soldurmasın diye, üzerine toplanıp gölge ediyorlardı. Buğdaylar, rüzgârda siper olup yağmurda şemsiye gibi koruyorlardı bu minik tülden çiçeği.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 44)

“Bu güzel manzarayı gören güneş, bir buluta kendisini örtmesi için rica etti. Biraz daha geç ısınıp, çocuklarla kardan adamın mutluluğunu elinden geldiğince uzatmaya çalıştı.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 54)

“Penguenler ona doğru yüzüp buzu kenara ittiler. Soğuktan hareket edemeyen martıyı kanatlarının arasına alıp kıyıya çıkardılar. Sonra kenarda kalmış küçük bir balığı getirip yanına bıraktılar.” (Yalancı Yıldız, s. 50)

“Cocpop daha fazla bekleyemedi. Hemen suya daldı, birkaç kuyruk darbesiyle suyun dibine kadar ulaştı. Arkadaşı, bitkin bir halde, kumların üzerinde

yatıyordu. Yüzgeçleriyle ona sarıldı. Özenle taşıyarak suyun yüzüne doğru yüzmeye başladı.” (Sihirli Yosunlar, s. 5-6)

“Yol boyunca yeni dostlar edindi. Tarlalarda harman yapan çiftçilerin buğdayını var gücüyle üfledi. Saplar, samanlar birbirinden ayrıldı. Meltem’in içi sevinçle doldu.” (Rüzgâr Prenses, s.21)

“Meltem’in içi sıcacık oldu. Haşarı akrabalarının yaramazlıklarından sonra insanlara yardım ettiği için mutluydu.” (Rüzgâr Prenses, s.22)

“‘Cambaz! Cambaz! Neredesin?’ Ormanın tüm hayvanları ağacın altında toplandı. Hepsi merakla sormaya başladı: ‘Ne oldu geveze?’, ‘Cambaz kim?’, ‘Başın dertte mi?’, ‘Yardım ister misin?’” (Amigo Papağan, s. 6)

Yazarın “Kar Dansı” adlı kitabında çocuklar, yardıma ihtiyaç duyan akranlarına yardım etmiş ve “yardımsever olmak” bu yolla duyumsatılmıştır:

“Gül ile Çiğdem kocaman bir kartopunu yerde yuvarlıyordu. Doğrusu işleri kolay değildi. Onların zorlandığını görünce yanlarına yaklaştı. ‘Beni pek sevmezler ama yine de yardım edeyim.’ deyip dev kartopunun yanına indi. Başıydı, gövdesiydi derken kardan adam çabucak bitiverdi.” (Kar Dansı, s. 28)

“Şebnem, onu mutlu etmenin bir yolu olmalı diye düşündü. Balonları satabilse, o da kartopu oynayanların arasına katılabilirdi. (...) Şebnem’in isteği olmuştu. (...) Hepsinin hoşuna gitmişti bu fikir. Harçlıklarını birleştirip tüm balonları aldılar. Belki de dünyanın ilk baloncu kardan adamı, o hafta boyunca parkın ortasında sevgiyle gülümsedi herkese...” (Kar Dansı, s. 34)

Yazarın “Kuyruğunu Arayan Tavşan” adlı kitabında uçuşu için kendisine yardım eden çocuğun davranışına sevinen bir uğur böceği vardır. Bu sayede yardımsever olmanın önemi duyumsatılmıştır:

“‘Anne bu tembel böcek uçmuyor.’ ‘Bak, kanatları ıslanmış da ondan. Gel onu bahçe duvarına koyalım. Kuruyunca uçar.’ (...) Uç uç böcekcik bu sözlerden bir

şey anlamıyordu. Ama kendisine yardım ettikleri için de seviniyordu.” (Kuyruğunu Arayan Tavşan, s. 18)

16. Cinsiyet Ayrımcılığı Yapmamak

Yazar, birçok kitabında cinsiyet ayrımı yapmanın yanlışlığını duyumsatmıştır:

“Yıldız haklı Bulut. Son günlerde sık sık kadın erkek ayrımıyla ilgili konuşmaların benim de dikkatimi çekti. Hiç hoş değil. Ayrıca çoban ninenin, bu yaşta emeğiyle para kazanmak isteyişini de desteklemek gerek.” (Korsanların Peşinde, s. 17)

“Gözlerinde yanıp sönen garip öfke parıltılarıyla adeta hesap soruyordu: ‘Allah Allah! Bu ne biçim iş? Yenge burada, dede burada... Tulû ablamın ne işi var orada?’ O yaştaki bir çocuktan umulmayacak bir tutuculuk sesine yansımıştı. Genç bir kızın tek başına, anne babasından uzakta, denizin ortasında yol almasını kabullenemiyordu.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 22-23)

“‘Hadi götür beni Tulû ablama!’, ‘O, bu akşam tekneyle mehtap gezisine çıktı. Cuma’nın gözlerinde öfke kıvılcımları çaktı. Ayağını hışımla yere vurdu: ‘Tekne, tekne! Hep tekne! Yenge nerde, dede nerde? Niye bırakırlar Tulû ablamı bir başına teknelerde? (...) ‘Babam hep söyler. Kız kısmı anasının yanında gerek. Bir başına gezmelere gidemez.’” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 49)

“‘Ev koşu pisti mi, ne varmış koşacak, adam gibi yürü!’ İyi de ben küçük bir kızım. Ancak küçük bir kız gibi yürüyebilirim. Zaten bu adam olma lafına da çok takılıyorum. İyi bir iş başarmaya ‘adam olmak’ diyorlar da niye ‘kadın olmak’ demiyorlar hiç aklım ermiyor. Sanki dünyadaki tüm iyi işleri adamlar yapıyormuş gibi!” (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 29)

“Ayakaltında gezmeyin, Mimarbaşı çok kızar. İş aramaya geldiyseniz eğer,

kalfalarla konuşun. Sonra, Yıldız'ı baştan aşağı süzdü. Küçümser bir dudak büküşüyle devam etti. 'Ama eksik eteklere iş yok, haberiniz olsun.' Yıldız'ın yüzü öfkeyle kızardı. Dedesi kolunu hafifçe sıkıp konuşmasını önledi. 'Sağ ol evlat; ama iş aramıyoruz.'” (Uzayda Buluşalım, s. 57-58)

“‘Yıldız kahve pişirmeyi öğrendi. Babamla annem de Amerika’dan dönünce onların kahve özlemini bol bol giderir.’ ‘Yok canım! Sen ne güne duruyorsun Bulut Bey?’ ‘Kahve pişirmek kadın işi... Elbette ki sen pişireceksin.’ ‘Hiç de değil! Kahvehaneleri çalıştıranların hepsi erkek. Üstelik günümüzde kadın işi, erkek işi diye bir ayırım kalmadı sanırım.’” (Altın Post Avcıları, s. 12)

“Sonunda Bilgin Dede merakla çalışma odasından çıktı. ‘Neler oluyor bakalım?’ İkizlerin gülmekten pek söz söyleyecek güçleri kalmamıştı. Sonunda, Yıldız kendisini biraz toparladı ve olayı baştan sona anlattı. Bu kez gülme sırası dedelerine gelmişti. ‘Eh, böylece çivi çakmak için kız ya da erkek olmanın fark etmediğini anlamış oldunuz.’” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 6)

17. Demokratik Olmak

“Cadılık Parayla mı” adlı kitapta aile içindeki kararlar birlikte ve çoğunluğun isteğine göre alınmıştır:

“Aslında annem, ablam, babam ve ağabeyim ağız birliği etmişçesine Bodrum’u önerdiler. Bana da başımı sallamaktan başka seçenek kalmadı tabii. Ne de olsa bizim evde demokrasi var ve her konuda oy çokluğu geçerli. ‘Mademki tatili Bodrum’da geçireceğiz bari arkadaşlarımızın bulunduğu bir yere gitsek.’ diye teklif götürdüm. Hemen kabul edildi. (...) Annem, ‘Eh o zaman bize yer ayırtma görevi de senin.’ dedi.” (Cadılık Parayla mı?, s. 71)

“‘Hazır ol deniz, ben geliyorum!’ diye bağırarak kendimi buz gibi sulara attım. Bizimkilerle birlikte daldım, çıktım, yüzdüm, eğlendim... Demokrasinin nimetlerinden yararlanmak bu olsa gerek. Eğer annemle babam önerimi kabul

etmeseydi şimdi kim bilir hangi sahilde arkadaş bulmaya çalışacaktım.” (Cadılık Parayla mı?, s. 73)

18. Çocuğu Takdir Etmek

Yazar, birçok kitabında çocukların örnek davranışlarını takdir eden büyüklere yer vermiştir. Bu yolla çocuğun doğru davranışlarının takdir edilmesi gerektiği duyumsatılmıştır:

“Leyleğin kırık kanadını kavanozdaki merhemle ovdu. Bir parça bezle de bağladı. O akşam eve dönenlere başından geçenleri anlattı. Ninesi gülümseyerek onu kucakladı. ‘Aferin benim akıllı torunuma.’ dedi. Babası da oğluyla gururlanmıştı ‘Mademki bir hastamız var, onu iyi beslememiz gerek.’ dedi.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 44)

“(Öğretmenler) Derse giriş zili çaldığında, ‘Aferin size.’ dediler. ‘Bugün gerçek birer sporcu gibi davrandınız. Hem oyun çok güzel geçti hem de hiçbirinizin canı yanmadı.’” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 17)

“Çocukların sessizce onu beklemelerinden hoşnut kaldığı belliydi. ‘Bugün bütün aferinlerim sizin.’ diyerek gülümsedi, masasına oturdu. ‘Doğrusu sizleri ne zamandır böylesine uyumlu, sevecen görmemiştim. Demek bir süredir yaptığımız çalışmalar meyvesini vermeye başladı. Ben size güzel düşünen, güzel yazar, güzel yaşar demiyor muydum? İşte kanıtı.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 19)

“Muhtar ayağa kalktı. Çocukların önüne gelip durdu. ‘Bir anlamda kuşların avukatlığını yapıyorsunuz. Aslında, bu duyarlı davranışlarınızla bir ödülü de hak ediyorsunuz.” (Korku Tüneli, s. 47)

“Cahit’in annesi gülümsedi. Sözlerinin altında saklanan özür dileyişi sessizce kabul etti. Komşularını geçirirken hepsiyle tek tek sarılıp öpüştü. Oğluyla gurur duyuyordu. Sonra Cahit’e sarıldı: ‘İyi ki bu işi başlattın yavrucuğum.’ dedi. ‘Hem

mahalleye barış geldi hem de kuşlar açlıktan, susuzluktan kurtuldu. Üstelik çok soğuk havalarda sığınacak bir yuvaları da oldu zavallıcıkların.” (Korku Tüneli, s. 49)

“Annesi, karneyi görünce yüzü pespembe oldu. Cihan’a sevinçle sarıldı. Aferin benim akıllı oğluma, diye fısıldadı. ‘Hep böyle ol. Çalışmanı hiçbir şey aksatmasın. Unutma; annelerin kalbi, çocukları için çarpar. Anneler her şeyi hisseder. Ben yanında olmasam da çok uzaklarda olsam da başarılarını hissederim.’” (Korku Tüneli, s. 55)

“Gerçekten de herkes minik bahçenin çevresinde toplanmıştı. Öykü’yü görür görmez kalabalıktan alkışlar yükseldi. Muhtar elindeki kocaman paketi uzattı. ‘Bu da genç doğa dostumuza armağanımız.’ dedi.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 11)

“‘Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki bazı buluntuların altında Hacılar yazıyordu. Yani o parçalar buradan mı alınmış?’, ‘Aferin sana Bulut! Böylesine dikkatli olman ileride sana çok şey kazandıracak.’” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 58)

Bazı kitaplarda çocuğun dikkati, edindiği bilgileri yorumlayarak sonuca ulaşması ve öğrenmeye olan isteği takdir edilmiştir:

“Bilgin Dede, torununun yanağını okşadı. İki kızlerin bu öğrenme heyecanına bayılıyordu.” (Periler Ülkesinde, s. 20)

“‘Yani 3200 yıl önce, öyle mi?’ Aferin sana Yıldız. Matematiğin de kuvvetli bakıyorum.” (Alev Dilli Canavar, s. 39)

“Özellikle ilkbahar aylarında, dağlardan inen kar sularıyla nehirler coştı mu önüne geleni sürükler. Neyse ki artık barajlar var da deli suları dizginliyoruz. (...) ‘Hem de enerji elde ediyoruz, değil mi dedeciğim?’ ‘Evet, benim akıllı torunum; ama biliyorsun ki enerjiyi yalnızca hidroelektrik santrallerinden üretmiyoruz. Termik ve nükleer santraller de var.’” (Periler Ülkesinde, s. 27-28)

“Bigin Dede, Bulut’un sırtını gururla sıvazladı: ‘Aferin sana! İyi bildin.’”

(Alev Dilli Canavar, s. 7)

“Bilgin Dede, gururla gülümsedi. İkizlerin sezgileri, gözlemleri giderek keskinleşiyordu. Bunda, yaptıkları gezilerin de etkisi olduğunu düşündükçe daha çok seviniyordu. ‘Aferin Yıldız’ıma. Tam da düşündüğün gibi.” (Uzayda Buluşalım, s. 39)

“Bilgin Dede, gülerek başını salladı. Doğrusu ya, torunlarının gözünden bir şey kaçmadığını gördükçe kıvanç duyuyordu.” (Alev Dilli Canavar, s. 31)

“Yıldız, her zamanki aceleciliğiyle söze karıştı. ‘İyi de şu koca taş, Mısır’dan buraya nasıl gelmiş?’ Bilgin Dede, ikizlerin her sorusunu sevinçle karşılıyordu. Onların çevrelerine ilgiyle, bilinçle bakması mutluluk vericiydi. ‘Sana da aferin Yıldız, güzel bir soru!’” (Uzayda Buluşalım, s. 47)

“Hani Silifke’ye gidecektik? Oraya da gideceğiz diye çok sevinmiştim. (...) ‘Yıldız’ın hatırı için Silifke’ye gidiyoruz.’” (Alev Dilli Canavar, s. 33)

“Sen de benim akıllı, güzeller güzeli torunum değil misin?” (Korsanların Peşinde, s. 7)

“‘Aaa! Troya Savaşı’nın çıkmasına neden olan prensesin de adı Paris değil miydi?’ ‘Aferin, iyi anımsadın. Ta kendisi...’” (Korsanların Peşinde, s. 9)

“‘Dedeciğim, tıpkı Efes’teki gibi değil mi? Orada da deniz kilometrelerce ötedeydi; ama kentin en önemli caddesinin adı Liman Caddesi’ydi.’ Bilgin Dede, Yıldız’ı dikkatinden dolayı kutladı. ” (Korsanların Peşinde, s. 27)

Yazarın birçok kitabında çocuğun yaptığı iş ne olursa olsun gösterdiği çaba özellikle ailesi tarafından desteklenmiş ve “çocuğu takdir etmek” iletisi duyumsatılmıştır:

“(…) ‘Hakemlik yapacağım. Arkadaşlar beni sınıf takımının hakemi seçti.’ Annesi oğlunun futbol maçlarına ne denli meraklı olduğunu biliyordu. Gülümseyerek başını salladı: ‘Aferin sana! Doğrusu haklısın, düdüğü olmayan hakem kimselere

sözünü geçiremez.’” (Sihirli Düdük, s. 7)

“Ali o akşam bilgisayarında kitap listesini hazırladı. Öğretmeni, onun bu özenli çalışmasını çok beğendi. Herkese, ‘Bakın, arkadaşınız bilgisayarını ne güzel kullanmış.’ dedi. Evinde bilgisayarı olanlardan böyle çalışmalar bekliyorum.” (Yaygaracı Kurbağalar, s. 18-19)

“Düdüğünü boynundan çıkardığı gibi kendisini sahanın ortasına atıverdi. Herkes şaşkınlıkla onun oyununu izledi. Maç boyunca tam beş gol attı. Öğretmeni yanaklarından öperek kutladı onu: ‘Aferin! Gerçekten de çok güzel oynuyorsun.’ dedi.” (Sihirli Düdük, s. 20)

“Selinciğim, güzel çiçeğim benim. Ne güzel okuyorsun gördün mü? Artık en güzel masalları kendin okuyabilirsin.” (Masal Kutusu, s. 11)

“Birlikte duvardaki panoya yaklaştılar. Annesi resmi çok beğendi. ‘Öğretmenin haber verdi. Resmini çok beğenmiş. Gelip görmek istedim. Kutlarım seni Naz kızım!’ Nazlı’nın yüreği sevinçten titredi. Annesi çok sevindiği zaman ona ‘Naz kızım.’ derdi. Demek resmi beğenmişti.” (Özlem Ağacı, s. 11)

“Annesi oğlunun koca çuval unla döndüğünü görünce bir sevinmiş ki sormayın! ‘Aslan oğlum benim.’ demiş. Ne tasası kalmış ne de utanması.” (Kibritçi Dede, s. 32)

“Annesi hortumuyla onu kucakladı. Sevgiyle fısıldadı: ‘Aferin yavrum. Senin çok akıllı olduğunu zaten biliyordum.’” (Kırmızı Filin Rüyası, s. 16)

19. Cömert Olmak

Yazarın “Leylek ile Kardan Adam” ve “Pelikan Adası” adlı kitaplarında elindekileri başkalarına vermekten çekinmeyen hayvanlar ve insanlar aracılığıyla “cömert olmak” olmak iletisi duyumsatılmıştır:

“Niçin öyle üzgün duruyorsun, Takatuka?’ Takatuka gagasını çamurların arasına soktu. Bir süre arandıktan sonra yakaladığı küçük bir böceği arkadaşına sundu. Akpak Kuğu onun bu cömertliğinden çok hoşnut olmuştu.” (Leylek ile Kardan Adam, s.14)

“Bu para dediğin kâğıt parçaları bizde geçmez. Mademki yabancısın, o tabak sana armağanım olsun. Yıldız, teşekkür ederek renk renk işlemeli tabağı çantasına koydu.” (Periler Ülkesinde, s. 36)

20. Merhametli Olmak

“Canı Sıkılan Deniz Feneri” adlı kitapta merhametli olmak vurgulanmıştır:

“Tam bir olta alıp balık tutmaya karar vermişti ki, ne görsün? Yakalanan balıklar kendisine yalvaran gözlerle bakmıyor mu? Taştan da olsa, yüreciği böyle bir şeye dünyada dayanamazdı. Kaşla göz arasında sahildeki balıkların hepsini yeniden denize attı.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 15)

21. Yararlı Olmak

Yazarın birçok kitabında “yararlı olmak” iletisi duyumsatılmaktadır:

“İyice küçülüp toz gibi olacaksın. Veee... Tıpkı senden önceki arkadaşların gibi senin adın da toprak olacak.’ Karınca anlatmayı sürdürdü. ‘Ondan sonra da yalnızca çocuklar değil, dünyadaki herkes seni çok sevecek. Çünkü tüm canlıların yaşamasına yardımcı olacaksın.’ ‘Ben mi, ben mi yardımcı olacağım?’ diye sevinçle bağırdı taş parçası.” (Sihirli Yosunlar, s. 27-29)

“Küçük taş, bunları öğrenince çok sevindi. İçindeki sıkıntı kayboldu. Yeni

dostlar kazanacağı ve onlara yararlı olacağı için artık çok mutluydu.” (Sihirli Yosunlar, s. 31)

“Sonra daktiloyu okşadı: ‘Sen de öyle üzgün durma. Öğretmenim, yeni buluşların yaşamı zenginleştirdiğini söylüyor. Bu gelişimin bir parçası da sensin. Mutlu olmalısın. ’” (Çokbilmiş ile Alıngan, s. 24)

“Bizim küçük top tek başına kaldı. Günler geçti. Üstü başı tozlandı. Pırıl pırıl rengi soldu. Sokakta çocuklarla oynasa ne güzel olurdu... Can’ın tekmelerini bile özlemişti. Bomboş oturmak çok kötü bir şeydi...” (Topum Kuş Oldu, s. 12)

22. Davranışlarla Örnek Olmak

“Korku Tüneli” ve “Rüzgâr Prenses” adlı kitaplarda davranışlarla örnek olmanın öğüt vermekten daha etkili olduğu duyumsatılmıştır:

“O sabah durakta buluştuklarında, Cahit hemen, bir gece önce yaşadıklarını anlattı. Kuşlara karşı girilen eylem hepsini üzmüştü. Emir öfkeyle: ‘Bir de bizim hayvanları sevmemizi öğütlerler.’ diye söylendi.” (Korku Tüneli, s. 44)

“Gün oldu yağmur bulutlarını kucaklayıp tarlaların üzerine bıraktılar. Çiftçilerin sevinçle çalışmalarını izleyip mutlu oldular. Doğrusu pek eğlenceli bir gezi oluyordu bu. Prens Muson, küçük yeğenine etkili bir rüzgâr olmanın tüm inceliklerini gösteriyordu. Meltem’in daha çok eğlenmesi için çeşitli oyunlar kuruyordu.” (Rüzgâr Prenses, s.15)

23. Başkalarının Eşyalarını İzinsiz Almamak

Yazarın “Sihirli Düdük” adlı kitabında başkalarının eşyalarının izinsiz alınamayacağı okura duyumsatılmıştır:

“Sonra birden aklına gelmiş gibi ekledi: ‘Sanırım babanın dolabında eski bir düdüğ görmüştüm.’ ‘Yaşasın! Hadi anneciğim, hemen arayalım.’ ‘Aramaya gerek yok ki yavrucuğum. Babanın çekmecelerinden birindedir. Ama önce babandan izin almamız gerekir.’” (Sihirli Düdüğ, s. 7)

24. Temizliğe Önem Vermek

Yazarın “Gökten İnen Üç Yıldız” adlı kitabında yeni kıyafetler alamayan; ancak var olanları tertemiz giyen Cuma, okura temiz olmanın maddiyat ile ilgili olmadığını duyumsatmaktadır:

“Gerçekten de Cuma; her gün soluk da olsa, eski de olsa pırıl pırıl şort, tertemiz bir atletle çıkıyordu sokağa. Saten ışıltılar saçan teni sabun kokuyordu. Zaman zaman da babasının ya da dayılarının tıraş kokularından birini sürünüp geliyordu yanlarına. Özenli, bakımlı, gururlu...” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 33)

25. Düşünceli Olmak

“Bana Derler Küp Cadısı” ve “Uzayda Buluşalım” kitaplarında insanlara karşı düşünceli davranmak hissettirilmiştir:

“‘Biz bayram ziyaretlerine gideceğiz, canınız belki çay ister diye size semaver getirdim.’ dedi. ‘İranlı güreşçiler bu gelişlerinde armağan etmişlerdi. Bizim bey, çayı çok sever de...’ diye kendince bir açıklama yaptı. Gerçekten de çok düşünceli bir ev sahibimiz vardı. Demliğe çay koymuş, semaveri de ağzına kadar suyla doldurmuştu.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 38)

“O sırada, Bilgin Dede de yanlarına yaklaşmıştı. Gülümseyerek teşekkür etti. ‘Çok düşüncelisiniz hanımefendi. Zahmet etmişsiniz; ama gerçekten çorba çok iyi gider. İçeri buyurmaz mısınız?’ ‘Teşekkür ederim, girmeyeyim... Belli ki çok

yorgunsunuz. İnşallah bir başka sefere...’’ (Uzayda Buluşalım, s. 7)

26. Geçmişe/Anılara Değer Vermek

Yazar, birçok kitabında geçmişi bilmek gerektiğini ve anıların değerli olduğunu kahramanlar aracılığıyla dile getirmiştir:

“Hep derim ya çocuklar, şu güzel dünyamız neler neler görmüş geçirmiş. Geçmişi öğrenmeden, bugünün kıymetini bilmek olası değil.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 61)

“Babası ona fidanı verirken, ‘Bak bu bahçedeki ağaçları bana da babam armağan etmişti.’ demişti. ‘Hepimiz bir arada büyüdük. Tatlı, acı anılarımı onlarla paylaştım. Zaman zaman en iyi arkadaşım onlar oldu. Senin de bir fidanın var. Ona iyi bakarsan sen de çocuklarına armağan edebilirsin.’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 70-71)

“Ali Efendi, birkaç saniye içinde işini bitirdi. Yıldız’ın elindeki süslü püslü nazarlıkları görünce heyecanlandı. Köyünü, çocukluğunu anımsamıştı. Bir koşu evine gitti. Döndüğünde elinde rengârenk kumaşlarla, boncuklarla süslü, kocaman bir üzerlik tutuyordu. ‘Şunu da al Yıldız kızım. Bizim evde, kimseler değerini bilmiyor. Çocuklar, köy işi deyip küçümsüyorlar. Bunca yıl dolabın her köşesinde sakladım. Anamın yadigârı...’ (...) ‘Bunun değerini ancak sen bilirsin. Benden sonra çöpe atılacağına, sizin evde kalsın, daha iyi.’” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 6-7)

“Mağara Devleri” adlı kitabında yazar, anılara değer vermeyi duyumsatmaktadır:

“Tam kapıdan çıkacaklardı ki Zühre yanlarına geldi. Elinde gazete kâğıdına sarılmış küçük bir paket vardı. Utangaç bir gülümsemeyle Yıldız’a uzattı. ‘Size bir anmalık getirdim. Gördükçe beni anımsarsınız.’ Paketin içinden sıra sıra renkli boncuklarla, nohut taneleriyle ve minik parça kumaşlarla işlenmiş büyük bir duvar

süslemesi çıktı. Yıldız'ın çok hoşuna gitti.” (Mağara Devleri, s. 41-42)

“Bu armağanı kabul edin beybaba. Hasankeyf daha kaç yıl ayakta kalır, bilinmez. Bu örtüyü kullandıkça buraları anarsınız.” (Mağara Devleri, s. 60)

27. Fedakâr Olmak

“Amigo Papağan” adlı kitapta anne serçe yavrusuna yiyecek bulmak için yağmurda ıslanmayı göze almıştır:

“Anne serçe üzüntüyle yavrusuna kanat gerdi. ‘Biraz sabret, yağmur dursun uçarım.’ Bizimki yine cikledi. ‘Çok acıktım... Çok acıktım.’ Anne kalbi bu. Daha fazla dayanamadı, çevrede kısa bir tur attı. Az sonra gagasında birkaç yemle döndü.” (Amigo Papağan, s. 18)

28. Güler Yüzlü Olmak

“Masal Kutusu” adlı kitapta güler yüzlü olmak duyumsatılmıştır:

“Annesi parmaklarının ucuna basarak kapıdan uzaklaştı. Kızına bir sürpriz yapmalıydı. O akşam yemek masasında Neşe’yi bir arkadaş bekliyordu. Bu küçük bir süpürgeydi. Ama nasıl bir süpürge bilerseniz. Mavi boncuk gözleri, sarı yünden saçları vardı. Çiçekli bir etek giymişti. En güzel yanı ise ağzıydı. Çünkü sürekli gülümsüyordu. Aynı gülümseme Neşe’ye de yansıdı. Annesinin boynuna sımsıkı sarıldı. ‘Teşekkür ederim, anneciğim. Çok güzel yapmışsın.’” (Masal Kutusu, s. 24)

29. İş Bölümü Yapmak

Yazarın “Meraklı Martı” adlı kitabında iş bölümü yapmanın önemi fark

ettirilmiştir:

“Uzak ülkelerden birinde yemyeşil bir orman varmış. Dev gibi ağaçlar, dallarıyla gökyüzünü bile kapatırmış. Çiçekler, mis gibi kokar, kuşlar cıvıldaşmış. Tüm hayvanlar dostça yaşarlarmış. Aralarında da güzel bir iş bölümü varmış.” (Meraklı Martı, s. 14)

C. Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler

1. Emeğe Değer Vermek

“Periler Ülkesinde” adlı kitabında bilgiye ulaşmada emek harcamanın önemini dile getiren kitap kahramanı, çocuklara “emeğe değer vermek” iletisini hissettirmektedir:

“Siz de beni bilgisayar sandınız galiba. Bir tuşuma bastınız mı, tüm bildiklerimi sıralamamı bekliyorsunuz. Yağma yok, bilgilenmek için ter dökmek, emek vermek gerek.” (Periler Ülkesinde, s. 31)

Kimi zaman, bir öykü kahramanı ailesine emeğin değerli olduğunu anlatmıştır. Böylece “emeğe değer vermek” okura duyumsatılmıştır:

“Aşk olsun anne! Dedem bunca yıllık emeği, kısacık bir yolculuk için çekmedi herhalde.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 14)

“(…) Ayrıca çoban ninenin, bu yaşta emeğiyle para kazanmak isteğini de desteklemek gerek.” (Korsanların Peşinde, s. 17)

Yazarın “Guguk Gu ile Aksak Saksak” adlı kitabında yarışmaya katılan ve bahçesini güzelleştirmek için büyük emek veren bir anne, belediye başkanı tarafından ödüllendirilecektir. Yazar, bu yolla emeğe verilen değeri

vurgulamaktadır:

“Sonbaharın ilk günleriydi. Her zamanki gibi bahçede oturmuş çaylarını yudumluyorlardı. (...) Üniformalı bir belediye memuru müjdeyi getirdi. Annesinin emekleri boşa gitmemiştir. Bahçeleri ‘Yılın Bahçesi’ ödülünü kazanmıştı. Pek yakında belediye başkanı ödül vermek için evlerine gelecekti.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 7)

2. Ön Yargılı Olmamak

Yazarın birçok kitabında insanlara ön yargılı yaklaşımların duydukları pişmanlık dile getirilmiş ve okura “ön yargılı olmamak” iletisi hissettirilmiştir:

“Babacığım, gerçekten harika bir iş başarmışsınız. Doğrusu ya, Tuncay gibi ben de o makinenin çalışacağına inanmamıştım.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 17)

“Önceleri pek bozulmuşlardı onun bu tavrına; ama sonra ‘Kendini beğenmiş, ne olacak.’ diyerek yanına bile yaklaşmaz olmuşlardı. Ne yazık... Birden arkadaşından özür dilemek için sonsuz bir istek duydu Şebnem.” (Kar Dansı, s. 27)

Yazarın birçok kitabında yeni olay ve durumlara karşı ön yargılı yaklaşımların yaşadıkları yanlış sezdirilmiştir:

“Uzay denilen boşlukta dolaşmaya ilk çıktığı günlerde çok korkmuştu. Sanki ona, her an kendisini bir tehlike bekliyor gibi geliyordu. Kısa bir sürede, yeryüzündeki uzay merkezinden gönderilen sinyallerle hareket etmesini çabucak öğrendi. Doğrusu ya, boşuna korkup telaşlanmıştı.” (Yalancı Yıldız, s. 10)

“Bugün çok önemli şeyler öğrenmişti. Demek ki her şey görüldüğü gibi değildi. Olayların ardındaki gerçeği anlamadan bir konuda karar vermek doğru olmuyordu.” (Kar Dansı, s. 28)

“Bu kadar da olmaz baba! Şurada, rahat rahat iki lokma yemek yiyemeyecek miyiz? Hani, bir daha haber vermeden zaman yolculuğuna çıkmak yoktu?’ Aslında Bilgin Dede de şaşırılmış görünüyordu. ‘Doğrusu ben de çok şaşıtım... Bu işin içinde başka bir şey var.’ (...) Az sonra, durum anlaşıldı. Siparişlerini getiren garson, bir köşede çekim yapan kamerayı gösterdi. ‘Kusura bakmayın, daha önce uyarmayı unuttum. Bir belgesel film için kulenin iç mekân çekimlerini yapıyorlar da... Umarım rahatsız olmamışsınızdır.’” (Uzayda Buluşalım, s. 29-31)

“Kim demiş yok olacaksın diye? Yalnızca ufalanıp inceleceksin. Üstelik herkes seni eskisinden daha çok sevecek.’ Küçük taş bu sözlere inanmamıştı. ‘Hiç sanmam! Çocuklar beni göremezse nasıl severler?’ dedi ağlamaklı bir sesle.” (Sihirli Yosunlar, s. 24-25)

“Yıldız içini çekerek kapıyı kapattı. Nedense arkadaşları, yaşlı biriyle de güzel vakit geçirilebileceğine inanmıyorlardı. Oysa hiçbiri, Bilgin Dede’nin ne denli çağdaş, ne denli kafa dengi olduğunu bilmiyordu.” (Korsanların Peşinde, s. 6)

Ön yargıyla yaklaşılın bazı eserlerin değeri zamanla anlaşılmıştır. Bu yönüyle ön yargılı yaklaşmanın yanlışlığı çocuklara duyumsatılmıştır:

“Aslını ararsan bir zamanlar Evliya Çelebi’nin yazdıklarına da ‘palavra’ diyenler çok olmuş. ‘Eee, sonra nasıl inanmışlar?’ ‘Zaman geçtikçe, bilim ilerledikçe olanaksız sanılanların gerçekleşebileceği ortaya çıkar. Belki 17. yüzyılda ona inanan çok kişi yokmuş; ama ülkeler arasında yolculuklar kolaylaşınca yazdıklarının gerçek olduğunu herkes kabul etmeye başlamış.’” (Periler Ülkesinde, s. 55)

Yazarın “Guguk Gu ile Aksak Saksak” adlı kitabında kuzenine ön yargıyla yaklaşan Doruk, annesi tarafından uyarılmış ve ona bir şans vermesi gerektiği dile getirilmiştir:

“Doruk yüzünü buruşturdu. Doğrusu ya Emre’yle iyi bir tatil geçireceklerini hiç sanmıyordu. (...)Annesi kaşlarını çatıp, başını iki yana salladı. ‘Ön yargılı olma.’ dedi. ‘Her şeyin bir ilki vardır. Ona karşı biraz anlayış göstermeniz yeter. Bakarsın tatil sonunda bir kampçı daha kazanırsınız.’” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 23)

3. Kibirli Olmamak

“Canı Sıkılan Deniz Feneri” kitabında güzelliği ile övünen, kimseyi beğenmeyen bir gelinciğin, buğdaylar sayesinde hayatta kalması anlatılmış ve okura “kibirli olmamak” iletisi duyumsatılmıştır:

“Gelincik, ilk kez, olanları daha iyi anlamıştı. Hayatta kalmasını o sevmediği buğdaylara borçlu olduğunu düşündükçe utancından biraz daha kızarıyordu.” (Canı Sıkılan Deniz Feneri, s. 46)

4. Bencil Olmamak

“Kar Dansı” ve “Korku Tüneli” adlı kitaplarda okura bencil olmamak iletisi duyumsatılmaktadır:

“Aferin sana. Yalnızca kendini düşünmeyecek kadar akıllısın. Hakkın var. Seni gökyüzüne göndermeden önce oradan bir yıldızı da buraya çağıracağım.” (Kar Dansı, s. 47)

“‘Peki, yukarı katlardan bahçeye atılan çöplere ne demeli?’, ‘Öyle ya! Pamuklar, portakal kabukları, sigara paketleri, izmaritler... Her gün tepemizden aşağı yağmur gibi yağıyor. Bahçe çöplüğe dönüyor. O kadar şikâyet ettik, kimse aldırmadı. Annesi, başını iki yana sallayarak mutfağa döndü. ‘Bu işler böyledir çocuklar. ‘Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.’ derler.’ (Korku Tüneli, s. 42)

5. Küçümsememek

Yazarın “Güneşe Tırmanan Çocuk” adlı kitabında insanları

küçümsememek gerektiği sezdirilmiştir:

“Kasabanın kadınları onunla çarşıda pazarda karşılaştıklarında, hâl hatır sorduktan sonra ‘Öğretmen Hanım, odunlar çiçeklendi mi?’ deyip gülüşüyorlardı. (...) Kısacası, meyve ağaçlarıyla dolu bahçeler arasında, Öğretmen Hanım’ın bahçesi hemen fark ediliyordu. Komşu kadınlar ise bahçenin önünden geçerken biraz utanç ama daha çok sevgiyle gülümsüyorlardı artık...” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 55)

6. Empati Kurmak

“Tırmık ile Isırık” ve “Cadılık Parayla mı” adlı kitaplarda “empati kurmak” sezdirilmiştir:

“‘Bakın ne kadar isterseniz veririm. Söyleyin yeter. Beş yüz, hatta bin... O kedi benim için çok önemli. Yaşlı bir adamın yalnızlığını paylaşması sizin için de anlamlı değil mi?’ diye üsteledi. Bu son sözler karşısında Işık Hanım’ın tüm öfkesi uçup gitti. Sıcak bir sesle ‘İnanın satamayız.’ dedi. ‘Çünkü o kedi kızımın. O da şu anda yurt dışında... Her dakika telefon edip Panki’yi sorar. Eğer benim yerimde siz olsaydınız bu durumda Panki’yi başkasına verebilir miydiniz?’” (Tırmık ile Isırık, s. 47)

“Ne kadar saçma konulara kızıp öfkelenerek yaşamı kendime zehir ettiğimi fark ettim. Tabii bir de görme özürlülerin ne denli zor şartlar altında yaşadığını öğrendim.” (Cadılık Parayla mı?, s. 79)

7. Farklı Görüşlere Sahip Olmak

İnsanların aynı konuda farklı düşünebilecekleri vurgulanmaktadır:

“Bıktım sizin bu tüylü canavardan! Her gün her gece paspasımın üzerinden avuç dolusu tüy toplamaya mecbur muyum? (...) Siz kedi seviyorsunuz diye herkesin sevmesi şart mı?” (Tırmık ile Isırık, s. 14)

8. Alçak Gönüllü Olmak

Alçak gönüllü olmak iletisi “Mağara Devleri” adlı kitapta şöyle vurgulanmaktadır:

“‘Sahi ya, köyün bütün çocukları yabancı dil biliyor. Nereden öğrendiniz?’ ‘Kaymakamlık kurs açtı. Derdimizi anlatacak kadar konuşabiliyoruz.’ ‘O kadar da alçak gönüllü olma canım! Keşke ben de senin kadar konuşabilsem. Az önce hepiniz yabancılarla sular seller gibi konuşup duruyordunuz.’” (Mağara Devleri, s. 42)

D. Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik İletiler

1. Kültürel Değerlere/Varlıklara Önem Vermek

“Kaçın Amazonlar Geliyor” ve “Korsanların Peşinde” adlı kitaplarda tarihi eserlerin, kalıntıların ne kadar değerli olduğu ve bunların korunması gerektiği sezdirilmiştir:

“Bu konuda çok ter döküldü yavrucuğum. Bergamalılar başta olmak üzere pek çok aydın girişimde bulundu. Ne yazık ki sonuç alınamadı. Oysaki bu eserler, dünya kültürünün ortak malları. Kendi öz topraklarında olmalı. Kalıntıların diğer parçalarıyla bütünleşmeli. Evet, çok özenle korunmuş, ama kapalı bir müzede, tüm görkemine karşın yapay duruyor.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 21)

“Dünyanın en güzel kitapları Pergoman’da. Burası parşömenin ana vatanı. Mısır’daki kitaplık papirüs rulolarla dolu; ama hiçbiri bizim incecik kuzu derisine yazılmış kitaplarımızla kıyaslanmaz... Cleopatra, hazinesinin tüm mücevherlerini verse bile onları satın alamazdı.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 19-20)

“En güzeli de Artemis Tapınağı, dedi. ‘Dünyanın Yedi Harikası’ndan biri... Böylesi bir güzelliğin Efes’te olması ne kadar gurur verici değil mi?’” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 29)

“Yaşlı adam elindeki bir amforayı Yıldız’a uzatırken açıkladı: ‘Aman, dikkatli tutun. Bunlar çok değerli buluntular... Bunca yılın ardından su yüzüne çıkmışken parçalanıp yok olmasını istemem.’” (Korsanların Peşinde, s. 49)

“Korsanların Peşinde” ve “Gözünü Güneşe Diken Devler” adlı kitaplarda ise tarihi eser kaçakçılığından ve bilinçsizce yapılan kazılardan yakınılmıştır:

“Troya antik kentinin gün yüzüne çıkması elbette ki çok iyi olmuş. Ben, oradan çıkarılan değerli buluntuların kaçırılmasına yazık diyorum zaten. Schiliman ve arkadaşlarının, tüm kalıntıları kendi ülkelerine götürmelerine üzülüyorum. Şu anda birbirinden değerli parçalar, ait oldukları yerde değil; çeşitli ülkelerin müzelerinde sergileniyor. Üstelik, kazıları öylesine bilinçsizce yapmışlar ki... Pek çok değerli parça yok olmuş.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 60)

“Besbelli önemli şeyler bulmaya çalışıyorlar. Onlara sorarsan, tarihi gün yüzüne çıkartıyorlarmış. Taşları, sütunları minicik süpürgelerle temizleyip dururlar. Kırık parçaları onarıp birbirine eklerler. (...) Ama onların bulduğu en ufak taş parçası bile hazine değerinde.” (Korsanların Peşinde, s. 19)

“Üstelik yalnızca tarihi değerleri değil doğamızı da yağmalamışlar.” (Korsanların Peşinde, s. 61)

“Bazı koylarda dalmak yasak. Ayrıca bugün olduğu gibi bazı eski eserler bulunursa müzeye teslim etmek şart. Ne yazık ki yıllarca pek çok değerli buluntu yurt

dışına kaçırılmış.” (Korsanların Peşinde, s. 51)

Kitaplarda ülkemizde bulunan ve tarihi öneme sahip yerler hakkında da bazı bilgilere verilmiştir:

“Söylence bu ya; prens saraya gelince yer yerinden oynamış. Düğün bayram yapılmış. Yaşlı kral da oğlunun yaşama döndüğü bu topraklara onun adını koymuş. Bulut atıldı: ‘Yoksa prensin adı Mardin miymiş?’ ‘Evet delikanlı, iyi bildin. İşte o gün bugündür bu kente Mardin adı verilmiş.’” (Mağara Devleri, s. 49)

“Aslında çok eski bir yerleşim yeri olan yöre hakkında ne yazık ki fazla bir bilgi yokmuş. Adıyla ilgili söylenceler de pek çokmuş. Eski kaynaklara göre bir zamanlar adı Keyfani’ymiş. ‘Kaya’ anlamını taşıyormuş. Daha sonraları ‘demir kale’ anlamına gelen ‘Hesin Kofa’ denmiş. Gerçekten de yekpare taştan yapılmış kalesini ele geçirmek hiç kolay değilmiş. Sonraları bu sözcük dilden dile değişim göstermiş. En son olarak da ‘Hıns Keyfa’ olarak anılmaya başlanmış. (...) Türkçe ses uyumuna göre Hasankeyf olarak değiştirilmiş.” (Mağara Devleri, s. 59)

“Ani, çok geniş bir alana yayılmış. Milattan 3000-5000 yıl önce kurulduğu biliniyor. Pek çok uygarlıklar yaşamış bu alanda. Yaklaşık on beş ulusun izi var... Onun için kiliseler, camiler neredeyse iç içe... Binaların çoğu 8-10. Yüzyıllardan kalma. O zamanlar, İpek Yolu üzerinde olduğu için çok zengin bir kentmiş. İnanır mısınız bilmem, 11. yüzyılda merkezî sıcak su sistemi bile yapılmış.” (Altın Post Avcıları, s. 31-32)

“(…) Oysa İzmir'in kültür ve sanat yaşamımızdaki yeri çok büyük. Çeşme, Foça, Urla, Alaçatı gibi tatil beldeleri de görmeye değer yerler. Dedim ya günlerce kalsak bitiremeyiz.” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 35)

2. Türk Büyükleri Hakkında Bilgi Sahibi Olmak

Yazarın birçok kitabında Türk büyüklerine ve onların yaptıklarına yer

verilerek çocukların Türk büyükleri hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır:

“18 Mart 1915 tarihinde Çanakkale Boğazi’nda düşman donanması çok ağır kayıplar verdiği için o söz doğmuştur. Tüm yokluklara karşın askerimiz büyük bir kahramanlık göstermiştir. O savaşta, Mustafa Kemal de askeri dehasını ortaya koymuştu.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 61)

“‘Fatih’in çok genç yaşta padişah olduğunu biliyorsunuz. Öylesine zeki bir kişi ki henüz yirmi bir yaşındayken İstanbul’u fethetmiş, İstanbul’u alma planlarının ilk adımını da bu hisarı yaptırarak atmış.’ Yıldız, heyecanla atıldı. ‘Evet, biliyoruz. Tarih dersinde okumuştuk. Böylece babasının yaptırdığı Anadolu Hisarı ile bu sahil arasına zincir gererek Bizans’a yardım gelmesini engellemiş.’” (Uzayda Buluşalım, s. 21)

“‘Bu savaşın, Anadolu’ya yerleşmemizle çok yakından ilgisi var. O nedenle, Ertuğrul Gazi’yi yakından tanımanızı istedim.’ Bulut heyecanla atıldı: ‘Ertuğrul Gazi mi dediniz?’ (...) ‘Yani Osman Bey’in babası, öyle mi?’ ‘Aynen öyle. Taze kuvvetlerin yardıma gelişiyle Selçuklular savaştan galip çıktılar. Alâeddin Keykubat da Ertuğrul Gazi’ye, Ankara yakınlarındaki Karacadağ’ı otlak olarak armağan etti. Ardından, çok önemli bir görevle onurlandırdı onu. Söğüt’e ‘uç beyi’ olarak gönderdi.’” (Altın Post Avcıları, s. 54-56)

“Karaman Bey ve ondan sonra gelen beyler bilge kişilermiş. Tarihimizde, başka önemli adımların atılmasını da sağlamışlar. Örneğin, Karamanoğlu Mehmet Bey olmasaydı, belki bugün bile Türkçe konuşamazdık... Türkçeyi devlet dili olarak kabul eden ilk sultan o.” (Şeytan Bunun Neresinde?, s. 53)

“Gerçekten de öyle. Ata’mız olmasaydı bugün ne özgür olabilirdik ne de geldiğimiz bilgi düzeyine ulaşabilirdik.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 31)

“Evet, dedeciğim. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul’u almazdan bir yıl önce, geçişleri kontrol etmek amacıyla karşılıklı iki kale yaptırmış.” (Gözünü Güneşe Diken Devler, s. 41)

“Sedefkâr Mehmet Ağa, yalnızca büyük bir mimar değil, aynı zamanda usta bir sedef sanatçısıymış. Bir yanında tarihin en önemli tapınağı Ayasofya, öte yanda Sinan’ın Süleymaniye’si varken onlardan geri kalmayacak bir cami yapmayı düşünmüş. O nedenle, Sultan Ahmet’te yalnızca mimarlığını değil, ressamlığını da konuşturmuş. Deniz’in yeşiliyle, gökyüzününün mavisini çinilerde buluşturmuş. Yedi yılda ortaya çıkan eser, gerçekten de o güne değin yapılanların en güzeli olmuş.” (Uzayda Buluşalım, s. 49)

“Kurtuluş Savaşı, yalnız bizim değil, dünyada pek çok ülkenin yaşamını etkiledi. İşte o nedenle, 19 Mayıs 1919, unutulmaz bir gün olarak tarihteki yerini aldı. Yıldız’ın gözleri dolmuştu. Büyülenmiş gibi bakışları bir noktaya dalıp gitmişti. Bilgin Dede, onun bu hâline çok şaşırды. (...) ‘Bir an onunla göz göze geldim dedeciğim... Bizim başka bir zaman diliminden geldiğimizi bilir gibi baktı. Sanki bana ‘Bu günü sizlere armağan ediyorum.’ der gibiydi. Ne kadar şanslıyız dede... İyi ki bu Zaman Makinesi’ni icat etmişsiniz. Yoksa onu nasıl görebilirdik? Atatürk’le göz göze geldiğimi arkadaşlara söylesem dünyada inanmazlar bana.’” (Altın Post Avcıları, s. 12)

“Bu, gerçek bir kahramanın, Sütçü İmam’ın anıtı. Kurtuluş Savaşı’nda Maraşlıların ilk isyan sesi. O zamanlar, Fransızlar işgal etmişti bu yöreyi.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 50-51)

“Yoksa siz halk kahramanı ‘Köroğlu’ adını duymadınız mı?” (Alev Dilli Canavar, s. 44)

3. Dili Doğru Kullanmak

“Bana Derler Küp Cadısı” ve “Bugün Ne Cadılık Yaptım” adlı kitaplarda dili doğru kullanmanın önemi hissettirilmiştir:

“‘Yoo... O da nereden çıktı? Ben hiç sizi dalgaya alır mıyım?’ Haydaa...

Şimdi de annemin akli bu sözcüğe takılıyor. 'Sana kaç kez doğru konuş demedim mi? 'dalgaya almak' denmez, 'dalga geçmek' denir.'" (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 16)

"Babam, yemek sırasında tartışmamıza çok kızar, ama yanlış sözcükler duydu mu da dayanamaz. 'Kaç kez söyleyeceğim, masada çok konuşulmaz diye! Hem o sözcük de fitnebücür değil; fitne fücür!'" (Bugün Ne Cadılık Yaptım?, s. 90)

4. Türkçeye Önem Vermek

"Şeytan Bunun Neresinde" ve "Bana Derler Küp Cadısı" adlı kitaplarda Türkçeye önem verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir:

"Karaman Bey ve ondan sonra gelen beyler bilge kişilermiş. Tarihimizde, başka önemli adımların atılmasını da sağlamışlar. Örneğin, Karamanoğlu Mehmet Bey olmasaydı, belki bugün bile Türkçe konuşmazdık. Türkçeyi devlet dili olarak kabul eden ilk sultan o." (Şeytan Bunun Neresinde, s. 53)

"Son günlerde zaten ona bir hâller oldu. Hamburger diyeceğine köfte ekmek, çizburger yerine de peynir-ekmek diyor. Hele fastfood diyenlere öyle bir kızıyor ki sormayın. Bazen bu nedenle üzüldüğü de oluyor doğrusu." (Bana Derler Küp Cadısı, s. 51)

E. Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler

1. Doğaya ve Çevreye Karşı Duyarlı Olmak

Doğaya ve çevreye karşı duyarlılık gösteren kahramanlar aracılığıyla çocukların bu konuda benzer davranışlar sergilemesinin de önü açılmıştır:

“Tam elini çiçeklere uzatacakken son anda vazgeçmiş. Keloğlan ‘Yooo...’ demiş. ‘Koparırsam bu güzel çiçeklere yazık olur.’ Çiçek, ‘Aferin sana Keloğlan.’ demiş. ‘Senin gibi, çiçekleri koparmaya bile kıyamayan bir çocuğun daha fazla üzülmesine gölüm razı değil. Al çuvalını, öğüt buğdayını...’” (Kibritçi Dede, s.32).

“Menekşeler, güller, papatyalar da boyunlarını bükmüşlerdi. Sanki yaşam zevkleri kalmamış gibiydi. Cengiz bir gün gelip de onların da yaşama veda edeceklerinden korkuyordu. Hele babasının ona doğum gününde armağan ettiği minik kiraz fidanına bir şey olacak diye ödü patlıyordu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 70)

“(...) ‘Ama ormanları dilediğimizce kesip yakamayız, değil mi?’ Annesi gülerek sarıldı kızına. Onun bu duyarlılığına bayılıyordu.” (Pelikan Adası, s. 16)

“Hemen babasıyla fidanın çevresine ip gerdiler. Böylece fidan bahçeye giren hayvanlardan korunmuş olacaktı. Tabi bir de oyun oynayan çocuklardan...” (Kırmızı Balonla Mavi Top, s. 19-20)

“Begüm o gecedan sonra sanki birkaç yaş büyüdü. Yine çekirdek yemeyi çok seviyor; ama kabuklarını hiç yere atmıyor.” (Çekirdek Adası, s.30)

“Cengiz de o çabıyla fidanını hayatta tutmaya uğraşıyordu. Ne yazık ki dalları kurumuş, boynu bükülmüştü. Küçücük bir tomurcuk bile açmamıştı henüz. Cengiz yine de yılmadan sulayıp toprağını sulamayı sürdürüyordu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 71)

“Açtığı çukura çekirdeği özenle gömdükten sonra kadına döndü: ‘Bak şimdi... Bu çekirdeği her gün sulayacaksın, tamam mı? Gelecek yıl kocaman bir ağacın olacak. Unutmak yok ha! Tamam mı?’ ‘Tamam Cuma... Merak etme sen.’ Büyük kentlerde hangi çocuk, bir şeftali çekirdeğini toprağa gömmeyi akıl edebilirdi ki? (...) Annesi yıllarca, ağaçlarının meyvelerinden reçeller yapmıştı. Şimdiyse o meyve ağaçlarının yerinde çok katlı apartmanlar yükseliyordu.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 25-26)

“Cengiz ter içinde ‘Hayır, hayır!’ diye bağırdı. ‘Gerçek suçlu biziz. Düşünmeden kullandığımız maddelerle ozan tabakasının delinmesi bizim yüzümüzden. Lütfen bize küsme güneş...’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 76)

“Gördüğün o kaplumbağalar dünyanın göz bebeği. Soyları tükenmek üzere olan nazlı yaratıklar... Yumurtlamak için kumsalımızı seçmeleri çok sevindirici. Güvende olduklarını bilirlerse her yıl buraya gelirler. Bu nedenle yumurtaları korumamız gerek.” (Çiçektop’tan Haber Var, s.34).

“Minik fidanın içi sevinçle doldu. Demek onun değerini bilenler de vardır. Sonra Pembe Bulut’a daha sıkı sarıldı. Belki de gece boyunca onu sarıp sarmalasa, çiçeklerini böylesine güzel açamazdı.” (Pembe Bulut Ağacı, s.32)

“(…) elinde testereyle ağaca yaklaşan bahçıvanın yolunu kesti. Ihlamuru korumak ister gibi gövdesine sarıldı. Konuşmayı sürdürdü: ‘Kesmeyin yazıktır, çiçeğe durmuş dalları. Doğanın armağanı bu çiçekler bize. Bir avuç toplayıp da sunun o yöneticilere. Bir fincan içsinler hele, nasılda ısınır içleri, yumuşak yürekleri...’” (İnatçı Ihlamur, s. 39-40)

“Cengiz de çaresizdi. İçinden bir ses ‘Koş, yavruyu tutup denize at.’ diyordu. Ama kumsalda koştuğu anda daha pek çok yavrunun yok olmasına sebep olacağını da biliyordu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 39)

“Kaplumbağaların yumurtladığı alan yüksek bir çitle çevrilmişti. O bölüme girmek yasaktı. (...) ‘Yavrular için güvenli bir ortam oluşturmak zorundalar. Kumların altında yüzlerce yumurta vardır şimdi. Üzerinde gezince hepsi kırılır. Birkaç gün sonra kumsalın o bölümündeki ışıkları da kapatacaklar. Çünkü yumurtadan çıkan yavrular gördükleri ışıkları deniz sanırlar. O ışıklara koşunca da kumların arasında kavrulup kalırlar. Bu nedenle her yıl binlerce yavru, denizde ulaşmadan yok oluyor.’” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 36-38)

Birçok kitabında doğaya ve canlılara bilgisizlik yüzünden zarar verildiğini seziren yazar, bu sayede çocukların doğaya karşı daha bilinçli olmasına olanak tanımıştır:

“Ne olacak, bilgisizlik yüzünden tüm dostlarım tehlike içinde... Şu sizin komşular, bahçeyi öyle çok suluyorlar ki toprağın içindeki hava odacıklarının hepsi suyla doluyor. Soluk bile alamıyoruz. Bak, Çıtır Hanım da çamurların arasında sıkışıp kalmış.” (Bahar Perisi’nin Gezisi, s.25)

“Ne yazık ki deniz de eskisi kadar temiz değil. Doğayı korumayı hâlâ öğrenemedik. Şu güzelim Akdeniz, her geçen gün daha çok kirleniyor.” (Alev Dilli Canavar, s. 19)

“Bahçelerinizi süslemeyi düşünürken, toprağın altında yaşayanları aklınıza bile getirmiyorsunuz.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 27)

“Gözünüzle yalnızca karıncaları, solucanları, salyangozları, tarla farelerini görebiliyorsunuz. Yazık ki bilinçsiz sulama yüzünden minik canlıların çoğu evlerini terk edip başka bahçelere göçtüler.” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 29)

“‘Evi aldığımızda bahçesinde tek ağaç bile yoktu. Bahçemize sen doğduğunda ilk fidanımızı diktik. Her doğum gününde yanına bir fidan daha ekledik.’ (...) Aslı sevinçle gülümsedi. Keşke herkes aynı şeyi yapsa, diye düşündü. Belki de böylece su baskınlarının da önü kesilirdi. Bu düşüncesini öğretmenine de söylemeye karar verdi. Bütün okul el ele verseler kocaman bir orman bile oluşturabilirdi.” (Pelikan Adası, s. 20)

“Çıtır Hanım ‘Siz insanlar neyi düşünüyorsunuz ki sanki? Toprağın bile ne kadar değerli olduğunun farkında değilsiniz. O da senin, benim gibi canlı. Sevgiye, ilgiye gereksinimi var. Üstelik öylesine de cömert ki... Tüm canlılar için bulunmaz bir besin kaynağı. Düşünsene sebzeler, meyveler olmasa ne yapardınız?’” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 31)

“Su hepsinin ortak yaşam kaynağıydı. Oysa insanoğlu öylesine savurgandı ki yaşam kaynağını korumayı hiç düşünemiyordu. Yer altı suları bile kurumuşturtu artık.” (Dünyanın Gözyaşları, s.21)

“‘Hani insanlar çok akıllıydı baba? Niye ekmişler zavallı buğdayları

otlaklara?’ Babası Tospik’in çok üzüldüğünü görünce, yanına yaklaşıp şakayla bir tos attı. Sonra sorusunu yanıtladı: ‘Bilgisizlikten güzel oğlum benim, bilgisizlikten...’ Tospik düş kırıklığı içinde, yeniden ormana girdi. Sevgili ormanında şarkı söyleyen ağaçlar azalmıştı.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 42)

“Şu kanalın sonunda, dünyanın en güzel kumsalını göreceksiniz. Bizlerden çok kaplumbağalar değerini biliyor o kumsalın. Yıllardır denizler aşır yumurtlamaya geliyorlar buralara. Gel gör ki, yumurtaların çoğu kendini bilmez adamların ayakları altında yok olup gidiyor.” (Korsanların Peşinde, s. 59)

Kentleşmenin neden olduğu sorunları sık sık dile getiren yazar, bunun bir sonucu olarak doğal yaşama duyulan özlemi de hissettirmiştir. Bunu kimi zaman başka gezegenden gelen bir kahraman, kimi zaman da duyarlı bir ebeveyn aracılığıyla okura yansıtmıştır:

“Yavrulardan biri Baykuş Nine’nin sözünü kesti. ‘İyi ama o zamanlar insanlar soba yakmazlar mıydı?’ Baykuş Nine acı acı güldü. ‘Tabi yakarlardı; ancak kentler bu kadar büyük değildi. Evler böylesine yakınımızda ve zehirli duman çikmüyordu sanırım... İleride gördüğümüz kocaman siteler var ya... İşte oralar da eskiden meyve ağaçlarıyla doluydu. Her mevsim istediğimiz yemişi yerdik... Önce birkaç ağaç kesip küçük evler yaptılar, sonra giderek büyüdü mahalleler.” (Kar Dansı, s.41)

“Yol boyunca, giderek kalabalıklaşan kentleri, kasabaları birbirlerine gösterdiler. Kah şaşkınlıkla, kah üzüntüyle eski günleri andılar. Yok olan ormanlara, betonlaşan tarlalara ağıtlar yaktılar.” (Güneşe Tirmanan Çocuk, s. 79)

“Yazık olmuş bu kente de... Tüm büyük kentlerin yazgısını paylaşmış güzelim Bursa da... (...) Eskiden daha da güzeldi. Boşuna mı Yeşil Bursa demişler buraya? Göz alabildiğine bağlık, bahçelikte çevre. Teleferikle dağa çıkarken Yeşil Türbe, zümrüt gibi bir başına yanıp sönerdi güneşin altında. Bir de şu hâle bakın! Güzelim Türbe, beton ormanı arasında kalmış. İyi ki dağdaki ağaçları da kesip ev yapmamışlar!” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 22)

“Babası bir anda tüm yorgunluğunu unuttu. Kızının yanlış kanılara varmasını istemiyordu. Anlatmaya başladı: ‘Annen doğru söylüyor, Aslıcığim. Suçun tümü bizlerde. Doğayı düşüncesizce yaralıyoruz.’ Derelerin üzerini kapatıp evler yapıyoruz. Asfaltlar döküp caddeler açıyoruz. Sonra sular yataklarına dönmeye çalışınca da en büyük zararı yine bizler görüyoruz.” (Pelikan Adası, s. 17)

“(…) Evet, boyum gerçekten de minnacık. Ama aklım başımda. Taşgezegen de bir zamanlar göz alıcı yemyeşil kırlarla, ormanlarla doluydu. Ancak atalarım bunun değerini bilmedi. Uygarlık öylesine ilerlemişti ki atalarım artık yapay gıdalarla beslenir olmuşlardı. Bu yüzden hayvancılığa da tarıma da önem vermediler. Ormanların yerini dev binalar aldı. Önce, her yer çöl oldu. İklim değişti. Sular yok oldu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 60-61)

“‘Her yer gökdelen doldu. Bir karış toprak bile bırakmıyorlar. Hem bize hem dünyamıza zarar verip duruyorlar.’ diyordu. Yağmur dayanamayıp atıldı: ‘İyi de babacığim biraz abartmıyor musun? Evler, binalar dünyamıza nasıl verir?’ Orhan Bey dikiz aynasından kızına baktı. ‘Az bile söylüyorum.’ dedi. ‘Söyle bakalım evler nereye kuruluyor?’ ‘Toprağın üzerine.’ ‘Ya bir santim kalınlığında bir toprak tabakası, ne kadar zamanda oluşuyor bilen var mı? En az 200 yıl gerek o kadarlık toprağın oluşması için. Hatta belki de 1000 yıl... Şimdi niçin bir karış toprağın bile yok olmasına üzüldüğümü anladınız mı?’” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 40-41)

“Hep birlikte son kez kaleden görünen manzaraya baktılar. Bilgin Dede, zaman ayarını yaptı ve bir anda ait oldukları döneme dönüverdiler. Ne yazık ki az önce hayranlıkla izledikleri manzara değişime uğramıştı. Meyve ağaçlarının süslediği geniş ovayı şimdi beton bloklar, kırmızı çatılar ele geçirmişti. Yıldız, üzüntüyle içini çekti: ‘Vah vah! Ne yazık! O güzelim ağaçlara nasıl da kıymışlar.’” (Alev Dilli Canavar, s.18-19)

“Yıldız, çevresine bakıp üzüntüyle başını salladı: ‘Ne yazık ki, şimdi deniz uzaklaşmış, çayır çimen yok olmuş... Her yer gecekondularla dolmuş.’” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 18)

“‘Şu güzelim sahillere, tepelere bakın. Eskiden yemyeşil olan tepeler, kırmızı kiremit ormanlarıyla dolmuş. Bembeyaz köşklerin yerini, alacalı bulacalı apartmanlar almış. Bazı yerlerde, neredeyse hiç yeşillik kalmamış. Oysa eskiden böyle miydi ya?’ ‘Ama o zaman da yalnızca yalılarda oturan birkaç kişi bu güzellikleri görüyordu baba. Yine de haksız sayılmazsın tabi. Dediğiniz gibi daha planlı yerleşim olabilirdi.’ ‘Yanlış anlamışsın Nurtenciğim, teknolojiye, gelişime karşı değilim. (...) Ben gelişmeye değil, doğanın yok edilmesine, plansız yapılaşmaya karşıyım.’” (Uzayda Buluşalım, s. 27-28)

“‘Sanırım buralara ilk kez geliyorsunuz.’ dedi. ‘Yazık, geç kalmışsınız. Daha önceleri gelmeliydiniz. Güzellikler her geçen gün yok oluyor. Her yeri yazlıkçılar doldurdu.’ Sonra eliyle tepeleri, kıyı şeridini gösterip devam etti: ‘Bir zamanlar, göz alabildiğine çamlarla doluydu buralar. Mis kokardı hava... Şimdi ağaçların yerini şu gördüğünüz beton loklar aldı. Kumsallar yazlık sitelerle doldu. Şükür ki gezip görülecek içmelerimiz, kaplıcalarımız bize kaldı.’” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 42-43)

“Her taraf kocaman binalarla doldu. Neredeyse güneşi bile göremeyeceğiz.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 68)

Yazar, kentlerin doğru yöntemlerle güzelleşeceğini de fark ettirmiştir:

“Hele soyu tükendiği sanılan bir kuş ailesi de gelip yuva yapınca, yer yerinden oynadı. Dünyanın dört bir yanından yardımlar yağmaya başladı. Adayı ve adadaki kuşları koruma çabası kente de yansıdı. En başta su kanalları onarıldı. Su baskınlarına karşı tüm önlemler alındı. Açık alanlar yeşile doydular. Çorak tepelerde yepyeni ormanlar oluştu. Körfez bile yapılan çalışmalarla eski maviliğine kavuştu.” (Pelikan Adası, s. 27-28)

“‘Uzaydan çekilen Türkiye haritasını görseydiniz siz de benim gibi kahrolurdunuz. Topraklarımızda, büyük bir çoraklaşma göze çarpıyor. Her yıl çekilen haritalar arasında büyük fark var. Ormanların giderek azaldığı öylesine belirgin ki... Deniz kirliliği de cabası! Profesör, Yıldız’ın sözlerini doğruladı:

'Kızımız çok haklı. Keşke herkes, aynı duyarlılığı gösterse de çalışmalarımız işe yarasa... Biz bu raporları çeşitli bakanlıklara, belediyelere, konuyla ilgili derneklere gönderiyoruz. Onlar da ellerinden geldiğince çalışıyor; ama öncelikle halkın bilinçlenmesi gerek.'" (Gölün Dibindeki Canavar, s. 56)

Çevre hakkında bilinçsizlik de yazarın kitaplarında sıkça yer almıştır. İnsanların bu konuda bilinçsiz davranmasının çoğu zaman bilgisizlikten kaynaklandığı ifade edilmiştir:

"'Bunların suçlusu hep insanlar, öyle mi?' Baykuş Nine, 'Evet.' diyerek başını salladı. 'Ama onlar da bu işi isteyerek yapmadılar. Eğlenmek için yaktıkları ateşi söndürmeyi unutacaklarını bilemezlerdi tabii. Hele ormana saçtıkları gazoz şişelerinin yangına neden olacağı akıllarının köşesinden bile geçmezdi. Sonra kentler öylesine kalabalıktı ki kendilerine sığınmak için evler yapmak zorundaydılar...'" (Kar Dansı, s.42).

"'Kelebekler Vadisi'nde binlerce yıldır yaşıyoruz. Eskiden burada yalnızca kuş sesleri duyulurdu. Derenin şırıltısı, rüzgârın uğultusuna karışırdı. Rüzgârların ağaçlara anlattığı masallarla uyurduk. Bu sesler, Kelebek Vadisi'nin şarkısıydı. Oysa şimdi her uçak geçişinde ağaçlardan havaya savruluyoruz. Her gün pek çok doğa tutkunu vadiyi gezip çöplerini sağa sola bırakıyor. (...) Sırf bu yüzden pek çok arkadaşımız başka ülkelere göç etti.'" (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 18)

"'Dev kaplumbağanın büyük bir acı içinde olduğu hemen anlaşılıyordu. Her yumurta bırakışında gözünden yaşlar süzülüğünü gören Cengiz'in kalbi üzüntüyle sızladı. 'Yavrularının başına gelecekleri biliyor herhalde.' diye düşündü. Aradan saatler mi geçti, yoksa dakikalar mı fark etmedi. Birden, kaplumbağanın bitkin bir hâlde denize doğru ilerlediğini gördü. Peşinden koşmak istedi. Tam bir iki adım atmıştı ki durdu. Aklına bir dergide okuduğu yazı gelmişti. Kumsal, milyonlarca yumurtayla doluydu. Eğer üstünde yürürse hepsinin kırılmasına neden olabilirdi.'" (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 38)

"'Lacivertin her tonunun oynadığı sulara rüzgâr sörfleri, renk renk

kelebekler gibi uçuşuyordu. Çam ağaçlarıyla süslenmiş bir koyun ardından, oldukça çorak tepelerin gözükmesi Yıldız'ı çok üzdü. Bilgin Dede: 'Sıcaktan ve daha da önemlisi umursamazlıktan.' diye açıkladı. 'Bu yörede o kadar sık orman yangını çıkıyor ki sonunda güzelim çamlar yerini çorak tepelere bırakıyor.'" (Korsanların Peşinde, s. 33)

"Yanıldıklarını çok geç anladılar. Gerçek bambaşkaydı. Toprağını satıp, bu çetin yaşamdan kaçmaya hevesli pek çok köylü vardı. Köyü çevreleyen tepeler, yıldan yıla evlerle doldu. Doğanın el değiştirmesini, acıyla izlediler. Köyün küçük iskelesinin genişlemesini, balıkçı barınağının giderek kalabalıklaşmasını, değer bilmez kentlilerin, köyü taş taş, ağaç ağaç ele geçirdiklerini gördükçe canları yanyordu. Yine de yaz gelince kalpleri özlemle çarpmaya başlıyordu." (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 20)

Ağaç dikmenin çocuklarda uyandırdığı sevinç ön plana çıkartılarak çocuklar, fidan dikmeye ve onları korumaya özendirilmiştir. Aynı zamanda toprağın tüm canlılar için önemi ve değeri de vurgulanmıştır:

"Tüm okul günlerce uğraşıp dikmişlerdi o fidanları. Çabalarının sonucunu görmek mutlu ediyordu onu. Kim bilir kaç yıl sonra koca ormanları çevresindekilere gösterip, 'Buralar eskiden çorak tepelerdi. Üstünde küçücük bir ot bile görünmezdi. Bir avuç çocuk önder olduk, tepeleri fidanlarla doldurduk.' diyeceğini düşündükçe içi sevinçle titriyordu." (Pelikan Adası, s. 28)

"İçindeki binlerce canlıyı besleyen kim? Bitkilerin gelişip büyümesini, yer altı sularının yararlı maddelerle donanıp katmanlarından süzülmesini sağlayan kim? Toprağın da duyguları var. Ona kötü davranan toplumlar sonunda çok pişman oluyorlar; ama iş işten geçiyor." (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 60-61)

Çevre duyarlılığı hakkında yazarın önemle üzerinde durduğu konulardan biri de ağaçların yok edilmesi ve bunun yol açtığı sorunlardır. Bunun yanında otlakların yok edilmesini dile getirmiştir. Bu sorunları özellikle "Çiçektop'tan Haber Var" ve "Pelikan Adası" adlı kitaplarında dile getirmiştir:

“Ormanlardaki binlerce ağacın kökü, toprağın altında kocaman bir balık ağı gibi yayılır. Toprağı tutar. Yağan yağmur, bu kökler tarafından emilir. Sonra ağır ağır yer altı sularına doğru süzülür. Böylece hem su kaynaklarımız zenginleşir, hem de ağaçlar ve bitkiler beslenir. Toprağın içindeki görünmez canlılar da yaşamlarını sürdürürlerdi. Oysa biz ne yaptık? Yıllarca ağaçları acımadan kestik. Yerine evler yaptık. Tarlalar açtık. Yetmezmiş gibi tarlaları da yazlıkçılara sattık.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 45)

“Her şeyi bilinçli yapmak gerek, güzel oğlum benim. İşe toprağı tanımakla başlamak gerek. Birkaç santim kalınlıkta toprağın oluşması bile yüzlerce yılda oluyor. Toprağınızı dinlendirin, uygun tarım yapın, dedim; dinlemediler. Ürün azalınca da güzelim otlakları tarlaya çevirdiler, ekip biçtiler. O da yetmedi, yeni tarlalar için ağaçları kestiler. Eee... Sonunda erozyon dediğimiz toprak aşınması geldi çattı. Umarım, bu felaket herkese bir ders olur.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 46-47)

“Biz küçükken dağlar, taşlar böylesine evlerle dolu değildi. Her yer ağaçlarla kaplıydı. (...) Daha da çok yağardı (yağmur); ama dedim ya o zaman bu tepelerde ulu ağaçlarla dolu büyük bir orman vardı. Toprak suyu emerdi. Ağaçlar kökleriyle toprağı kucaklar, yağmur sularının sele dönüşmesine izin vermezlerdi.” (Pelikan Adası, s. 3)

“Dede, torununa çevreyi gösterip ‘Olacağı buydu.’ dedi. Çocuk titreyerek ihtiyara sokuldu: ‘Niye dedeciğim?’ ‘Yıllarca herkese söyledim. Beni dinlemediler. Yeni tarlalar açmak için ağaçları kesip durdular. İşte sonunda ne orman kaldı ne tarlalar ne de köy...” (Çiçektop’tan Haber Var, s.45)

“Dağlara doğru tırmanan şu evleri görmüyor musun? Sanki ormanı kemiren aç kurtlar gibi. Sonuç ortada. Azıcık yağmur yağmaya görsün her yeri sel kaplıyor. Üstelik en verimli topraklar da çamura dönüşüp yok oluyor.” (Çiçektop’tan Haber Var, s.46)

“Önce ağaçlar azaldı. Çiçekler boyunlarını büktü. Renkleri soldu. Tek tek yok

oldu. Sonra da kuşlar, sincaplar kayboldu. Tospik, bunları gördükçe şaşırıyor, içini hüüzün bürüyordu. Bir gün babasına sordu: ‘Bu ağaçlara, çiçeklere neler oluyor?’ (...) ‘Şu evleri görüyorsun, değil mi?’ ‘Evet...’ ‘Eskiden de görüyor muydun?’ (...) Babası ağır ağır başını salladı. Sonra, ormanın yakınına kadar sokulmuş ekinleri gösterdi: ‘Doğru, ağaçlar daha sıkı. Ama ormanın hemen yanında yapılmış evler de yoktu. Üstelik o zamanlar tarlalar da aşağı düzlükteydi.’” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 40-41)

“Tospik, ağır ağır tarlaya doğru yürümeye başladı. Babası da onu izledi. Az sona rüzgârla dans eden sapsarı başakların yanına varmışlardı. (...) ‘Niçin mutlu değiller?’ ‘Çünkü yanlış yere ekilmişler, beslenemiyorlar. (...) Koyunlar, kuzular otlamalı oralarda. Oysa köylüler ekin ekmiş dört bir yanına.’” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 41-42)

“Aslı çok uzaklarda kalan bir düş dünyasına kanatlanmış gibiydi. Kendisinin hiç görmediği güzelliklerden söz ediyordu annesi. Merakla sordu: ‘Peki ormanlara ne oldu, o dereler nerelere kayboldu?’ Annesi içini çekti. Eski günleri anımsamak onu üzmüş gibiydi. ‘Ağaçların birer birer kesildiğini önceleri hiçbirimiz anlayamadık. Kentimiz geliştikçe, uzak illerden, köylerden pek çok kişi geldi, yerleşti... Ancak yeni gelenler ağaçlara hiç özen göstermedi. Tam tersine, kendilerine ev yapmak için birer ikişer devirdiler asırlık çamları, köknarları...’” (Pelikan Adası, s.14-15)

“Tüm canlılar sanki onun çocuğuydu. Yesinler içsinler, çoğalsınlar, paylaşsınlar yetiyordu ona. Bir gün beklenmedik bir acıyla sarsıldı. İnsanlar çoğaldıkça canını acıtıyorlardı. Kendilerinden başkasını düşünmüyorlardı. Önce dağlarını süsleyen ağaçlara göz diktiler. Isınmak için kesmeye başladılar. Ardından ev yapmak, tarla açmak için yok ettiler bir bir. Toprakların ağaç köklerine tutunduğunu bilmiyorlardı belki de. Bulutların onların davetiyle yağmur bıraktığından da haberleri yoktu. İnsanoğlu acı çekerek öğrendi tüm bunları. Topraklar her yağmurda akıp dereleri doldurdu. Dereler taştı, evleri ve tarlaları önüne kattı. Nice insan, nice hayvan yok oldu öfkeli suların kucığında.” (Dünyanın

Gözyaşları, s.23)

Yazar, birçok kitabında çevre kirliliğini dile getirmekle birlikte bu durumun doğaya ve canlılara zarar verdiğini de duyumsatmıştır:

“Görüyorsunuz, dereler nasıl da renk değiştirdi. Boyalar, atıklar içlerini yaktı. Mikroplar tüm canlıların yerini aldı. Yer altına sızarak gözle görünmez canlıları bile kaçırdı. Dünyamızı çok kirlettik. Artık ne bize ne diğer canlılara yaşama alanı kalmadı.” (Dünyanın Gözyaşları, s.24)

“‘Artık buraların tadı kaçtı. Deniz o denli kirli ki giremez olduk. Balıklar bile uzaklaştı. O nedenle evi satmaya karar verdik.’ dedi.” (Okula Giden Sandal, s.5)

“Ceren ile Eren bir koşu kıyıya indiler. Bebekliklerinden beri koşup oynadıkları kumlarda geçmiş günlerin izlerini arar gibi bir süre dolaştılar. Eskiden sınımsız ışıldılar saçan kumsal gerçekten de çöp öbekleriyle doluydu.” (Okula Giden Sandal, s.12)

“Her su başında yeni kentler kuruldu. Dere kenarları mahallelerle doldu.” (Dünyanın Gözyaşları, s.22)

“‘Evet, bana karşı saygılısın; ama çevreni hiç düşünmüyorsun. Arkadaşların da öyle... Her gün camdan sizi izliyorum. Sürekli çekirdek yiyorsunuz. Üstelik kabukları da yere atıyorsunuz. Hele şu gazoz kutularına ne demeli? Çöp bidonları burnunuzun dibinde. Yerinizden kalkmaya üşeniyorsunuz. Sizin gibi okuyan, kafası çalışan çocuklara yakıştıramıyorum doğrusu.’” (Çekirdek Adası, s.7-8)

“Yaşamın ve yaşam hakkının yalnızca iki ayaklı, düşünen, hisseden, hissettiklerini rahatça dile getirebilen biz canlılara ait olduğunu kabul etmiyorum. Bu nedenle sigaralarını sürekli saksılarda söndürüp izmaritlerini oraya buraya atan komşularımızın da ayrıca uyarılması gerektiği kanısındayım. Ya balkonlardan boşaltılan kül tablalarına ne demeli? Saksıların ve bahçenin çöp kutusu olmadığını artık öğrenilmesi gerekmez mi?” (Tırmuk ile Isırık, s. 23)

Özellikle “Korku Tüneli” adlı kitapta çevre kirliliğine karşı mücadele

eden kahramanlara yer verilmiştir. Bu yolla çevre kirliliğine karşı duyarlı olmak gerektiği hissettirilmiştir:

“Önce kendi balkonları, derken kapı önü, ardından çiçekliklerin araları... Bir anda, her yanı süpürdü, suladı. Bu kadarla kalsa iyi; hemen sıra kumsala geldi. Eşi akşam yemeği için patlıcan kızartırken o, kumsalda öbek öbek birikmiş kâğıtları, meşrubat kutularını elindeki poşete doldurmaya başladı. Bir poşet bir poşet daha... Ak saçlı adam hiç bıkkınlık göstermeden kampın çöp bidonlarıyla, kumsal arasında birkaç kez gidip gelmek zorunda kaldı.” (Korku Tüneli, s. 21)

“Arada maçı izlerken ay çekirdeği çıtlatan kızlara kaşlarını çatıyordu. ‘Oldu mu yavrum? Yerleri çekirdek kabuklarıyla haliya çevirdiniz. Şunları bir poşete toplasanız ya!’” (Korku Tüneli, s. 22)

“Motelde kalanlar Mustafa amcaya çabucak ısındılar. Öyle ki hafta sonlarında yaşlı adamın ‘Mintika temizliği!’ komutuyla yataklarından fırlayıp ellerinde süpürgelerle faraşlarla işe koyuluyorlardı. Hanımlar sabah kahvaltısını hazırlayana dek tüm balkonlar yıkanmış oluyordu. Çiçekler sulanıyor, kumsal tirmiklarla temizleniyordu.” (Korku Tüneli, s. 22)

“Annem, hemen başlıyor söylenmeye: ‘Canım, bu kadar da olmaz ki! Bunları belediyeye şikâyet etmeli.’ (...) ‘Gündüzleri yapmasalar bile geceleri el ayak çekildikten sonra pis su tanklarını boşaltıveriyorlar güzelim Boğaz’a.’” (Korku Tüneli, s. 31)

“‘Kuşların onlara ne zararı varmış?’, ‘Balkonlarına konup pisletiyorlarmış. Çevre kirliliğine neden oluyorlarmış.’ Bu son söz Cahit’i öfkелendirdi. ‘Vay canına! Demek kuşlar çevreyi kirletiyormuş ha? Peki, yukarı katlardan bahçeye atılan çöplere ne demeli?’, ‘Öyle ya! Pamuklar, portakal kabukları, sigara paketleri, izmaritler... Her gün tepemizden aşağı yağmur gibi yağıyor. Bahçe çöplüğe dönüyor. O kadar şikâyet ettik, kimse aldırmadı.’” (Korku Tüneli, s. 42)

Çevre duyarlılığı konusunda yaptığımız yanlışları sıkça dile getiren yazar, bununla kalmayıp bundan sonra neler yapabileceğimizi, yaptığımız

yanlışlardan nasıl dönebileceğimizi ipuçlarıyla vermiştir. Bu yönüyle geleceğın büyükleri olan çocuklara yapmaları gerekenleri duyumsatmıştır:

“Tüm bunları düşünürken neşeyle koşuşan çocuklar gördü. Elllerinde kazmalar, kürekler vardı. Başlarındaki öğretmen minik fidanlarla dolu bir arabayı itiyordu. Dünyanın içi heyecanla titredi. İşte beklediğı an gelmişti. Çocuklar şarkılar söyleyerek vurdular kazmaları toprağı. Çorak tepede bir neşe, bir neşe... Kıpır kıpır oldu toprağın gönlü. Kırışık yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi. Kollarını açıp minik fidanları bağına bastı.” (Dünyanın Gözyaşları, s.28-29)

“Ağaçlar gökyüzüne açtı kollarını, bulutları kucakladı. Çok geçmeden yağmur damlaları yer altındaki kardeşleriyle buluştu. Dünyanın beklediğı de buydu. İnsanoğlu akıllıdır. Yanlışını görüp düzeltmeyi bilir, diye düşündü. Ümitleri tazelendi. Artık geleceğinden korkmuyordu. Mutluluktan gözleri doldu...” (Dünyanın Gözyaşları, s.30)

2. Hayvanları Korumak

Yazarın kitaplarında, insanların hayvanlara verdiğı zararın onları yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bıraktığı belirtilmiştir. Kitap kahramanından onlara yardım etmesi istenmiş ve “hayvanları korumak” duyumsatılmıştır:

“Acımasız balıkçılar, tek tek avladılar bizleri. Tek tek pusuya düşürdüler hepimizi. Şimdi yalnızca adımız kaldı bu beldede... Sayımız ise giderek azalıyor. Hangi mağarada saklanacağımızı bilemiyoruz. Bize yaklaşan dost mu düşman mı çözemiyoruz. Oysa bize bir dost eli gerek. Senin gibi doğayı, dünyayı sevenler gerek. Çılgığımızı duyurmak için bize yardım et!” (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 36)

“Kocaman kara kuşlar, kaya oyuklarındaki yuvalarının kapısında durmuş, uzaklara dalmışlardı. Gerçekten de konuklarını bekler gibiydiler. Kel kafaları, sivri gagalarıyla üzgün bir görünümleri vardı. Yıldız şaşkınlıkla mırıldandı: ‘Sanki soylarının giderek tükendiğinin farkındalar.’ Görevlilerden biri onu işitmişti. ‘İnanın

farkındalar. Onları korumaya aldık, üresinler diye az mücadele vermedik; ama her göç mevsiminde sayıları biraz daha azalıyor. İçlerinden birinin avlanması bir ailenin yok olması anlamını taşıyor; çünkü bu kuşlar tek eşli. Eşleri öldüğü zaman bir daha yuva kuramıyorlar.” (Mağara Devleri, s. 35)

“Sincaplar (...) çok geçmeden kaçma çareleri aramaya başladılar. Kafesin telleri arasından geçmeye çalıştılar... Boşuna! Kapısını açmayı denediler... Olanaksız! Ormandan kaçtıklarına çoktan pişman olmuşlardı. Üzüntüyle bir köşede büzülüp kaldılar. Çiftçinin karısı, onların bu hâline çok üzüldü. Akşam herkes yattıktan sonra kafesi camın önüne çıkardı. Kapısını açtığı gibi ikisini de özgürlüğe kavuşturdu. ‘Haydi bakalım, ormana ufaklıklar...’ dedi. ‘Dikkat edin de bir daha yakalanmayın. Yuvanızdan da sakın fazla uzaklaşmayın.’” (Pıtırıcık’la Çıtırıcık, s. 14-16)

Yazarın pek çok kitabında hayvanları koruyan kahramanlar öne çıkmıştır. Kimi zaman da aileleriyle birlikte onların yardımına koşan kahramanlarla hayvanlara karşı duyarlı olmanın ve zor durumda kaldıklarında onlara yardım etmenin önemi vurgulanmıştır:

“Şebnem, elini uzatıp usulca kuşun minik ayaklarını ovuşturmaya başladı. Kuş beklemediği bu sıcaklığın benliğine ayıldığını duyumsadı. Kendini biraz daha güçlü hissederek kanatlarını çırptı. Tam o sırada iki küçük kızın karların üzerine ıslak ekmek parçaları attığını fark etti. Hemen iki kanat çırpışıyla yanlarına kondu. Ölümden kurtulmuştu.” (Kar Dansı, s. 38)

“Naz, olanlara bir anlam veremiyordu. İki su kaplumbağası için böylesine koşuşturma nedendi, bilemiyordu. Doğrusu ya, kaplumbağalara bir zarar geleceğinden de korkmaya başlamıştı. (...) ‘Güvende olduklarını bilirlerse her yıl buraya gelirler. Bu nedenle yumurtaları korumamız gerek.’” (Çiçektop’tan Haber Var, s.34)

“Kuş, (Öykü’nün) babasının avucuna ancak sığmıştı. Sanki yuvasındaymış gibi rahatça yerleşti. Babası yavruyu okşarken bir yandan da bacaklarını,

kanatlarını yokluyordu. Çok geçmeden durum anlaşıldı. Gerçekten de küçük saksakanın kanadı kırıkta. Babası 'Onu içeri götürelim.' dedi. 'Kalabalıktan ürkebilir. Ortalarda kalıp da bir kediye yem olmasın zavallı.'" (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 10)

"'Ağları kurtardık sayılır. Şimdi sıra o yaramaz yunusu avlamakta.' diyerek teknesine doğru yürüdü. Diğer balıkçılar da arkasından koştular. Az sonra limandaki tüm balıkçı tekneleri denize açılmıştı. (...) Mete çok üzülmüştü. Kumlara kapanıp ağlamaya başladı. Derken birden onun sesini duydu. 'Cikl! Cicicik cikkk!' Sanki 'Üzülme, bana bir şey olmaz.' der gibiydi. Mete heyecanla bağırmaya başladı. 'Kaç yunusum kaç! Seni avlamak istiyorlar...'" (Şarkıcı Yunus, s. 14)

"Minik bir ördek yavrusu ise sıranın hep en gerisinde kalıyordu. Çünkü bir ayağı sakattı. Diğerleri kadar hızlı yürüyemiyordu. Yerde bir yiyecek görünce de hemen koşup kapamıyordu. Cem, ona çok acıdı. Babasına gösterip 'Babacığım, ne olur şu minik ördeği eve götürelim.' diye yalvardı." (Paytak Ördek Takımı, s. 7-8)

"Acaba leyleği nasıl iyileştirebilirdi? İlaç dolabındakilerin hiçbirini tanımıyordu. Uzun uzun düşündü, sonunda ninesinin her yaz toplayıp kuruttuğu bitkiler aklına geldi.(...) Leyleğin kanadını kavanozdaki merhemle ovdu." (Bahar Perisinin Gezisi, s. 41-43)

"Gerçekten de karların arasında bir leylek yatıyordu. Soğuktan kendinden geçmişti. Çoban, kuşu özenle kucakladı. Hemen çiftliğe götürdü. Samanlıkta bir yer açtı, yatırdı. Yarı donmuş bedeni, samanlarla uzun uzun ovdu." (Bahar Perisinin Gezisi, s. 38-39)

"Öykü, 'Aman benim aksak saksak kuşum.' diyerek getirdiği yemleri önüne koydu. Biraz da su içince yavru saksakanın neşesi yerine geldi." (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 12)

"Apartmanın kapısından çıkarken çimenlerin üzerinde uçuşan güvercinleri gördüler. Komşuları Aynur teyze, her zamanki gibi kuş evine yem koyuyordu." (Uzayda Buluşalım, s. 51)

“Kedilere köpeklere yaz kış demeden mama yapıp taşıyan Tomris Hanım, bir sokak ötede yeni doğuran anne kedinin trafik kazasında öldüğünü görünce bu çareyi bulmuştu. Anasız kalan yavruları Saçalak’ın koynuna koyarken bir an bile acaba kabul eder mi diye düşünmemişti.” (Tırmık ile Isırık, s. 58)

“Küçük bir kız camın içine ekmek kırıntıları koymuştu. Cık Cık Serçe, gagasını kırıntılarla doldurdu. Uçup bacanın yanına götürdü. Böylece birkaç gidiş gelişten sonra epeyce yiyecek biriktirdi.” (Amigo Papağan, s. 23)

“Metrodaki adam o kadar çaresizdi ki sepetindeki yavrulara acıdım. Onların sokağa terk edilmesine gönlüm elvermedi. Bu beyaz yavruyu alıp geldim.” (Tırmık ile Isırık, s. 18-19)

“‘Anne bu tembel böcek uçmuyor.’ ‘Bak, kanatları ıslanmış da ondan. Gel onu bahçe duvarına koyalım. Kuruyunca uçar.’ (...) Uç uç böcekçik bu sözlerden bir şey anlamıyordu. Ama kendisine yardım ettikleri için de seviniyordu.” (Kuyruğunu Arayan Tavşan, s. 18)

“‘Babacığım, evde kaz beslenebiliyorsa ördek de beslenebilir. İyileşince geri getiririz.’ Bu sözü duyunca babaları, ördeği eve götürmeye razı oldu. Ama bir şartı vardı. Minik ördeği önce veterinerine götüreceklerdi. Ayağı iyileşinceye kadar evde kalabilirdi. Sonra yeniden dereye getirip bırakacaklardı.” (Paytak Ördek Takımı, s. 10)

“İki kumru ağızlarında çalı çırpı, incecik asma dalları arasında yuva dokuyorlardı. Annesi pek sevinmişti bu işe. ‘Aman ürkütmeyelim.’ dedi. ‘Kumrular nazlı kuşlardır. Öyle kolay kolay yavru çıkarmazlar. Mademki senin bahçeni seçtiler, rahat bırakalım.’” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 17)

“O zavallı kuşları karda kışta ölüme terk edemeyiz herhalde! Kış bastırınca ortada yiyecek minicik bir tohum bile bulamıyorlar. (...) Kim ne derse desin! Yaz kış dinlemem! Ben her sabah camımın önüne ekmek kırıntılarını koyarım.” (Korku Tüneli, s. 42)

“Minik kara kedi bu kez belediyenin açtığı dev kanalizasyon çukurunun başında dolanıp duruyordu. Ara sıra derinlere bakıyor, atlayıp atlamamakta kararsız kaldığı anlaşılıyordu. Yol yapımı nedeniyle trafik kesilmişti; ama bu kez dev bir çukur kediciği yutmaya hazır görünüyordu. Artık Nazlı’yı tutabilmek olanaksızdı. Kaşla göz arasında caddeye fırlayıp soluğu çukurun başında aldı. Minik kedi daha ne olduğunu anlamadan kendini kızın avuçları arasında buldu.” (Tirmik ile Isırık, s. 130)

“Bilirsin kedileri çok severim. İş yerime gelirken sokaktakiler için hep yanımda kuru mama taşıyım. Birkaç kez de bu yaramazı besledim. O günden beri ne zaman aç kalsa ya da eve girmek istese beni bulup derdini anlatmaya çalışır.” (Tirmik ile Isırık, s. 10)

“Takatuka’nın direnecek gücü kalmamıştı. Kendini rüzgârın önüne bıraktı. Önce gökyüzüne savruldu, ardından bembeyaz bir deniz gibi uzanan karların üstüne çarpıldı. Rüzgâr son bir üfleyle onu bir evin kapısına bıraktı. Soğuktan her yanı uyuytu. Gözleri kapandı. Evin içindekiler gürültüyle kapıya koşular. Kapının önünde karlara bulanmış leyleği görünce çok şaşırdılar. Onu hemen içeri taşıyıp ocağın yanına yatırdılar. Biraz kendine geldiğini görünce de çiftliğin ağılındaki diğer hayvanların yanına götürdüler. Takatuka’nın kışlık evi, bu yumuşacık samanların üstü olmuştu.” (Leylek ile Kardan Adam, s.28-30)

“O pazar sabahı Aslı özenle hazırlandı. Sanki mahallelerine yeni taşınmış bir komşuya gidecekmiş gibi heyecanlıydı. (...) Ellerinde koca bir torba dolusu balıkla sahile indiklerinde gözlerine inanamadılar. Kıyıda pek çok kişi toplanmıştı. Kayıkların biri gidip biri geliyordu adaya. Sandalcılar daha şimdiden adaya ad bile takmışlardı. “Yok mu Pelikan Adası’na giden?” diye seslenip müşteri topluyorlardı. Pelikanlara gelince; doğrusu ya bu ilgiden hiç de yakınmadıkları anlaşılıyordu. Durumlarından pek hoşnutlardı. Kıyıya atılan balıklarla karınlarını rahatça doyuruyorlardı.” (Pelikan Adası, s. 25-26)

“Günler günleri kovaladı. Artık yavrular anneleriyle birlikte bahçelerde koşup oynamaya başlamışlardı. Mama kapları bir gün bile boş kalmıyordu. Hayvan

severler, onları beslemeyi uzun süre sürdürdüler. Böylece çok geçmeden daha da serpildiler.” (Tırmık ile Isırık, s. 58)

Yazarın birçok kitabında karşımıza çıkan “hayvan sever” kahramanlar, yaralanan veya aşılması gereken hayvanları veterinerlere götürmüştür:

“Öykü, ‘O zaman da kedilere yem olur.’ diye karşı çıktı. ‘Zavallının kanadı kırık uçamaz ki...’ (...) Ertesi sabah ilk işleri veterinerine gitmek oldu. Veteriner, kuşu iyice muayene etti. Bulaşıcı bir hastalığı olmadığını söyledi. Ayrıca kuşu sıcak tuttukları için onları kutladı. Kanadı özenle sardıktan sonra ‘Meraklanmayın, kısa sürede sağlığına kavuşur. Çok geçmez pırrr diye uçuverir...’ dedi.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 13)

“Zeytin de havalara sıçrayıp sevincini gösterdi. Baba da neşeyle Zeytin’i kucakladı. Cemo’nun da elinden tuttu. ‘Haydi, o halde. Hemen veterinerine gidiyoruz.’ Küçük Zeytin eve yeni bir neşe getirmişti.” (Cemo’nun Köpeği, s. 14)

“Nazlı okula giderken de tatil günlerinde de bu sevimli karşı komşunun aynı saatte evden çıkıp hayvanlarını beslemeye koştuğunu bilirdi. Bazen ya bir arkadaşının arabasına ya da bir taksiye hasta bir hayvanı koyup veterinerine götürdüğünü de görmüştü.” (Tırmık ile Isırık, s. 150)

“(…) Aynur teyzenin hayvan sevgisi bu kadarla da kalmıyor. Mahalledeki tüm köpekleri, kedileri de hiç üşenmeden sabah akşam besliyor. Önceleri birkaç kişi kızacak gibi oldu. Başiboş köpeklerin tehlike oluşturduğunu söyledi; ama o bir kale gibi direndi. Üşenmeden belediyeden veterinerler getirdi. Sokak köpeklerini, kedileri bir bir aşılattı. Sonunda herkes onun elinde koca bir torba, ardında irili ufaklı köpeklerle, kedilerle dolaşmasına alıştı.” (Beyaz Konak’ın Köpekleri, s.8)

Kimi zaman kitap kahramanları, hayvanları koruma konusunda çevrelerindeki insanlarla yardımlaşmış, insanları yönlendirmiş ve gerektiğinde resmî kuruluşlara da başvurmuştur:

“Biz de elimize bir kâğıt alıp kapı kapı gezeriz. Kuşları beslemenin

yasaklanmaması için imza isteriz. Sonra da kâğıdı belediyeye götürürüz. Gerekirse, Hayvanları Koruma Derneğine bile gideriz.” (Korku Tüneli, s. 44)

“‘Köpek sizin mi?’ Yaşlı kadın, başını üzüntüyle iki yana salladı. ‘Hayır, yavrucuğum. Sahipleri geçen gün buradan taşındılar.’ ‘Peki, yavruyu niye almadılar?’ ‘Ne bileyim evladım, zavallılığı bir başına salıverdiler sokağa. El birliği ile besliyoruz.’” (Cemo’nun Köpeği, s. 8)

“‘Bence, kuşlar için kalıcı çözümler üretmeliyiz. Örneğin, mahallede birkaç yere kuş evleri yapabiliriz. (...) Özellikle yaz aylarında, kuşların bir damla içecek su bulamayışları beni düşündürüyordu. Bahçelere, küçüklü büyüklü kuş evleri koyarız. Yaz kış yemliklerini, suluklarını, boş bırakmayız.’” (Korku Tüneli, s. 47)

“‘Yani, belki de yeni yavruladığı için uzaklara gidip yiyecek bulamıyor. Yavrularını getirip bize göstererek aç olduğunu anlatmaya çalışıyor.’ Bahçedeki herkesin gözleri doldu. Gerçekten de genç anne tekir, Füsün Hanım’a bunu mu anlatmaya çalışmıştı acaba? Öyle ya, yavrularını emzirebilmek için önce onun bir şeyler yemesi gerekmez miydi? Bahçede bir hareketlenme yaşandı. Nazlı hemen koşup bir kutu süt getirdi. Füsün Hanım, küçük bir kutuyu ağzına kadar mamayla doldurup tekirin önüne koydu. (...) Tekir, herkesin yüzüne tek tek teşekkür edercesine baktıktan sonra yavrularını ağzına alıp teker teker gizlendiği yere geri götürdü.” (Tırmık ile Istırık, s. 126)

Yazar, zor durumdaki hayvanları korumayı kimi zaman çocukların çok sevdiği oyun karakterleri ile yapmıştır:

“‘Kendisini okşamasa bile, (kardan) adamı sevmiştii. Onu koruma gereksinimi duydu. Çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar. Kar giderek hızlanıyordu. Panki çevresine bakındı; ama sığınacak bir yer aradı, yoktu. İlk kez evden kaçtığına pişman olmuştu. Derken beklenmedik bir anda, kulağında bir fısıltı yankılandı: ‘Küçük kedi, küçük kedi... Yerdeki şapkamın altına gir. Atkımı da örtün. O zaman üşümezsin.’ Panki şaşkınlıkla çevresine baktı. Kendisine kim sesleniyordu acaba? Ses yeniden duyuldu: ‘Benim, ben... Kardan adam. Kar, buz beni etkilemez. Benim ne şapkaya ne

atkıya gereksinimim var... Haydi, tut şu askıyı da soğuktan korun.’” (Sihirli Düdük, s.30-33)

Yazarın “Çekirdek Adası” adlı kitabında öykünün kahramanı olan Begüm, gerektiğinde hayvanları en yakınlarına karşı koruyup savunarak “hayvanları korumak” iletisini hissettirmiştir:

“Annesi öfkeyle: ‘Hemen yöneticiye gidip önlem almasını isteyeceğim.’ Begüm annesinin önünü kesti. Kolundan tutup yalvarmaya başladı: ‘Anneciğim, minicik hayvanların bize ne zararı var? Hem onlar tarla faresi. Evimize girip bize bir şey yapmazlar ki!’” (Çekirdek Adası, s.35)

Yazarın “Dans Eden Balina” adlı kitabında hayvanlara zarar veren insanların, yaptıklarından duydukları pişmanlık dile getirilmiş ve hayvanlara zarar vermemek, onları korumak gerektiği sezdirilmiştir:

“Bir kaptan, denizde neşeyle dans eden Tombik’i gördü. (...) ‘Bu balina bize servet kazandırır... Dikkat edin, bir yeri incinmesin!’ Balıkçılar çok geçmeden küçük Tombik’i ailesinden ayırdılar. Zavallı küçük balina, daha ne olduğunu anlamadan ağlara takıldı. Arkasından da kendisini küçük bir havuzda buldu. (...) Sonunda kaptan, durumun kötüye gittiğini fark etti. Üzgün bir sesle konuşmaya başladı. ‘Zavallı küçük balina. Aslında sana kötülük yapmak istemiyoruz. Bizim de ailelerimiz, çocuklarımız var. Onlara para götürmemiz gerek. Ailenden ayrılınca böylesine üzüleceğini düşünmedik. Söz veriyorum, hemen geri dönüp seni ailenin yanına salacağım. Haydi, bir şeyler ye. Annenin yanına dönünceye kadar eski neşene kavuşmalısın.’” (Dans Eden Balina, s. 6-12)

Yazarın “Meraklı Martı” kitabında, hayvanların doğal yaşamından etkilenen ve onları korumayı amaç edinen insanlar aracılığıyla hayvanları korumak duyumsatılmıştır:

“Uzak ülkelerden birinde yemyeşil bir orman varmış. Dev gibi ağaçlar, dallarıyla gökyüzünü bile kapatmış. Çiçekler, mis gibi kokar, kuşlar cıvıldaşmış. Tüm hayvanlar dostça yaşarlarmış. (...) Civardaki insanlar da bu ortamdan

etkilenmiş. Ormandaki canlıları korumayı amaç edinmişler. Her gün çeşitli yiyecekler getirip ağaçların altına bırakıyorlarmış.” (Meraklı Martı, s. 16)

3. Hayvanları Sevmek

Yazarın birçok kitabında “hayvan sevgisi” iletisi, hayvanları seven ve sevgilerini her ortamda belli eden kahramanlar aracılığıyla fark ettirilmiştir:

“Yıldız, foku sevgiyle okşadı. Kocaman badem gözlerde iki damla yaş titreşti. Fokun kaygan derisi belli belirsiz ürperdi. Yıldız daha sıkı sarıldı foka. Sonra söz verdi fısıltıyla: ‘Merak etme güzel gözlü dostum. Canını sıkma sen. Daha şimdiden gönüllüler el ele verdi. Foça yine fokların cenneti olacak.’ (Kaçın Amazonlar Geliyor, s. 36-37)

“Yıldız, kara gözlü, kıvırcık tüylü kuzucuğa sarıldı; gözlerinden öptü süt kokulu tüylerini kokladı.” (Alev Dilli Canavar, s. 50)

“‘Bir kuzu... Bir kuzu bu!’ diye şaşkınlıkla haykırdı Şebnem. Şimdi anlıyordu küçük çoban, donmasın diye sevgiyle ısıtıyordu kuzucuğunu.” (Kar Dansı, s. 11)

“Naz kız, parmağının ucuyla minik arının kanatlarını okşadı. Küçük arı, kendisine ondan bir zarar gelmeyeceğini biliyor gibiydi; hiçbir şey yapmadı.” (Cemo’nun Köpeği, s. 20)

“Mine bu işe çok şaşırmişti; ama annesi onu öptü diye hiç ses çıkarmadı. Aslında kendisi de mutlu olmuştu. Tavşanın yanaklarını okşadı.” (Kuyruğunu Arayan Tavşan, s. 11)

“Şebnem bir hamlede atılıp Karabaş’ın burnuna kondu. Mahallenin bu sevimli köpeğini herkes gibi o da seviyordu.” (Kar Dansı, s. 22)

“Kitap okumayı, resim yapmayı, çok seviyor; ama en çok da köpekleri seviyor. Bir köpeği olmasını ne denli istiyor bilemezsiniz.” (Cemo’nun Köpeği, s. 3)

“(…) Derken, yine kumsala koştuğu günlerden birinde, her zaman buldukları yerde yunusun yattığını görmüş. Hemen, sevgili arkadaşının yanına koşmuş. (...) Çocuk, arkadaşının cansız bedenine sarılıp uzun uzun ağlamış.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 50)

“Babası, kızının bir dediğini iki etmezdi. ‘Olur, Oyacığım.’ dedi. Minik kaplumbağa bir anda kendini hızla giden arabanın koltuğunda buldu. Küçük kız sık sık onu kucağına alıyor, başını okşamaya çalışıyordu.” (Özlem Ağacı, s. 22-23)

“O, tüm kuşları severdi aslında. Sabahları penceresinin önünde öten sakayı da seviyordu, kırta kırta yürüyen kargayı da... Hele bir gün, parkta gördüğü saksığana bayılmıştı. Kocaman siyah kuyruğunu, yerde sürüyerek öyle komik koşturuyordu ki... Çam ağacındaki ağaçkakan, elektrik tellerindeki serçeler... Hepsi de çok şirin şeylerdi.” (Hoş Geldin Leylek, s. 8)

“Bir gün gelip annesini razı edeceğinden ümitli. Aslında onun bilmediği bir şey var. Babası da aynı ümidi taşıyor; çünkü o da köpekleri çok seviyor.” (Cemo'nun Köpeği, s. 4)

“Hayvanları sevmek güzel bir şey; ancak onun sorumluluğunu da üstlenmek gerek.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 36)

“Bilgin Dede, sonunda olaya el koymak zorunda kaldı. (...) ‘Meraklanma, sen dedene güven. Her şeyin bir çaresi bulunur. Kuzuyu hemen otlığına gönderirim, olur biter.’ Yıldız'ın gözleri sevinçle parladı: ‘Sahi mi dedeciğim? Sahiden yollayabilir misiniz?’ ‘Elbette. Haydi, şimdi onu laboratuvara getir de gerekli işlemleri yapalım.’ Böylece iş tatlıya bağlandı. Yıldız, kıvrıkcık tüylü, mis kokulu kuzuyu uzun uzun sevdikten sonra dedesine verdi.” (Altın Post Avcıları, s. 61)

“Hayvan sevgisi” kimi zaman hayvanlarla bir arkadaş gibi oynayan kahramanlar aracılığıyla duyumsatılmıştır:

“Sarıkız'ın, Ceylan'ın, Benekli'nin onu görünce sevinçle kuyruklarını sallamasına bayılıyordu. Paytak ördekleri kovalamak, köpeklerle alt alta üst üste

oyynamak en sevdiği oyunlar arasındaydı.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 65)

“Irmak giderek neşeleniyordu. Çalıkların arasında kendilerini şaşkınlıkla izleyen tavşanları neşeyle kovaladı. Ağaçlardaki sincaplara yanındaki fıstıkları attı. Doğrusu ya her şey çok güzeldi.” (Sihirli Yosunlar, s. 38)

“Cuma neşeyle atıldı. Âdeta yere yapışıp Kiti’yi sevmeye çalıştı. (...) Gidip koltuklardan birine kuruldu. Cuma da peşinden. Küçük esmer elin her okşayışında, Kiti, koltuğun üzerinde bir sağa, bir sola mırıl mırıl yuvarlanmaya başladı. Sanki çocuğun içinden, çevresine yayılan sevecenliği o da duyumsamıştı.” (Gökten İnen Üç Yıldız, s. 9)

“Karların içinde yuvarlanan, kızakla kayan çocukları bir süre izledi. Çocuklardan biri onu görünce neşeyle bağırdı: ‘Aaa, şuna bakın! Ne tatlı şey... Tıpkı pamuk helva gibi.’” (Sihirli Düdük, s. 27-28)

Yazarın kimi kitaplarında kendi yiyeceklerini hayvanlarla paylaşan kahramanlara da rastlanmıştır:

“Hemen dolaba koştu. Bir tabağa peynir, ekmek doldurdu. Miniklerin sabah ziyafetleri yeniden başlıyordu. Begüm her sabah kahvaltısını onlarla paylaşmayı sürdürüyor. Yalnızca onlarla mı? Kumrular, güvercinler, serçeler de gün ışığı ile birlikte bahçeye doluşuyor.” (Çekirdek Adası, s.39)

İnsanların hayvanlara karşı göstermiş olduğu sevginin hayvanlar tarafından nasıl karşılık gördüğü de çocuklara hissettirilmeye çalışılmıştır:

“Sizi Begüm’le tanıştırmak istedim. Kendisi çok iyi arkadaşım. Yıllarca onun odasında yerlere düşürdüğü çekirdeklerle beslendim. Ailemin diğer bireyleri de onun sayesinde hiç aç kalmadı. (...) Anlayacağınız bir anlamda yaşamımızı ona borçluyuz. Muhabbet kuşu cik cik sesiyle doğruladı: ‘Evet evet! Çıtırdak doğru söylüyor. Begüm beni de hep eliyle besledi.’” (Çekirdek Adası, s.24-25)

“Neşeyle kuyruğunu sallamaya başladı. Hoplayıp zıpladı. Sanki ‘Beni kucağınıza alın.’ der gibiydi. Cemo bunu görür de durur mu hiç? Hemen eğilip

kucakladı yavruyu. Sonra da başladı babasına yalvarmaya. 'Babacığım, ne olur onu eve götürelim.'" (Cemo'nun Köpeği, s. 6)

Yazarın "Tırmık ile Isırık" kitabında insanlar, hayvanlarla aralarında bir sevgi bağı oluşturmakta ve onların yokluklarında üzülmetedir:

"İlk kedilerinin ani ölümü hepsini çok sarsmıştı. Hele Işık Hanım, aile bireylerinden birini kaybetmiş gibi perişandı. 'Bir daha bu eve kedi, köpek getirmek yok!' diye kestirip atmıştı. 'İnsan ister istemez bağlanıyor. Üzüntüsünü de içinden kolay kolay atamıyor.'" (Tırmık ile Isırık, s. 16)

"Örneğin apartmanın altıncı katında oturan Şehnaz Hanımlar Panki'nin sevdalularından. Işık Hanım'la ne zaman karşılaşırsalar 'Ah bu kedinize bayılıyorum. Hem akıllı hem dost canlısı. Geçen sabah ekmekle gazeteyi almak için kapıyı açtığımda karşımda buluverdim. Hemen içeri girip halının üstüne kıvrılıverdi. Sütünü içti. Kendisini sevdirdi. (...)' benzeri şeyler söylerdi." (Tırmık ile Isırık, s. 73-74)

"Kediniz çok şirin. Çok akıllı. Ben asıl ondan şikâyetçi olanların aklına şaşayım. Her sabah yürüyüşe çıktığımda adımlarıma uyup benimle bir yürüyüşü var, sanırsınız insan. İnanın torunlarım bile bana böylesine yakınlık göstermez. Zaten hepsi bir başka ülkede. Tek başıma kaldım buralarda. Yani diyeceğim, kedinizi çok seviyorum." (Tırmık ile Isırık, s. 44)

"Dedim ya bir başıma yaşıyorum. Geçen yıla kadar bir köpeğim vardı. O da öldü. Ne zamandır kendime bir can yoldaşı arıyordum." (Tırmık ile Isırık, s. 45)

4. Doğayı Sevmek

Çocuk karakterlerin ağaç ya da çiçeklere olan sevgisi pek çok kitapta ön plana çıkmaktadır. Bu da çocuklar için örnek olacak, onların doğayı sevmeye istekli olmalarını sağlayacaktır:

“Önce her çiçeği arkadaşımış gibi düşündü. Onlara farklı farklı adlar takti. Sabahları bahçeye çıkar çıkmaz her birine ayrı ayrı seslendi. ‘Günaydın’ deyip başlarını okşadı. Mırıl mırıl konuşup sevincini, gizlerini anlattı. Yaprakları biraz pörsümüş mü gördü, hemen suyunu çoğalttı. İlaçlarını, vitaminlerini aksatmadı. Tomurcuklarının arasından gülümsermiş gibi renklerini sunmaları, en büyük armağanıydı...”(Guguk Gu ile Aksak Saksak, s.6)

“Aslında koca bir kavaktı bu. Bir yıl var kesileli. Komşular, geçen yaz, balkonlarının ışığını engellediği için kesip yolun kenarına atmışlar. (...) Onun canlanışını sanki içimde duydum. Can bulan yalnızca o değil, biraz da bendim. Her sabah, merakla gelip onu izledim. İçin için bir kıpırtıyla doluyordu tüm benliğim. Bir gün yeşil bir yaprak baş verdi, çatlamış gövdesinin kuru kabukları arasında. Başını uzattı güneşe, yeşilini saldı dünyaya.” (Korku Tüneli, s. 57)

“Cem her sabah erkenden kalkıp fidanının yanına koşuyordu. Onu sulayıp her dalını tek tek okşuyordu. Ağacının çiçek açacağı günü ise heyecanla bekliyordu.” (Kırmızı Balonla Mavi Top, s. 20-21)

“‘Elindeki çekirdeği ne yapacaksın?’ ‘Çöp kutusuna atacağım.’ ‘Gel, şimdi bahçeye inip minik bir çukur kazalım. Sonra da bu çekirdeği çukura gömelim.’ (...) Yine de babasının dediğini yaptı. Tüm yıl boyunca çekirdeği suladı. Bir sabah ne görse beğenirsiniz? Toprağın üzerinde minik bir fidan boy vermemiş mi? Cem, yerinde sevinçten zıp zıp zıpladı.” (Kırmızı Balonla Mavi Top, s. 17-19)

“O akşam oturup kocaman bir ağaç resmi çizdi. Her dalını kalp şeklinde yapraklarla donattı. Altına da büyük harflerle ‘ÖZLEM AĞACI’ yazdı.” (Özlem Ağacı, s. 6-7)

“Çiçek, ilk kez böylesine güzel çiçekler görüyordu. Hepsini tek tek koklayıp okşadı. Çok mutluydu. Ağaçların dallarına tüneyen papağanlar ara sıra çılgınlıklarıyla onlara eşlik ettiler. Kim bilir kaç saat oynayıp durdular. Çok yorulmuşlardı. Dinlemek için ağacın altına otursalar, güneş muzip ışınlarıyla onların yüzünü gözünü gıdıklayıp uyumalarına engel oluyordu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 26)

“Çimenlerin arasında neşeli renkleriyle gülümseyen çiçekler boyunlarını bükmüşlerdi. Ağaç bile eskisi kadar canlı durmuyordu. Elini uzatıp çiçekleri sevgiyle okşadı. Masmavi bir kır çiçeği boynunu büküp avucunun içine cansız yuvarlandı. Cengiz üzüntüyle ayağa kalkıp eve yöneldi.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 33)

Kimi zaman doğayı seven bir ebeveyn ile doğa sevgisi duyumsatılmıştır:

“Öykü, kendini bildi bileli annesi bahçeyle uğraşır. Durmaksızın yeni çiçekler dikerdi. Toprağı gübreler, sular, bitkilerin yapraklarını temizlerdi. Öyle ki Öykü’nün bu ilgiyi kışkandırdığı zamanlar bile olurdu. Ona sanki annesi, çiçeklerini kendisinden daha çok seviyormuş gibi gelirdi.” (Guguk Gu ile Aksak Saksak, s. 4)

“O sırada annesi de gelip yanına oturdu. Eliyle tek tek çiçeklere dokundu. İkisinin de yüzünde mutlu bir gülümseyiş vardı. Çocuk yere uzanıp toprağı kucakladı. ‘Anneciğim şu çayırın, çimenin, çiçeklerin güzelliğine bak.’ dedi. ‘Her şey ne kadar da canlı. Toprak ne güzel kokuyor.’ Annesi de oğlunun yanına uzandı. Yumuşacık çimenleri okşadı. Parmağını dudaklarına götürüp, ‘Sus!’ diye fısıldadı. ‘Doğayı dinle Muratcan. Bu müziği başka hiçbir yerde duyamazsın.’” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 26-27)

Kimi zaman da doğa sevgisi hayvanlar aracılığıyla sezdirilmiştir:

“Tospik ve ailesi, yaşadıkları ormanı çok seviyorlardı. Şırl şırl akan dereler, çevreye serinlik katıyordu. Renk renk çiçekler, uçuşan kelebekler, arılar, böcekler... Hepsi de öylesine güzeldi ki. Yaz boyu ağaçlarla, kuşlarla, sincaplarla arkadaşlık ediyordu. Güz gelince de, toprağın altına girip, bahara kadar süren bir uykuya dalıyordu. Bu nedenle insanlar buna ‘kış uykusu’ adını vermişti. Her ilkbaharda güneşin tatlı okşayışıyla uyanıp ormana yeniden merhaba diyordu.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 39-40)

İnsanların doğaya karşı göstermiş olduğu sevginin doğa tarafından karşılık bulduğu dile getirilmiştir:

“Cem artık her okul dönüşü bu yeni arkadaşının yanına koşuyordu. Fidan da

bu sevgiyi duyumsamıştı anlaşılan. Öylesine hızlı büyüyordu ki görenler şaşırıyordu.” (Kırmızı Balonla Mavi Top, s. 20)

Doğa sevgisi, geçmişten verilen örneklerle de duyumsatılmıştır:

“Atalarımız çadırdan yerleşik düzene geçerken içlerindeki doğa sevgisini yapılarına da taşımış. O nedenle kapalı yerleri bile mavili yeşilli çinilerle, çiçek bahçelerine çevirmişler. Hep doğayla baş başa olmak için saraylarını bile çok katlı yapmaktan kaçınmışlar. Geniş bahçelerin içinde küçük köşkler yapmışlar.” (Uzayda Buluşalım, s. 39-40)

5. Küresel Isınmanın Bilincinde Olmak

Yazarın pek çok kitabında küresel ısınma ve bunun yol açtığı sorunlara yer verilmiş, küresel ısınma konusunda insanoğlunun yanlışları vurgulanmıştır:

“‘Mevsimler de garipleşti. Doğru dürüst bir güneş yüzü göremiyoruz. Yazda mıyız kışta mı, anlamıyorum.’ Son günlerde bu sözler öylesine yoğunluk kazanmıştı ki Cengiz bile zaman zaman dostu güneşin neden böyle davrandığını düşünmekten kendini alamıyordu.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 73)

“‘Son günlerde çevreye öylesine zarar verdiğim söyleniyor ki bundan böyle dünyanızı aydınlatmaktan vazgeçtim.’ diyordu. ‘Zararlı ışınlarım yüzünden insanlar hastalanıyormuş. Ormanların yanması benim yüzümden oluyormuş. İklim değişikliğinde de en büyük suçlu benmişim. Oysa yüzyıllarca bana ‘yaşam kaynağı’ diyen insanlara zarar vermeyi hiç istemedim ki!’” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 76)

“Dünyanın canı çok sıkılıyordu. Milyonlarca yıldır böyle bir şey görmemişti. İçin için kuruduğunu duyumsuyordu. Yüzü gözü çatlamış, toprakları kavrulmuştu. Eski güzelliğini yitirdiğini düşünüyordu. Evet, çok yaşlıydı; ama başına gelenlerin yaşıyla ilgisi yoktu...” (Dünyanın Gözyaşları, s. 3)

“Ablam, her zamanki bilgiçliğiyle ‘Eh yakında birkaç buz dağı da Boğaz’a

gelirse şaşmayın.’ dedi. Anneannem, ‘Hadi oradan, daha neler! O da nereden çıktı şimdi.’ dedi (...) ‘Küresel ısınmadan çıktı anneanneciğim. Farkında değil misiniz, dünyamız giderek ısınıyor. Bu yüzden buz dağları da erimeye başladı. Kopan parçalar denizlere sürükleniyor.’” (Cadılık Parayla mı?, s. 99)

6. Doğanın Değerini Bilmek

Yazarın pek çok kitabında doğanın önemi vurgulanarak okura “doğanın değerini bilmek” sezdirilmiştir:

“Isırganın içi heyecanla doldu, belki bir çaresi bulunurdu. Başladı sorunlarını bir bir saymaya. ‘Elini değdirenin canını yakıyorum. Beni sevmek isteyenleri hemen kaçırıyorum. Ne adım güzel ne de huyum. Şu güllerin yerinde olmayı, papatyalar gibi çocuklarla arkadaşlık kurmayı ne kadar isterdim bilseniz.’ (...) Bahar Perisi onun da yanağını okşadı. ‘Meraklanmayın siz.’ dedi. ‘İnsanoğlu çok zeki. Doğadaki bir toz tanesinin bile değeri olduğunu çoktandır öğrendi.’” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 13-15)

“Annesi, Toprak’ın gerçekten çok üzüldüğünü anlamıştı. ‘Yanıtlıyorsun yavrurum.’ dedi. ‘Sen bizim için çok değerlisin. Bu yüzden de sana dünyanın en değerli maddesinin adını koyduk.’” (Bahar Perisinin Gezisi, s. 21)

“Küçük Muratcan’la annesi de evlerinin yolunu tuttular. Çiçeklerin kokusu burunlarında, güzellikleri gönüllerinde kalmıştı.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 27)

“Akşam olmak üzereydi. Kumsal güneşin son ışınlarıyla altın gibi parlıyordu. Naz, bir taşın üzerine oturdu. Bu güzel görüntüye daldı, gitti.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 30)

“Öğretmen, ‘Çocuklar kokuyu duyuyor musunuz?’ diye sordu. ‘Baharın geldiği nasıl da belli oluyor. Sınıfımızın içini bin bir çiçek doldurdu sanki.’ Önlerden bir kız, ‘Tıpkı sevgi kokusu gibi.’ diye söze karıştı. ‘Sevgi Kokusu’ kitaplarının adı

oldu.” (Çiçektop’tan Selam Var, s. 26-27)

“Nazlı, o gün eve çok heyecanlı döndü. Okulda, ‘Orman Haftası’ konusunu işliyorlardı. Öğretmenleri, ağaçların öneminden uzun uzun söz etmişti. Sonra da hepsinden bir ağaç resmi yapmalarını istemişti. En güzel ağaç resmi sınıf panosuna asılacaktı.” (Özlem Ağacı, s. 3)

“Güzellik söz konusu oldu mu kızları susturmak olası değil. Yazık ki ne zeytinin ne de bu güzel dağların değerini biliyoruz. İşte onun için bu yıl Ayvalık’a gelmek istedim. Tüm güzelliklerimiz aşırı yerleşim ve maden ocakları yüzünden her geçen gün kayboluyor. Hepsi yitip gitmeden görmenizi istedim.” (Tirmuk ile Isırık, s. 143)

“Pamukkale’nin doğa harikası gizemli görünümü karşısında âdeta büyülediler.(...) ‘Yer altındaki bir çatlaktan çıkan 32-35 derece sıcaklıktaki suların içindeki çeşitli mineraller, üst üste gelerek bu travertenleri oluşturmuştur. Dünya’nın hiçbir yerinde böylesine güzel bir manzara görmezsiniz. Çünkü bu oluşumlar genelde mağaralarda görülür. (...)’” (Periler Ülkesinde, s. 16)

“Neyse ki deniz tarafı yine eskisi kadar güzel. Hele şu göz alabildiğine uzanan bembeyaz kumsala bak... Gerçekten de harika! Tarihten günümüze ulaşan tek şey, masmavi deniz ile inci gibi kumsallar oldu sanırım.” (Alev Dilli Canavar, s.19)

“‘Zeytinyağımızın ışıltısı altınları bile gölgede bırakır. Dahası, şu mis gibi çam kokuları altında geçen her gün benim için en büyük hazinelerden daha değerli.’ (...) ‘Haklısın dostum. Doğa en büyük zenginliğimiz. Hele biz kentliler için burada yaşamak ulaşılmaz bir düş gibi.’” (Korsanların Peşinde, s. 20)

“Tam burunda yer alan kale, bembeyaz kollarıyla mavilikleri kucaklamıştı. Yarımadanın iki yanında uzanan yat limanı, irili ufaklı teknelerle doluydu. Deniz, lacivert dalgalarıyla belli belirsiz okşuyordu bordalarını. Birkaç tekne yelkenlerini açmış, limandan ayrılıyordu. (...) ‘Her yan o kadar güzel ki dedeciğim, gerçekten de dilimiz tutuldu. Nereye bakacağımızı şaşırdık.’” (Korsanların Peşinde, s. 34)

“Bindikleri gezi teknelerinin koylarda ağaçlara bağlanmasına şaşırıp kaldılar. Günlük ormanlarının mis kokularıyla sarhoş oldular. Kelebekler Vadisi’nde tül kanatlı dünya güzellikleriyle köşe kapmaca oynadılar. (Korsanların Peşinde, s. 57)

Yazarın pek çok kitabında insanların doğanın güzelliğinden duyduğu mutluluk dile getirilmekte ve doğanın güzelliği betimlenmektedir:

“Turistler de gördükleri güzellikler karşısında sarhoş olmuş gibiydi. Elllerinde kameraları, fotoğraf makineleri; ne yöne koşacaklarını, neyi görüntüleyeceklerini şaşırılmışlardı. İçlerinden birkaçı, paçalarını kıvrıp suya girdi. Bulut ile Yıldız da kıyıdaki bir taşın üstüne oturdular. Su, laciverte dönüşen maviliği ile yaldızlı dalgalanmalar içindeydi. Kıyı boyunca uzanan ağaçların dalları, sularda seriniyordu. Manzaranın doyumsuzluğuna kapılıp gitmişlerdi (...)” (Mağara Devleri, s. 34-35)

“Mağaranın girişindeki gözetleme terasından kanyonun görünüşü muhteşemdi. Öylesine yüksekteydiler ki aşağıdaki Dim Çayı, yıldızlı kalemle çizilmiş bir yılan gibi incecik parlıyordu. Doğa, sihirli elleriyle birbirinden güzel yontular oluşturmuştu mağaranın içinde. (...) Gördükleri güzellikler karşısında sanki dilleri tutulmuştu.” (Alev Dilli Canavar, s. 24)

“Güneş bile kıskandı bu renkli bulutları. Çayırlara gönderdi tüm ışınlarını. Güneşi gören herkes kendini sokaklara attı... Yaşlılar güneşin sıcaklığıyla gençleşmeye çalıştı. Çocuklar toplarıyla parklarda buluştu. Salıncaklar sallandı, kaydıraklar canlandı. Kertenkeleler duvarlarda birbirini kovaladı. Uğur böcekleri, müjde kelebekleri çevreyi kırmızı sarılı puanlarla süsledi. İlkbahar neşe oldu, sevinç oldu yüreklerde.” (Bahar Perisi’nin Gezisi, s.9)

“Ayvalık’ı kuş bakışı gören bir tepedeydiler. Günün son ışınları, aşağıda dantel gibi görünen koyuları, kızıla boyamıştı. Birbirine dolanmış irili ufaklı koyular, rengârenk bir dansa başlamış gibiydiler. Yerli, yabancı pek çok gezgin, kayaların üstüne oturmuşlardı. Bu güzelliği içlerine sindirmek istermiş gibi gün batımını izliyorlardı. (...) Pembeliğin kırmızıya, kırmızının mora, morun laciverte

dönüşmesini izlediler. Gün, denizle kucaklaşınca yerlerinden doğruldular. Üçü de çok etkilenmişti.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 30)

“Çamlar yemyeşil bir deniz gibi dalgalanıyordu. Arasından gökyüzünü görmek olanaksızdı. Güneşin inatçı ışınları, buldukları boşluklardan sızarak, ağaçların arasında ışıltılı yollar oluşturmuşlardı. Zaman yolcuları, çam dallarıyla gün ışınlarının oynadığı dupduru bir gölün kıyısında idiler. Karşı yakadaki bir evin gölgesi yansımıştı sulara. Nilüferler, çiçek tarlası gibi serpilmişti gölün bağrına. Ağustos böceklerinin şarkısına, kurbağalarla kuşlar da eşlik ediyordu. Çam kokuları çiçek kokularına karışmıştı. Zaman yolcuları, büyülenmiş gibi bir ağacın altına oturdular.” (Alev Dilli Canavar, s. 46)

“Kentin yüksek binaları, dolambaçlı sokakları çok geçmeden geride kaldı. Daracık, taşlı topraklı bir yola girdiler. İlbaharın güzelliği hemen sarıp sarmaladı İrmak’ı... Yemyeşil çayırlar papatyalarla dolmuştu. Aralarında kırmızı başlı gelincikler neşeyle salınıyordu.” (Sihirli Yosunlar, s. 34)

“Gezdikleri her yerde farklı güzellikler keşfetmek, gördükleri tarihi ve doğal alanların çekiciliği Bodrum özlemlerini biraz olsun gidermiş gibiydi. Hele Kaz Dağları’nın arasından geçip de bir anda göz alabildiğine uzanan derin mavilikle kucaklaştıkları an sevinçle bağırmaktan kendilerini alamadılar. ‘Şu manzaraya bakın! Ne kadar da güzel... Böylesine güzel yerleri gördüğümüz için ne kadar şanslıyız. İyi ki yolumuzu buradan geçirmişiz babacığım.’” (Tırmık ile Isırık, s. 140-141)

“Antik köprüünün üzerinden geçip dağlara tırmanmaya başladılar. Önce fundalıklar, sonra ormanlık alan karşıladı onları. Barajın giriş kapısından geçmez muhteşem bir mavilikle kucaklaştılar. Gölün üzerinde uçuşan yelkenliler, buldukları yerden minicik görünüyordu. Zaman yolcuları, bu görkemli manzara karşısında büyülenmiş gibiydiler.” (Gölün Dibindeki Canavar, s. 27-28)

7. Geri Dönüşüme Önem Vermek

“Korku Tüneli” ve “Kibritçi Dede” adlı kitaplarda “işe yaramaz” olarak nitelenip çöpe atılan eşyalar, yeniden değerlendirilmiş ve kullanılabilir hâle getirilmiştir:

“Yamaspor adını çevrede duymayan kalmadı. Öyle ki olay sonunda gazetelerin spor sayfalarına kadar yansıdı. Mustafa amcayla röportajlar yapıldı. Mustafa amca, formaların öyküsünü de işte o zaman açıkladı. ‘Ben bir konfeksiyon atölyesinde makastarım. Parça kumaşların çöpe atılmasına her zaman üzülürdüm. Bu minik parçalarla çok güzel şeyler üretileceğini düşündüm. Tatil köyündeki gençlerin hevesle, üstelik de çok güzel futbol oynadıklarını görünce, aklıma onlara bir forma yapmak geldi.’” (Korku Tüneli, s. 27)

“Haftanın belirli günlerinde kente iniyor, evlerde kullanılmış kibrit çöplerini büyükçe bir torbaya doldurup yeniden ormanın yolunu tutuyormuş. Ne yapıyormuş dersiniz bu kibrit çöpleriyle? Evet, iyi bildiniz, birbirinden güzel oyuncaklar yapıyormuş. Artık onun yüzünde yepyeni bir ışık görülmüştü. Her sabah erkenden kulübesinin kapısına oturuyor, saatlerce uğraşp birbirinden güzel biblolar üretiyormuş.” (Kibritçi Dede, s. 11)

F. Diğer Eğitsel İletiler

1. Dua Etmek

Yazarın birçok kitabında yaşadıkları sıkıntılardan kurtulmak isteyen insanlar dua etmiş ve okura “dua etmek” iletisi sezdirilmiştir:

“Bebek öyle güzel, öyle şirin olmuş ki bizim ihtiyarcıklar her gün karşısına

geçip canlanması için dualar etmeye başlamışlar.” (Kibritçi Dede, s. 20)

“Yüzme bilmeyen küçük, dalgaların arasında kaybolup gitmiş. Annesi adeta delirmiş. Günlerce sahile gelip dualar etmiş.” (Güneşe Tırmanan Çocuk, s. 49)

“Salona geçti. Babasının cep telefonunu çevirdi; kapalıydı. Bir koltuğa büzüldü. Annesi için dua etmeye başladı.” (Korku Tüneli, s. 51)

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Sonuç

Çocuk kitapları, yazarların çocuk okurlara vermek istedikleri iletileri aktarmada kullandıkları etkili araçlardır. Çocuk kitaplarının taşınması gereken niteliklere sahip olması, yazarın sorumluluğundadır. Bu kitapların yazınsal nitelikli olup olmadığını anlamak için taşınması gereken önemli özelliklerden biri de sunulan iletilerin eğitsel nitelik taşımasıdır.

Bu çalışmada Nur İçözü'nün 53 çocuk kitabı, iletilerinin eğitselliği yönünden incelenmiş ve bu inceleme sonucunda 94 ayrı eğitsel ileti grubuna ait toplam 610 iletiye ulaşılmıştır. Bu iletiler üst başlıklarda sınıflandırıldığında kişisel gelişime yönelik 45; evrensel düşünceye yönelik 8; çevre bilincine yönelik 7; ulusal bilince yönelik 4 ve toplumsal gelişime yönelik 29 eğitsel ileti olduğu görülmüştür. Ayrıca diğer eğitsel iletilerden 1 tane tespit edilmiştir. Bulgulardan yola çıkarak yazarın kitaplarında ileti çeşidi bakımından kişisel gelişime yönelik iletilerin fazla olduğu görülmüştür. İleti sıklığı bakımından ise toplumsal gelişime yönelik iletilere daha çok yer verildiği tespit edilmiştir.

Yazarın kitaplarında çevre bilincine yönelik eğitsel iletiler arasında en çok “doğaya ve çevreye karşı duyarlı olmak” iletileri üzerinde durulmuştur.

Yazar, evrensel düşünceye yönelik eğitsel iletiler arasında en çok “ön yargılı olmamak” iletileri göze çarpmaktadır.

Toplumsal gelişime yönelik eğitsel iletiler arasında en fazla “çocuğu takdir etmek” iletilerinin yer aldığı görülmüştür.

Ulusal bilince yönelik eğitsel iletiler arasında en sık “*kültürel değerlere/varlıklara önem vermek*” iletiyle karşılaşmıştır.

Kişisel gelişime yönelik eğitsel iletiler arasında “*öğrenmeye meraklı olmak*” ileti en fazla karşılaşılan ilettir.

B. Öneriler

Doğaya ve çevreye karşı duyarlı olan, toplumsal değerleri benimsemiş, insan ilişkilerine önem veren, ulusal ve evrensel değerlerin önemini bilen bireyler yetiştirmek her toplumun arzusudur. Bunun gerçekleştirilmesi için kitapların çocuk üzerinde bıraktığı etkilerden yararlanmak gerekir.

Nur İçözü'nün eserlerinde “*okumaya önem vermek*” eğitsel ileti sık karşılaşılan iletilerden biridir. Bu bağlamda yazar ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar yazarın kitaplarını “*okuma kültürü edindirme*” bağlamında inceleyebilir.

Çocuk kitaplarının çocuğa istendik davranışlar kazandırma sürecinde önemli bir yeri vardır. Nur İçözü'nün çocuklara yönelik kitapları, eğitsel iletiler bakımından oldukça zengindir. Bu yönüyle çocuğa olumlu ve istendik davranışlar kazandırmada Nur İçözü'nün çocuk kitaplarından yararlanılabilir.

Nitelikli çocuk kitaplarıyla çocuk hem okuma alışkanlığı kazanır hem de olumlu davranışlar edinebilir. Yazarın çocuklara yönelik kitapları, yalın dili ve akıcılığı ile okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde çocuklar için yararlı olabilir. Ebeveynler ve öğretmenler, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde çocuk edebiyatının nitelikli örnekleri arasında sayılabilecek eserler veren Nur İçözü'nün çocuk kitaplarını kullanabilirler.

YAZARIN İNCELENEN ESERLERİ

1. Alev Dilli Canavar
2. Gökten İnen Üç Yıldız
3. Gözünü Güneşe Diken Devler
4. Bahar Perisinin Gezisi
5. Canı Sıkılan Deniz Feneri
6. Kibritçi Dede
7. Kar Dansı
8. Korku Tüneli
9. Rüzgâr Prenses
10. Tırmık ile Isırık
11. Kuyruğunu Arayan Tavşan
12. Cadılık Parayla mı?
13. Sihirli Düdük
14. Sihirli Yosunlar
15. Periler Ülkesinde
16. Çokbilmiş ile Alıngan
17. Bana Derler Küp Cadısı
18. Özlem Ağacı
19. Paytak Ördek Takımı
20. Arkadaş Arayan Kirpi
21. Şeytan Bunun Neresinde?
22. Uzayda Buluşalım
23. Gölün Dibindeki Canavar
24. Guguk Gu ile Aksak Saksak
25. Güneşe Tırmanan Çocuk
26. Cemo'nun Köpeği
27. Masal Kutusu
28. Meraklı Martı

29. Yaygaracı Kurbağalar
30. Altın Post Avcıları
31. Korsanların Peşinde
32. Kaçın Amazonlar Geliyor
33. Yalancı Yıldız
34. Leylek ile Kardan Adam
35. Bugün Ne Cadılık Yaptım
36. Palyaço'nun Pabuçları
37. Çiçektop'tan Selam Var
38. Pelikan Adası
39. Kırmızı Balonla Mavi Top
40. Pembe Ayıcık
41. Pıtırıcık'la Çıtırıcık
42. Kırmızı Filin Rüyası
43. Dans Eden Balina
44. Dünyanın Gözyaşları
45. Topum Kuş Oldu
46. Karabatak ile Akbatak
47. Amigo Papağan
48. Çekirdek Adası
49. Pembe Bulut Ağacı
50. İnatçı İhlamur
51. Okula Giden Sandal
52. Şarkıcı Yunus
53. Beyaz Konak'ın Köpekleri

KAYNAKLAR

AKÇAY, Serhat; “Samed Behrengi’nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İAÜ, 2015.

ALBAYRAM, Demet; “Nur İçözü’nün Yapıtlarının Çocuk Yazınının Temel İlkelerine Göre İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, GÜ, 2018.

ARSEVEN, Tülin; Mesaj Açısından Çocuk Kitapları, *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 9 (104- 105), 2005, s. 46-51.

ARSLAN, Mesut; “Nur İçözü’nün Eserlerinde Çocuksu Duyarlılık, Aile Kurumu ve İnfomal Eğitim Durumları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜ, 2016.

AYTAŞ, Gıyasettin ve YALÇIN, Alemdar; *Çocuk Edebiyatı*, Ankara 2008.

BARIŞ, Gökçen; “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AİBÜ, 2011.

CESUR, Enise; “Mavisel Yener’in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İAÜ, 2015.

ÇILGIN, Alev Sınar; *Çocuk Edebiyatı*, İstanbul 2007.

ERDİ, Arzu; “Türkiye’de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)”, Yayınlanmamış

Doktora Tezi, MÜ, 2008.

ERGİN, Akif ve BİROL, Cem; *Eğitimde İletişim*, Ankara 2005.

GÜLGÖNÜL, Berna; “Bilgin Adalı’nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, DEÜ, 2014.

IŞIK, Muhammed; “Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin’in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, RTEÜ, 2017.

İÇÖZÜ, Nur; *Ayna Ayna Söyle Bana*, İstanbul 2014.

KAPLAN, Kadir; “Hidayet Karakuş’un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜ, 2013.

KARAHANOĞLU, Esin; “Sevinç Kuşoğlu’nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, UÜ, 2017.

KARASAR, Niyazi; *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara 2013.

KAVAK, Sezin; “Koray Avcı Çakman’ın Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, 2018.

KAVCAR, Cahit; *Edebiyat ve Eğitim*, Ankara 1994.

KAYA, Zekeriya; *Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türsel/Yazınsal Niteliği*, 2.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, (Yay. Haz.: Sedat Sever).

Ankara 2007.

KESKİNOĞLU, Muhammet Şerif; “İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi Programının Ahlaki Olgunluğa ve Saldırganlık Eğitimine Etkisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İYÜ, 2008.

KÖSE, Sibel; “Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisindeki Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AÜ, 2011.

OĞUZKAN, Ferhan; *Çocuk Edebiyatı*, Ankara 2013.

OFLAZ, Adem; “Zebercet Coşkun’un Derleme ve Yazma Masallarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AİBÜ, 2017.

ÖZASLAN, Pelin; “Muzaffer İzgü’nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, MAEÜ, 2012.

ÖZDEMİR, Emin; *Yazınsal Türler*, İstanbul 2002.

ÖZDEMİR, Güneş; “Sevim Ak’ın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ÇOMÜ, 2008.

SEVER, Sedat; *Çocuk ve Edebiyat*, 6.bs., Ankara 2012.

SEVER, Sedat; *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Ankara 2013.

ŞİMŞEK, Tacettin; *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, Ankara 2012.

ŞİRİN, Mustafa Ruhi; *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, İstanbul 1994.

ŞİRİN, Mustafa Ruhi; *Hayat Gibi*, 2.bs., İstanbul 2006.

TAŞKIRAN, Elmas; “Mustafa Ruhi Şirin’in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜ, 2015.

TEKİN, Abdullah; “Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, GÜ, 2018.

TÜRK DİL KURUMU; *Türkçe Sözlük*, 10.bs., Ankara 2005.

UÇAN, Hilmi; Çocuk kadar Saf, Temiz Olabilmek/ Kalabilmek, *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 9 (104- 105), 2005, s. 18-23.

USLU, Kübra; “Nur İçözü’nün 8-14 Yaş Çocuklarına Yönelik Eserlerinin Değerler Bağlamında İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, DEÜ, 2014.

YARDIMCI, Mehmet ve TUNCER, Hüseyin; *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, Ankara 2002.

YILAR, Ömer ve TURAN, Lokman (Ed.); *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, Ankara 2010.

YILDIRIM Ali ve ŞİMŞEK, Hasan; *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 9. bs., Ankara 2013.

YILMAZ, Sibel; “Muzaffer İzgü’nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş Grubu Çocuklarına Uygunluğu”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, SÜ, 2007.

